

Νέα της Α.Β.Σ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΔΙΑΦΩΤΙΣΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ

ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΤΕΥΧΟΣ ΕΙΝΑΙ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ

ΣΧΟΛΗΝ ΖΕΝΑΓΩΝ ΤΟΥ Ε.Ο.Τ.

ΕΠΙ ΤΗ ΕΠΑΝΑΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟΥ

ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΤΗΣ

ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

36

ΕΤΟΣ 1959-1960

Τεύχος 3ον του 7' έτους

Τὰ ΝΕΑ τῆς Α. Β. Σ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ
ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΕΤΟΣ 1959 - 1960

ΕΤΟΣ Ζ'

Τιμή Δρχ. 10

ΤΕΥΧΟΣ 36

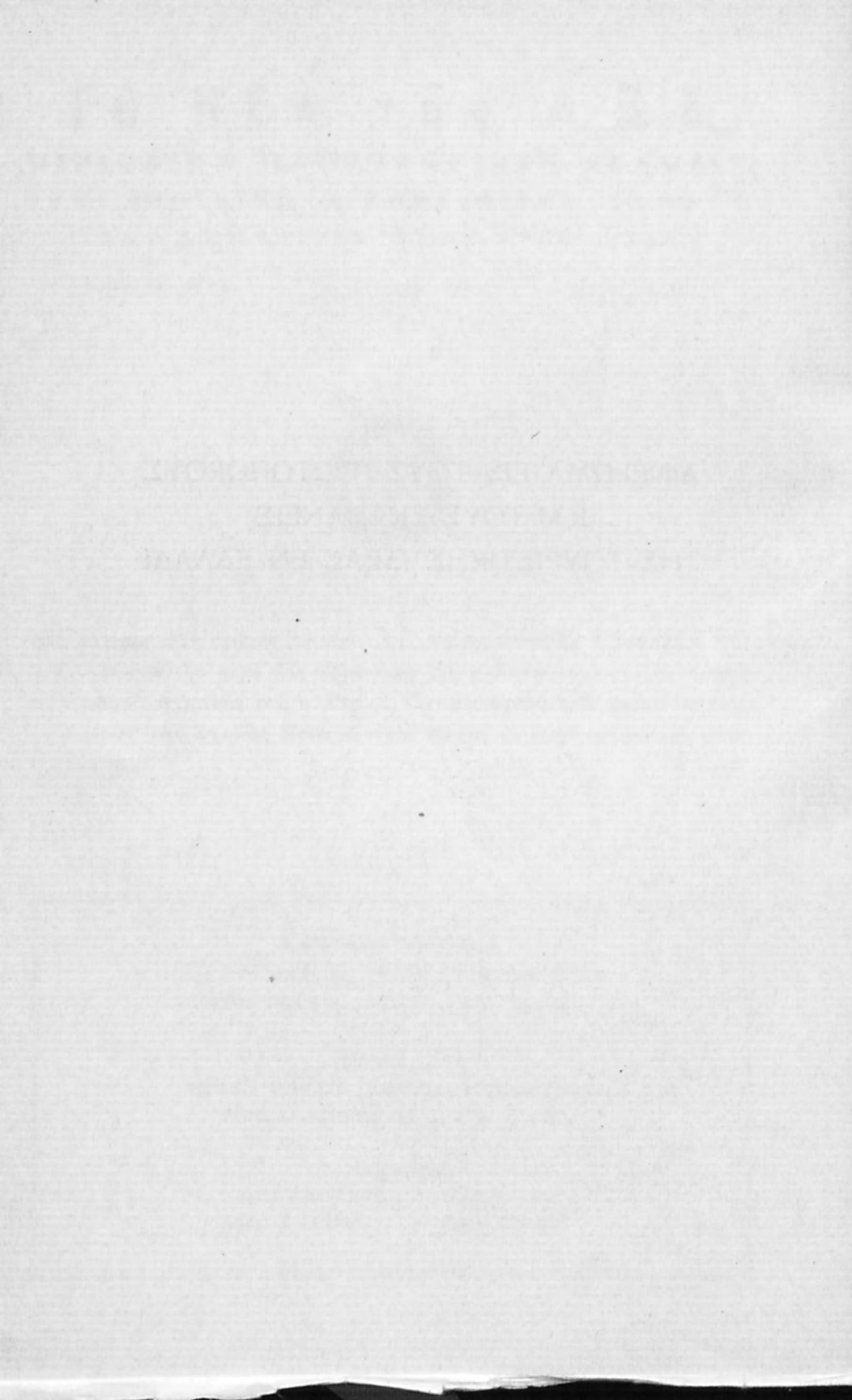
Εἰς τὸ προσεχὲς τεύχος ὑπ' ἀρ. 37 θὰ δημοσιευθῇ ἡ διάλεξις τοῦ κ. Γ. Κουρνούτου περὶ τῆς σημασίας τῆς μελέτης τοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἡ ὁμιλία τοῦ κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου, ἡ Β' καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωσις τῆς Σχολῆς Ξεναγῶν καὶ ἄλλαι ἐνδιαφέρουσαι μελέται.

Διεύθυνσις Περιοδικοῦ
ΣΤΡΑΤΟΥ Κ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
(Ὁδὸς Μαυρομιχάλη 71 — Τηλ. 610.190)

*Επιμελεία :
ΛΕΛΑΣ ΤΑΣΟΥ (Παπαγιαννακοπούλου)
ὁδὸς Στράβωνος 18 — Τηλ. 73.405

Τυπογραφεῖον :
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Π. ΣΕΡΜΠΙΝΗ
ὁδὸς Κωλέττη 31 — Τηλ. 615.501

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΥΣ
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΚΑΠΑΝΕΙΣ
ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΙΔΕΑΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΤΣΑΤΣΟΣ

Υπουργός τῆς Προεδρίας
τῆς Κυβερνήσεως

ΣΤΑΥΡΟΣ
ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ
Συμβουλίου τῆς Ἀνωτάτης
Βιομηχανικῆς Σχολῆς
Βουλευτής, τ. Ὑπουργός
Συντονισμοῦ καὶ τ. Διοι-
κητῆς τῆς Ἐθν. Τραπέζης

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

διατελών υπό την έποπτείαν
του 'Υπουργείου τής Προεδρίας Κυβερνήσεως
'Υπουργός
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΑΤΣΟΣ

Ό Πρόεδρος
του Δ. Συμβουλίου Ε.Ο.Τ.
Ι. ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Δικηγόρος

Τακτικός Καθηγητής τής
'Ανωτάτης Βιομηχανικής
Σχολής και Διευθυντής
Σπουδών του Κέντρου Του-
ριστικής 'Εκπαιδύσεως και
τής Σχολής Ξεναγών.

Γενικός Γραμματέυς τής
'Ελληνικής Περιηγητικής
Λέσχης

Διοικητικόν Συμβούλιον Ε. Ο. Τ.

1. *Ι. Κουτσογιάννης* Πρόεδρος, Δικηγόρος
όδός 'Υψηλάντου 5, τηλ. 70.107
2. *Α. Κυριακίδης* 'Αντιπρόεδρος, Δικηγόρος
όδός Πινδάρου—Σόλωνος, τηλ. 611.909
3. *Π. 'Αθανασιάδης* Σύμβουλος, 'Ιδιοκτήτης—Διευθυντής «Ναυτεμ-
πορικής», Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ο.Λ.Π.
όδός 28ης 'Οκτωβρίου 132, τηλ. 30.894
4. *Ε. Δαλαμάγκας* Σύμβουλος, Γενικός Διευθυντής Γεν. Δ/σεως
Δημοσίου Λογιστικού.
όδός Β. Σοφίας 54, τηλ. 31.312
5. *Α. Κουράφαλος* Σύμβουλος, Δικηγόρος
όδός Πίνδου — Καραμήτσα 51, τηλ. 880.469
6. *Μ. Μαλτέζος* Σύμβουλος
όδός Διονυσίου 'Αρεοπαγίτου 3, τηλ. 91.900
7. *Α. Νταής* Σύμβουλος, 'Αντιπρόεδρος 'Ελεγκτικού Συμ-
βουλίου.
όδός Βαλαωρίτου 9, τηλ. 615.553

8. *Ι. Παπαδημητρίου* Σύμβουλος, Διευθυντής 'Αρχαιοτήτων 'Υπουργείου Παιδείας.
 όδός Ζετίας 2, τηλ. 662.901
9. *Μ. Ρικάκης* Σύμβουλος, Πολιτικός Μηχανικός
 όδός Μουρούζη 9, τηλ. 70.983
10. *Δ. Παπαευστρατίου* Σύμβουλος, Διευθυντής «'Αμέρικαν - 'Εξπρέσς»
 όδός Σκουφά 21, τηλ. 615.953
11. *Φ. Χατζουλάρη* Σύμβουλος, Διοικ. Σύμβουλος Σώματος 'Ελληνίδων 'Οδηγών
 όδός Ζαλοκώστα 3, τηλ. 611.524

Γεν. Γραμματεὺς

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΦΩΚΑΣ

όδός 'Ηρώδου 'Αττικού 5, τηλ. 72.103 ἢ 34.727

Νομικός Σύμβουλος

Π. ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ

όδός 'Διομήδους—Κυριακοῦ 12, τηλ. 01.368

ἢ όδός Ζολοκώστα 7, τηλ. 614.861

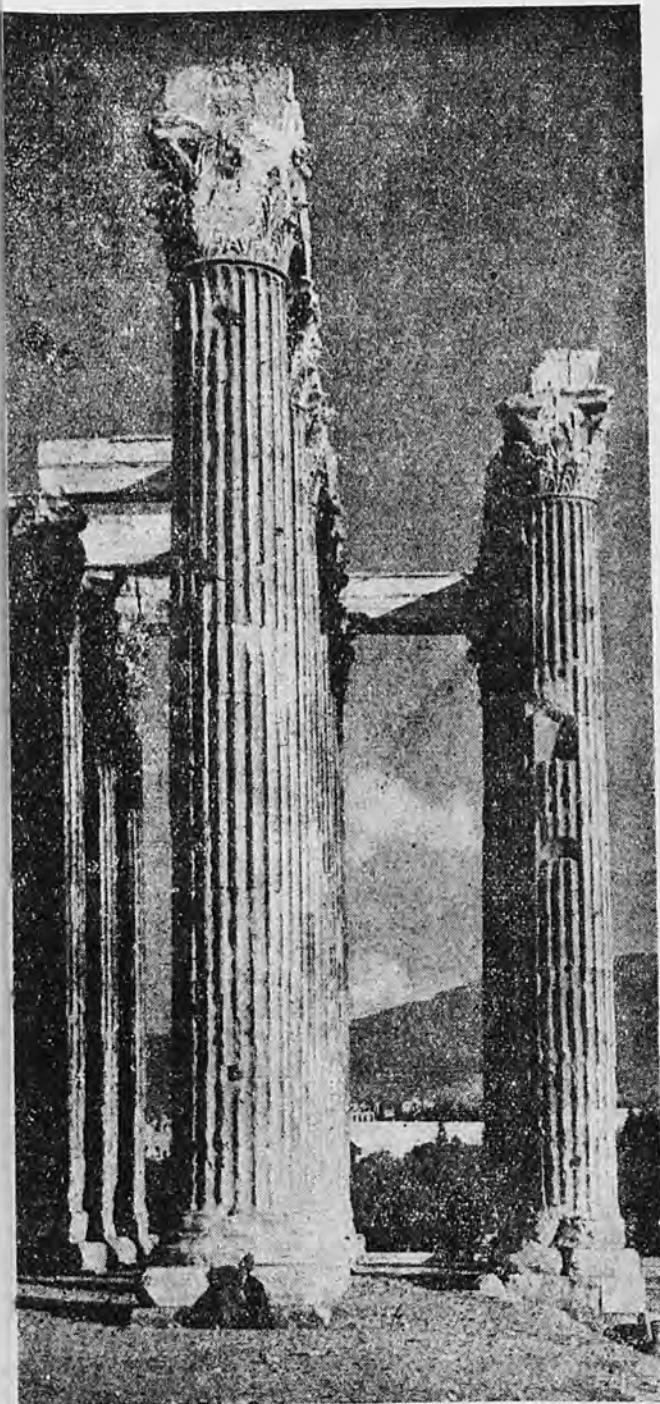
Διευθύνται Ε.Ο.Τ.

1. *Π. Παπαχελάς* Διεύθυνσις Τουριστικῆς 'Οργανώσεως
 όδός 'Επτανήσου 25, τηλ. 813.123 ἢ 35.187
2. *Φ. Φραγκόπουλος* Διεύθυνσις Διαφημίσεων
 όδός Δημοκρίτου 19, τηλ. 610.775 ἢ 35.172
3. *Α. 'Ιατριδής* Διεύθυνσις 'Εποπτείας Ξενοδοχείων καὶ Τουριστικῶν Καταστημάτων καὶ 'Εκμεταλλεύσεως Τουριστικῶν 'Εγκαταστάσεων.
 όδός 'Αριστοτέλους 142, τηλ. 817.079 ἢ 34.467
4. *Π. Βάρδας* Διεύθυνσις Διοικητικοῦ
 όδός 'Ακαρνανίας 20, τηλ. 664.170 ἢ 23.124
5. *Θ. Παπαβρανούσης* Διεύθυνσις Οἰκονομικῶν 'Υπηρεσιῶν
 όδός Μακεδόνων 2, τηλ. 663.060 ἢ 35.036
6. *Ν. 'Απέργης* Διεύθυνσις Τεχνικῶν 'Υπηρεσιῶν
 όδός 'Οθωνος 34—Κηφισιά, τηλ. 01.148 ἢ 34.487

Προϊστάμενοι 'Υπηρεσιῶν

1. *Μ. Σαραντᾶκος* 'Υπηρεσία Προγραμματισμοῦ καὶ Συμβατικῶν Σχέσεων
 Στρατ. Μπακοπούλου 80—Ψυχικό, τηλ. 672.436
2. *Β. Πιττᾶκος* 'Υπηρεσία Κατασκευῶν
 όδός Ζαλοκώστα 5, τηλ. 01.689
3. *Α. Κωνσταντινίδης* 'Υπηρεσία Μελετῶν
 όδός Βασιλ. Σοφίας 4, τηλ. 73.705 ἢ 34.793

Ὄργανωσις

καὶ

λειτουργία

τοῦ

ΚΕΝΤΡΟΥ

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ

ΜΕΛΕΤΩΝ

καὶ τῆς

ΣΧΟΛΗΣ

ΞΕΝΑΓΩΝ τοῦ Ε.Ο.Τ.

τῆς

Ἀνωτάτης

Βιομηχανικῆς

Σχολῆς

Μία εικών τῶν Ἀθηνῶν, ἀπὸ τὸ πρῶτον «Ἑλληνικὸν Ἀλμανάκ» 1837

ΤΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΗΣ ΕΝΑΡΞΕΩΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Ὁ ἡμίοχος τῶν Δελφῶν

Εἰς τὰς 8 Φεβρουαρίου 1958, ἐν ἐπισημῶν τελετῇ, ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια τοῦ Κέντρου Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως (ὡς καὶ τοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Σπουδῶν), τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν (νῦν Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς).

Ἡ τελετὴ ἔλαβε χώραν εἰς τὰ ἐπὶ τῆς Δεωφόρου Ἀμαλίας 52 γραφεῖα καὶ διδακτήρια τοῦ Κ.Τ.Ε., παρουσίᾳ τῶν Ὑπουργῶν Κωνσταντίνου Τσάτσου καὶ Λίνας Τσαλδάρη, πολλῶν ἐπισήμων, τοῦ Προέδρου καὶ Διευθυντῶν τοῦ Ε.Ο.Τ., ἀντιπροσώπων Τουριστικῶν Ὄργανώσεων, καθηγητῶν τῆς Α.Σ.Β.Σ., πλήθους κόσμου καὶ σπουδαστῶν.

Κατὰ τὰ ἐγκαίνια ὠμίλησαν ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τῆς Α.Σ.Β.Σ. κ. Σταῦρος Κωστόπουλος, ὁ τότε πρόεδρος τοῦ Κ.Τ.Μ. κ. Κωνστ. Σημαντήρας, ὁ τότε πρόεδρος τοῦ Ε.Ο.Τ. κ. Ρ. Ἀγαθοκλῆς καὶ ὁ ἐπὶ τῆς Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως Ὑπουργὸς κ. Κωνσταντῖνος Τσάτσος.

Οἱ ὀμιληταὶ ἐξῆραν τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ μορφωτικὰ ἐπιτεύγματα τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν καὶ ἐπήνεσαν τὴν πρωτοβουλίαν αὐτῆς εἰς τὴν ἕδρυσιν τοῦ Κέντρου Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, πληροῦντος σημαντικὸν κενὸν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ζωὴν τῆς Χώρας καὶ ἐξυπηρετοῦντος ἓνα ζωτικώτατον πλέον κλάδον τῆς ἐθνικῆς μας οἰκονομίας.

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ Κ. ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀπευθύνομαι πρὸς τοὺς ἐκλεκτοὺς Καθηγητὰς τῆς Σχολῆς, τοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Μελετῶν, τοῦ Κέντρου Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ ἰδιαιτέρως πρὸς τοὺς Διευθυντὰς Σπουδῶν, ὡς καὶ πρὸς τὸν δημιουργικὸν καὶ ἀκούραστον Διευθυντὴν τῆς Σχολῆς μας κ. Στράτον Παπαϊωάννου, ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν καὶ καθοδήγησιν τοῦ ὁποίου τελοῦν ὅλαι αἱ ἐργασίαι τοῦ ὑφ' ἡμᾶς Ἰδρύματος, ἀπευθύνομαι ἀκόμη πρὸς ὅλους τοὺς Φίλους καὶ Συνεργάτας μας, οἱ ὅποιοι μᾶς ἐνισχύουν εἰς τὸ ἔργον μας.

Θέλω—καὶ τὸ θεωρῶ χρέος μου—να ἐπισημάνω εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τὴν παρουσίαν τῆς Σχολῆς εἰς τὴν ἔρευναν τῶν δύο αὐτῶν θεμελιωδῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς μας δραστηριότητος.

.....

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Τουρισμὸν ὁ κλάδος αὐτὸς εἶναι σχετικῶς νέος διὰ τὴν Χώραν μας. Μόλις κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ὑπολογιζόμεθα ὡς τουριστικὴ ὀργανωσίς, διότι μεταπολεμικῶς ἐμεσολάβησαν τόσαι μεγάλαι μεταμορφώσεις καὶ ἀλλαγαὶ εἰς τὴν ἐν γένει τουριστικὴν ἀντιληψιν καὶ τὴν διεθνή τουριστικὴν ὀργάνωσιν, ὥστε πράγματι νὰ εἰσέλθῃ καὶ ἡ Ἑλλὰς εἰς τὸν ἄξονα τοῦ διεθνοῦς τουριστικοῦ ρεύματος. Ἄλλὰ δὲν ἀρκοῦν βέβαια οὔτε ἡ βελτιώσεις τῶν μέσων συγκοινωνίας οὔτε ἡ ὀργάνωσις τῶν ὁμαδικῶν ταξιδίων διὰ νὰ συντελέσουν ὥστε μία χώρα νὰ καταστῇ τουριστικὴ ἢ τουριστικῶς ἐνδιαφέρουσα, χρειάζεται παράλληλα πρὸς ὅλα αὐτὰ τὰ ἐκτὸς τῆς Χώρας γεγονότα νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἐντὸς τῆς Χώρας μία ἀνάλογος ὀργάνωσις ὑποδοχῆς καὶ ἀνάλογος ὀργάνωσις διαβιώσεως τῶν ξένων αὐτῶν τουριστῶν. Ὅλα αὐτὰ δὲν γίνονται χωρὶς μίαν θεωρητικὴν

·άλλά και τὸ ὅποιον νὰ συνάπτεται μὲ ὅλα τὰ ἄλλα προγράμματα τὰ οἰκονομικά, τὰ πολιτικά, τὰ κοινωνικά τῆς πολιτείας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐντάσσεται τὸ τουριστικὸν πρόγραμμα χωρὶς ἀντιφάσεις μέσα εἰς τὸ σύνολον τοῦ κρατικοῦ προγραμματισμοῦ. Ὑποστηρίζεται ὅτι πρέπει αὐτὸ τὸ πρόγραμμα νὰ εἶναι μακρόπνοον καὶ αὐτὸ βέβαια δὲν εἶναι μία πολὺ πρωτότυπος ἰδέα. Ὅλα τὰ προγράμματα πρέπει νὰ εἶναι μακρόπνοα. Ὅσο μεγαλύτερον καὶ εὐρύτερον καὶ μακρόπνοον εἶναι τὸ πρόγραμμα, τόσο τὸ καλλίτερον, ἀλλὰ σ' ἓναν τόπον ὅπου ἐπέιγει ἡ πραγματοποίησις πρέπει οἱ προγραμματισμοὶ νὰ ἔχουν κάποιαν δυνατότητα προσγειώσεως ταχύτεραν, καὶ διὰ τοῦτο νομίζω ἕνας προγραμματισμὸς μετρίων χρονικῶν ὁρίων εἶναι ἀρκετὸς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐφ' ὅσον μάλιστα εἰς τὴ χώραν αὐτήν, ἀκόμη, γενικῶς τὸ προγραμματικῶς σκέπτεσθαι μόλις τώρα ἀρχίζει νὰ δημιουργῆται εἰς τὰς συνειδήσεις εἴτε τῶν κυβερνῶντων εἴτε τῶν διδασκόντων εἴτε τῶν ἐκτελούντων.

Τὸ Κέντρον Τουριστικῶν Σπουδῶν ἔχει νομίζω πρῶτιστον χρέος νὰ ἀσχοληθῆ μὲ τὸν τουριστικὸν προγραμματισμὸν, νὰ θέσῃ εἰς ἑαυτὸ τὸ ἐρώτημα τὸ ὅποιον ἔχει ἀναγκασθῆ νὰ θέσῃ εἰς ἑαυτήν ἡ πολιτεία καὶ νὰ πῆ «Ἐὰν ἐγὼ ἦμουν Κράτος πῶς θὰ ὀργάνωνα τὸν ἑλληνικὸν τουρισμὸν· τί θὰ ἐπέδωκα;» ποῖα θὰ ἦσαν τὰ κύρια σημεῖα τὰ ὁποῖα θὰ μὲ ἀπασχόλουν, ποῦ θὰ ἔρριχνα τὰ περισσότερα χρήματα; ποῦ θὰ ἔκανα τὴν μεγαλύτεραν προσπάθειαν; Αὐτὸ προϋποθέτει μίαν ἐμπειρίαν, προϋποθέτει οἰκονομικὰς γνώσεις, προϋποθέτει κοινωνικὰς γνώσεις, προϋποθέτει ποικιλίαν ἄλλων ἐγκυκλοπαιδικῶν γνώσεων. Ἐχει ὁ τουρισμὸς τὸ πλεονέκτημα καὶ τὸ μειονέκτημα νὰ ζητῆ ἀπὸ τὸν θεραπεύοντα αὐτὸ ὄχι γνώσεις ἐιδικὰς αἱ ὁποῖαι ἀποκτῶνται εἰς μίαν ἐιδικὴν Σχολὴν ἀλλὰ ποικίλας γνώσεις τὰς ὁποῖας ἀντλεῖ συνήθως ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ ὅλας τὰς ἐπιστήμας καὶ ἀπὸ ὅλας τὰς Σχολὰς τὰς Πανεπιστημιακὰς ἢ τὰς Ἀκαδημαϊκὰς. Δι' αὐτὸ καὶ ὀρθῶς ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν κάνει συγκερασμὸν. Παίρνει ἀπὸ ὅλας τὰς ἐπιστήμας καὶ ἀπὸ τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν καὶ ἀπὸ τὴν Νομικὴν Σχολὴν καὶ ἀπὸ τὰς Οἰκονομικὰς Ἐπιστήμας, παίρνει καὶ ἀπὸ τὰ Τεχνικά, παίρνει ὅλα ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα τῶν γνώσεων ποῦ εἶναι τὰ πλέον ἀπαραίτητα διὰ νὰ ἀποκτήσῃ κανεὶς μίαν ἀρτιωτέραν ἢ μίαν ὅσον τὸ δυνατόν στερεωτέραν τουριστικὴν μὸρφωσιν, αὐτὸ εἶναι ἤδη ἡ πρώτη ἐπιτυχία τῆς προσπάθειάς. Ἡ καλὴ ἐπιλογή τῶν γνώσεων, αἱ ὁποῖαι πρέπει ὅλαι νὰ συγκεντρωθοῦν εἰς ἓναν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ εἶναι οὔτε οἰκονομολόγος διότι δὲν θὰ ξέρῃ πλήρως τὴν οἰκονομικὴν ἐπιστήμην, οὔτε νομικὸς διότι δὲν θὰ ξέρῃ ἄρτια νομικά, οὔτε κοινωνιολόγος διότι δὲν θὰ ξέρῃ κοινωνιολογικὴν ἐπιστήμην, θὰ ξέρῃ ἀπ' ὅλα αὐτὰ τόσα ὅσα χρειάζονται διὰ νὰ γίνῃ ἕνας καλὸς ἐργάτης εἰς τὸν κλάδον τοῦ τουρισμοῦ. Αὐτὸ εἶναι πολὺ σπουδαῖο, ἀλλὰ παράλληλα, βέβαια, θὰ μπορῆ ἡ ἰδίᾳ Σχολή, τὸ

διδάσκον προσωπικόν, νὰ ἐκπονήσῃ ἕνα πρόγραμμα τὸ ὁποῖον νὰ διορθώσῃ τὰ σφάλματα τοῦ προγράμματος ποῦ κάνει πολλακίς ἢ Πολιτεία. Ὁρθὸν θὰ ἦτο τὸ πρόγραμμα νὰ τίθεται ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς κοινῆς γνώμης, δὲν εἶναι ἀνάγκη αὐτὸς ὁ ἔλεγχος νὰ γίνεται μόνον εἰς τὸ Κοινοβούλιον πρέπει νὰ γίνεται παντοῦ καὶ μὲ σοβαρότητα καὶ ὄχι νὰ γίνεται ἀνευθύνως ἀπὸ ἄτομα τὰ ὁποῖα ἴσως ἀποβλέπουν εἰς ἄλλους σκοποὺς. Εὐτυχὲς εἶναι τὸ γεγονός ὅτι μπορεῖ νὰ γίνῃ μέσα εἰς μίαν Σχολήν, ἢ ὁποῖα ἀπροκατάληπτα, ἀχρωμάτιστα θὰ ἐρευνήσῃ τὸ θέμα τοῦ προγράμματος, τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ὁποίου θὰ ἐπηρεάσουν καὶ θὰ βοηθήσουν τὴν Πολιτείαν εἰς τὸ ἔργον τῆς.

Ἀλλὰ πέραν τοῦ προγράμματος, ἔχομεν ἀνάγκην νὰ ἐκτελέσωμεν τὸν προγραμματισμόν· συνεπῶς παραλλήλως θ' ἀρχίσῃ ἢ ἐκτέλεις διότι αἱ οικονομικαὶ ἀνάγκαι ἐπιτακτικὰ ἐπιβάλλουν ἀμέσως ν' ἀρχίσωμεν τὴν ἐκτέλεσιν. Ποιὸς θὰ ἐκτελέσῃ τὸ πρόγραμμα; Θὰ τὸ ἐκτελέσουν τὰ ὄργανα τὰ ὁποῖα ἀσχολοῦνται μὲ τὸν τουρισμόν, αὐτὰ εἶναι ὀλίγα ἐν συγκρίσει μὲ ὅλα ἐκεῖνα τὰ στελέχη τὰ ὁποῖα ἐργάζονται εἰς ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν. Χρειαζόμεθα λοιπὸν στελέχη πολλά, στελέχη τὰ ὁποῖα ἀναλόγως τῆς θέσεως των ἀνωτέραν, ἢ μέσῃν ἢ κατωτέραν, ἔχουν ἀνάγκην ἀναλόγου τουριστικῆς παιδείας. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχουν κάτι κοινὸν τὸ ὁποῖον ἐπίσης πρέπει ν' ἀπαυγάσῃ ἀπὸ αὐτὸ τὸ κέντρον. Αὐτὸ τὸ κοινὸν εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀνέφερε ἀκριβῶς πρὸ ὀλίγου καὶ ὁ Πρόεδρος τοῦ Τουρισμοῦ, εἶναι ἡ τουριστικὴ συνείδησις. Πρέπει ν' ἀποκτηθῇ ἀπὸ ὅλους ἢ τουριστικὴ συνείδησις, ὅτι κάθε θέμα πρέπει νὰ ἐξετάζεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τέλους καὶ ἀπὸ μίαν ἀκόμη πλευρὰν ἀπὸ τὴν ὁποῖαν μέχρι τώρα δὲν ἐξετάζαμε, νὰ ἐξετάζωμεν δηλ. αὐτὸ τὸ ὁποῖον θ' ἀποφασίζωμεν καὶ ἐὰν ἀπὸ ἀπόψεως τουριστικῆς ὀφελῆ, ἢ δὲν ὀφελῆ ἐὰν ἐξυπηρετῇ ἢ δὲν ἐξυπηρετῇ. Ἀναφέρω ἕνα ἀπλὸ παράδειγμα. Ἡ ἀρχαιολογικὴ ὑπηρεσία ἐκάνονε μὲ μίαν σκοπιάν, τὴν ἀρχαιολογικὴν, ἤδη ἦλθε ἡ ὥρα κατὰ τὴν ὁποῖαν θὰ καταλάβουν καὶ οἱ ἀρχαιολόγοι ὅτι ὀφείλουν καὶ αὐτοὶ νὰ ἐξετάζωμεν τὸ θέμα καὶ ἀπὸ σκοπιᾶς τουριστικῆς, καὶ ὅσοι ἔχουν ἀσχοληθῇ μὲ τὸν τουρισμόν γνωρίζουν ποῖαι συγκρούσεις ὑπάρχουν καὶ ποῖαι δυσκολίαι διότι ὁ τουρισμὸς μὴ ἔχων ἰδίαν ἐξουσίαν καὶ ἰδίαν ἀρμοδιότητα, ἀλλὰ ὄργανα μὲ εἰδικὰς ἀρμοδιότητας καὶ ἐξουσίας ἐν τῇ Χώρᾳ, εὐρίσκειται ἐν συνεχῇ συγκρούσει μὲ ὅλας αὐτὰς τὰς ἀρμοδιότητας, μὲ τὴν ἀστυνομίαν, μὲ τὴν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν, μὲ τὴν ἀρχαιολογίαν, μὲ τὰ σχολεῖα κλπ.

Ἀκόμη δὲν ὑπάρχει τουριστικὴ συνείδησις. Δὲν ὑπάρχει συνείδησις ὅτι ὁ τουρισμὸς ἀποτελεῖ πλεόν γενικὸν αἴτημα τῆς πολιτικῆς τῆς Χώρας καὶ ὄχι μίας κυβερνήσεως ἢ ἐνὸς κόμματος ἀλλὰ ὅλων τῶν κομμάτων καὶ ὅλων τῶν Κυβερνήσεων διότι εἶναι μία μόνιμος οικονομικὴ ἀνάγκη τῆς Χώρας. Τὸ πρῶτον λοιπὸν ποῦ πρέπει νὰ

κάμωμεν εἶναι νὰ δημιουργήσωμεν τουριστικὴν συνείδησιν, καὶ κατόπιν νὰ φροντίσωμεν διὰ τὴν παιδείαν ἐκείνων ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὸν τουρισμόν.

Ὁ ρόλος τοῦ Κ.Τ.Μ. εἶναι σπουδαῖος διότι χρειαζόμεθα ἀνώτερα ἢ καὶ μέσα ἀκόμη στελέχη διὰ τὸν Ἑλληνικὸν Ὀργανισμόν Τουρισμοῦ καὶ ὅλας ἐκείνας τὰς ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τουριστικὰ θέματα. Ἐκεῖ πρέπει νὰ δημιουργηθῆ ἓνα πλῆθος ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι θὰ ἔχουν ὡς ψυχολογικὸν βάθρον αὐτὴν τὴν τουριστικὴν συνείδησιν.

Καὶ εἰς τὴν τουριστικὴν συνείδησιν θὰ πρέπει νὰ θεμελιώνεται ἓνα σύστημα γνώσεων, ποικίλων γνώσεων, ποὺ δὲν ἀνήκουν εἰς μίαν ἐπιστήμην, ποὺ δὲν ἀποτελοῦν μίαν ἐπιστημονικὴν ἐνότητα, ποὺ ἀποτελοῦν ὅμως μίαν πρακτικὴν ἐνότητα, διότι αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος πρέπει νὰ ἔχη γνώσεις ἀρχαιολογίας, οἰκονομικῶν, νὰ ξέρη γεωγραφίαν, νὰ γνωρίζῃ καλὰ αὐτὸν τὸν τόπον, τὴν λαϊκὴν τοῦ τέχνην εἴτε ξενοδόχος εἶναι εἴτε ὑπάλληλος τουρισμοῦ, ἀκόμη νὰ ξέρη νὰ ἐκτιμᾷ ὠρισμένας Ἑλληνικὰς ἀξίας, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ προβάλλωνται τουριστικῶς εἴτε εἶναι καλλιτεχνικαὶ εἴτε εἶναι ἐπιστημονικαί. Πρέπει συγχρόνως νὰ ἔχη τὴν ἱκανότητα διαχειριστοῦ, νὰ ἔχη business management, νὰ ξέρη νὰ χειρίζεται μίαν ἐπιχείρησιν, καὶ νὰ ἔχη, ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε, καὶ ἀντιφατικὰς σχεδὸν γνώσεις. Ζητοῦμεν ἀπὸ ἓναν τέτοιον ἀνθρώπον νὰ ἔχη προσόντα αἰσθητικὰ καὶ συγχρόνως προσόντα ἐνὸς businessman. Ὁ συνδυασμὸς τῶν ἀντιφατικῶν αὐτῶν στοιχείων χρειάζεται καὶ τὸν βλέπω εἰς τὸ πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον ἔχετε διατυπώσει εἰς τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων τοῦ τρέχοντος ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους. Ἐὰν λοιπὸν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τομέα προσφέρετε τὰς ὑπηρεσίας αἱ ὁποῖαι εἶναι δυνατὸν νὰ προσφερθοῦν, εἶμαι δέβαιος πῶς ἡ Σχολὴ θὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ της, πληροῦσα τὸ ἕως σήμερον ὑπάρχον κενὸν εἰς τὴν Χώραν μας. Καὶ εἶμαι πολὺ εὐτυχῆς, ὅτι δὲν θέτετε διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τὴν ἐκ τῶν προτέρων ἀξίωσιν ν' ἀποκτήσῃ τὸ δίπλωμα αὐτὸ προσόντα τυπικά, ἀντιθέτως, ὀρθῶς τίθεται ν' ἀποκτήσουν οἱ ἐξερχόμενοι αὐτῆς τῆς Σχολῆς οὐσιαστικὰ προσόντα, πρῶτον μὲν ἡ ἰδιωτικὴ ἐπιχείρησις ὅπως δὴ ποτε θὰ προσλάβῃ πάντα ἄξιον ἀλλὰ καὶ τὸ Κράτος θ' ἀναγκασθῆ νὰ τὸν χρησιμοποιήσῃ καὶ τότε φυσιολογικὰ θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ ἐπιβράβευσις τῆς προσπάθειάς τῆς Σχολῆς διὰ τῆς χορηγήσεως τυπικῶν προσόντων. Νομίζω ὅτι μὲ αὐτὰ τὰ δεδομένα ἐκεῖνο ποὺ ἀρχίζομε ἀπόψε τὸ βράδυ εἶναι κάτι ἀξιόλογο. Κατ' ἐντολὴν τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, καὶ τῆς Κυβερνήσεως ὁλοκλήρου, ἐκφράζω τὰ θερμά μου συγχαρητήρια εἰς τὸν Πρόεδρον καὶ εἰς ὅλα τὰ Μέλη τοῦ Συμβουλίου, πρὸς τὸν Διευθυντὴν τῆς Σχολῆς καὶ εἰς ὅλους τοὺς σχόντας τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων τῶν δύο αὐτῶν Κέντρων καὶ λογιζομαι εὐτυχῆς ὅτι εἰς ἐμένα ἔλαχεν ὁ κλῆρος νὰ κηρύξω τὴν ἑναρξιν τῶν μαθημάτων τῶν δύο αὐτῶν Κέντρων.

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ τέως Προέδρου του Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν

Ἐκ τῶν πραγμάτων ἔχει ἤδη ἀποδειχθῆ ἡ σημασία τοῦ τουρισμοῦ καὶ ἡ ἀξία αὐτοῦ ὡς πλουτοπαραγωγικοῦ παράγοντος διὰ τὴν χώραν μας. Ἡ θέσις τὴν ὁποίαν ἔχει καταλάβει ὡς πηγὴ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἶναι ἤδη ἀξιόλογος, εἶναι δὲ βέβαιον, ὅτι εἰς τὸ μέλλον προορίζεται νὰ καταστῇ ἐν ἀπὸ τὰ κυριώτερα βάρη τῆς οικονομίας μας.

Ἐξηγεῖται λοιπὸν ἀπολύτως τὸ ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον τελευταίως ἐπιδεικνύεται πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ καὶ εἶναι πλήρως δικαιολογημένη ἡ προσπάθεια, ἣτις καταβάλλεται τόσον ἐκ μέρους τοῦ Κράτους, ὅσον καὶ ὑπὸ τῆς ἰδιοκτητικῆς προτοβουλίας πρὸς ἔντονον προαγωγὴν καὶ ἐκμετάλλευσιν αὐτοῦ.

Ἡ Ἄνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀγνοήσῃ τὸν τομέα αὐτὸν τῆς ἐθνικῆς οικονομίας καί, ἐπεκτείνουσα τὴν κοινωνιολογικὴν, συνάμα δὲ καὶ ἐκπαιδευτικὴν τῆς προσπάθειαν συμπεριέλαβε καὶ τὸν τουρισμὸν μεταξὺ τῶν ἀντικειμένων πρὸς τὰ ὁποῖα κατευθύνεται ἡ πρωτοποριακὴ δρᾶσις αὐτῆς. Προῆλθε λοιπὸν εἰς τὴν ἰδρυσιν τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ ὁποῖου καλλιιεργεῖται ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα ἢ στρεφόμενη περὶ τὸν Τουρισμὸν.

Πολλὰ καὶ ποικίλα εἶναι τὰ προβλήματα τοῦ συνθέτου αὐτοῦ οικονομιοτεχνικοῦ ἀλλὰ συγχρόνως καὶ κοινωνικοῦ φαινομένου, τὰ ὁποῖα συμφώνως πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν, τὸν διαγραφόμενον εἰς τὸν Κανονισμὸν Λειτουργίας αὐτοῦ, θὰ ὑποβάλλωνται εἰς μελέτην καὶ ἐρευνῶνται ἀπὸ πάσης δι-

*Κωνσταντῖνος Σημαντήρας
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης,
τέως Πρόεδρος τοῦ Κ.Τ.Μ. τῆς Α.Β.Σ.*

νατῆς πλευρᾶς. Μία σύντομος σκιαγράφησις ὠρισμένων ἐκ τῶν προβλημάτων αὐτῶν παρέχει ἑναργῆ εἰκόνα τοῦ περιεχομένου τῆς ἀναληφθείσης προσπάθειας. Ἀντικείμενον μελέτης θὰ καταστῆ ἐν πρώτοις τὸ λεγόμενον τουριστικὸν κεφάλαιον τῆς χώρας. Εἶναι περιττὸν νὰ τονισθῇ ἰδιαίτερος ὅτι ἡ Ἑλλάς διαθέτει ὠρισμένας προϋποθέσεις καὶ προσόντα ποῦ ἀπαρτίζουν αὐτὸ τὸ κεφάλαιον καὶ καθιστοῦν αὐτὸ παράγοντα σημαντικὸν καὶ ἀνεκτίμητον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ. Διαθέτει φυσικὰ καλλονὰς μὲ ἀπαράμιλλα θέλγητρα, κλίμα εὐκραὲς μὲ λαμπρὸν ἥλιον καὶ τὴν γνωστὴν φωτεινότητα τῆς ἀτμοσφαιράς. Ἐξ ἄλλου ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς χώρας μας, ποῦ εὐρίσκεται εἰς τὸ σταυροδρόμιον τριῶν ἡπείρων, εἶναι προνομιακὴ καὶ τὴν καθιστᾷ κόμβον τῶν διεθνῶν συγκοινωνιῶν. Εἰς αὐτὰ πρέπει νὰ προστεθῇ ὁ πλοῦτος τῶν μνημείων καὶ κειμηλίων ἀπὸ τὴν μακροαίωνα ἱστορίαν της ὡς κοιτίδος τοῦ δυτικῆς πολιτισμοῦ. Τὸ νὰ ὑπάρχουν ὅλα αὐτὰ ὅμως δὲν ἀρκεῖ. Ἀπαιτεῖται νὰ ἀξιοποιηθῶν καὶ διὰ κατὰ τρόπον ὥστε νὰ ἀποκτήσουν τουριστικὴν ἀξίαν. Θὰ τὴν ἀποκτήσουν δὲ ἐὰν εἰς αὐτὰ τὰ, ἅς τὰ ὀνομάσωμεν φυσικὰ δεδομένα, προστεθοῦν πρὸς ὀλοκλήρωσιν τῆς ἐννοίας τοῦ τουριστικοῦ κεφαλαίου καὶ τὰ ἄλλα δεδομένα τὰ ὁποῖα ὑπὸ μορφήν κατασκευῶν καὶ λοιπῶν τεχνικῶν ἔργων συμπληρῶνουν τὸν τουριστικὸν ἐξοπλισμόν. Οἰκονομικὰ λοιπόν, τεχνικὰ καὶ ἄλλα προβλήματα εἶναι συνυφασμένα πρὸς τὴν ἔρευναν καὶ ἐξακριβῶσιν τῶν τουριστικῶν αὐτῶν δεδομένων τῆς χώρας, τὴν ἀνάλυσιν ἑνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν καὶ τὸν προσδιορισμόν τῆς ἀξίας ποῦ ἔχει ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἄλλα. Ἀλλὰ πέραν αὐτῶν ὁ τουρισμὸς καὶ ἡ προαγωγή αὐτοῦ συνδέεται καὶ πρὸς θέματα ἀπτόμενα ἀμέσως πολλῶν τομέων τῆς ἐθνικῆς ἀναπτύξεως, θὰ ἀποτελέσῃ δὲ ἀντικείμενον μεγίστου ἐνδιαφέροντος ἡ μελέτη τοῦ προβλήματος τῆς ἐκτάσεως καὶ τοῦ βαθμοῦ ἀλληλοεπιδράσεως μεταξὺ τουρισμοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν διαφόρων ἐπὶ μέρους οἰκονομικῶν, κοινωνικῶν καὶ ἄλλων φαινομένων ἀφ' ἑτέρου. Ἀναφέρω κατὰ σύντομον, μὴ ἐξαντλητικὴν βεβαίως ἀπαρτίθμησιν :

Τὴν σχέσιν τουρισμοῦ καὶ σ υ γ κ ο ι ν ω ν ι ῶ ν, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ἰδίως συγκοινωνιακῶν ἀρτηριῶν καὶ συγκοινωνιακῶν μέσων.

Τὴν σχέσιν τουρισμοῦ καὶ σχετικῶν πρὸς αὐτὸν ἐπιχειρήσεων ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ἰδίᾳ ἰδρύσεως καὶ ἐπεκτάσεως αὐτῶν πρὸς κάλυψιν τῶν ἀξιονομένων τουριστικῶν ἀναγκῶν καὶ τὴν συναφῆ προσθήκην νέων ἐ π α γ γ ε λ μ ᾶ τ ω ν.

Τὴν σχέσιν τοῦ τουρισμοῦ πρὸς τὰ προβλήματα τῆς ἐργασίας, ἰδίως ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἔνεκα τῆς ἀναπτύξεως τοῦ τουρισμοῦ δημιουργίας προϋποθέσεων α ὕ ξ ἡ σ ε ω ς τ ῆ ς ζ η τ ῆ σ ε ω ς ἔ ρ γ α σ ί α ς, ὡς συνεπείας τόσον τῆς ἀνάγκης ἐπανδρώσεως τῶν νέων τουριστικῶν ἐπιχειρήσεων, ὅσον καὶ τῶν οἰκοδομικῶν καὶ ἄλλων κατασκευῶν καὶ ἔργων, τῶν ὁποίων τὴν ἐκτέλεσιν

συνεπάγεται ἡ κάλυψις διαφόρων τουριστικῶν ἀναγκῶν. Ἡ ἐκ τῆς τοιαύτης ἀπορροφήσεως ἐργατικῶν χειρῶν μείωσις τῆς ἀνεργίας ὀφειλομένης, ἐν τελευταία ἀναλύσει, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ ὀλοκληρῶνει τὴν σχετικὴν εἰκόνα.

Ἄλλὰ δὲν σταματᾷ ἐδῶ ἡ ἐπίδρασις τοῦ τουρισμοῦ.

Πρέπει ὡσαύτως νὰ ἐρευνηθῇ ἡ σχέσις τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ πρὸς τὴν λειτουργίαν καὶ τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς τῶν βιομηχανικῶν καὶ βιοτεχνικῶν ἐκείνων ἐπιχειρήσεων αἰτινες ἀσχολοῦνται μὲ τὴν παραγωγὴν τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὰ τουριστικὰ ἔργα καὶ τὰς τουριστικὰς ἐπιχειρήσεις ὕλικῶν καὶ ἐξοπλισμοῦ ἐν γένει.

Περαιτέρω τὴν σχέσιν τοῦ τουρισμοῦ πρὸς τὸ εἰσαγωγικὸν καὶ τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον καὶ τὴν ἐπίδρασιν αὐτοῦ ἀπὸ δημοσιονομικῆς πλῆρον ἀπόψεως ἐπὶ τῆς αὔξεσως τῆς ἀποδόσεως ὠρισμένων φόρων.

Ὡς μέσον αὔξεσως τῆς εἰσροῆς συναλλάγματος ἰδιαιτέρως ὡσαύτως ἐξαιρεται ὁ τουρισμός. Τὰ σχετικὰ ζητήματα καὶ οἱ σχετικοὶ στατιστικοὶ ἀριθμοὶ ἠμποροῦν καὶ πρέπει νὰ τῶν εἰδικῆς ἐπιστημονικῆς μελέτης καὶ ἐπεξεργασίας.

Τὰ πορίσματα θὰ εἶναι πολλαπλῶς χρήσιμα.

Κατόπιν ἔχομεν τὴν σχέσιν τουρισμοῦ καὶ ἀνυψώσεως τοῦ τεχνικοῦ καὶ ἐκπολιτιστικοῦ ἐπιπέδου διαβιώσεως, ἰδίως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς περιφερείας. Τὴν σχέσιν περαιτέρω τοῦ τουρισμοῦ πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς λαϊκῆς τέχνης ἀλλὰ καὶ γενικώτερον πρὸς τὴν καλλιέργειαν τῶν καλῶν τεχνῶν, μουσικῆς, θεάτρου, ἀρχιτεκτονικῆς κλπ.

Ἡ ἀλληλεπίδρασις ἐπίσης τουρισμοῦ καὶ ἀθλητισμοῦ καθὼς καὶ ἄλλα ἀνάλογα ζητήματα θὰ ἀποτελέσουν τὸ ἀντικείμενον τῆς ὑπὸ τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν ἐρεῦνης, χωρὶς θεβαιῶς αὕτη νὰ ἐξαντλεῖται εἰς τὸ σημεῖον αὐτό. Διότι τὸ εὐρύτατον πεδῖον τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης, σχετικῆς πρὸς τὸν τουρισμόν, περιλαμβάνει περαιτέρω καὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν διαφόρων προϋποθέσεων καὶ παραγόντων ἀντικειμενικῶν καὶ ὑποκειμενικῶν, τῶν δυναμένων νὰ συμβάλουν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ ὡς καὶ τῆς μορφῆς τὴν ὁποίαν δέον νὰ λάβῃ εἰς τὰς ἐπὶ μέρους περιπτώσεις ἡ ἀνάπτυξις αὕτη. Εἰς τὸ πλᾶσιον δὲ τῆς ἐρεῦνης ταύτης ἰδιαιτέραν σημασίαν θὰ λάβῃ τὸ πρόβλημα τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος ὡς φορέως τῆς λεγομένης τουριστικῆς συνειδήσεως ἄνευ καλλιέργειας τῆς ὁποίας πᾶσα προσπάθεια πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ ἐπὶ σταθερῶν βάθρων θὰ ἀπέβαινε ματαία.

Μὴ λησμονῶμεν πρὸς τούτοις ὅτι ἤδη διαγράφονται εἰς τὸν ὀρίζοντα νέαι εὐρύταται δυνατότητες ἀξιοποιήσεως τῆς χώρας μας ἀπὸ τουριστικῆς ἀπόψεως. Διὰ τῆς δημιουργίας τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνότητος διόλου ἀπίθανον ἢ Ἑλλάς μελλοντικῶς, ὡς ἐκ τῶν φυ-

σικῶν τῆς ἰδίας δεδομένων καὶ συντελοῦντος καὶ τοῦ ἐκ τῆς ἀλλατόδους τεχνικῆς προόδου ἐκμηδενισμοῦ τῶν ἀποστάσεων, νὰ καταστῇ διὰ τὴν μονάδα «Εὐρώπη» ὅ,τι ἀντιστοίχως εἶναι ἡ Φλόριδα ἢ ἡ Καλιφόρνια διὰ τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὸν Καναδά.

Νέα λοιπὸν ἀνακύπτουν προβλήματα παρέχοντα εὐρύτατον ἔδαφος μελέτης ἢ ὅποια μάλιστα ἐπιβάλλεται ἐγκαιρῶς νὰ ἀρχίσῃ.

Δέον πρὸς τούτοις νὰ σημειωθῇ, ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ θέματα τὰ ὅποια ἀνέφερα δύνανται εἰς τὸν ἐρευνητὴν νὰ παρουσιάσουν διαφόρους ὄψεις. Εἶναι σύνθετα καὶ παρέχουν ἔδαφος μελέτης εἰς τὸν οἰκονομολόγον καὶ τὸν τεχνικόν, εἰς τὸν νομικόν καὶ τὸν δημοσιολόγον, εἰς τὸν κοινωνιολόγον καὶ τὸν πολεοδόμον, εἰς τὸν θεωρητικόν τῆς ὀργανώσεως καὶ τὸν ἐκπαιδευτικόν. Ἡ ὡς πρὸς τὸ φαινόμενον τοῦ τουρισμοῦ, ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ, συγκέντρωσις τῶν πορισμάτων ἀπὸ τῶν εἰδικωτέρων αὐτῶν ἀπόψεων θὰ ἀποτελέσῃ ἀναντιρρήτως χρήσιμον ἔργον. Ἐκτὸς ὁμως ἀπὸ τὸ σκέλος αὐτὸ τῆς ἐρεύνης ὑπάρχει καὶ τὸ ἕτερον σκέλος τῆς δράσεως τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν : Τὸ διδακτικόν.

Τὸ Κέντρον μας φιλοδοξεῖ νὰ παράσχη εἰς ἐκείνους πού ἐπιθυμοῦν νὰ ἐνημερωθῶν εἰς τὰ προβλήματα τοῦ τουρισμοῦ, τὴν εὐχέρειαν νὰ παρακολουθήσουν σειρὰν εἰδικῶν μαθημάτων, πρωτοτύπου περιεχομένου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τῶν ὁποίων πάντως ὁ συνδυασμὸς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνευρεθῇ εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἀνωτέραν ἢ ἀνωτάτην σχολήν. Τὸ ἀρμόδιον Κέντρον Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως κατόπιν μακροῦς μελέτης καὶ ἔχον ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ πρότυπα τῆς ἀλλοδαπῆς, κατήρτισε ἓν κατὰ τὸ δυνατόν ἄριον πρόγραμμα μαθημάτων.

Αἱ ἐκ τῆς παρακολουθήσεως τῶν μαθημάτων τοῦ προγράμματος αὐτοῦ ἀποκομιζόμεναι γνώσεις, νομίζομεν ὅτι εἶναι εἰς θέσιν νὰ ὀλοκληρώσουν τὴν θεωρητικὴν κατάρτισιν ἐκείνων πού ἐπιθυμοῦν νὰ ἀφιερωθῶν ἐπαγγελματικῶς ἢ ἄλλως εἰς τὸν τουρισμόν. Καὶ ἂν σήμερον, κατὰ τὴν ἐκκίνησιν διὰ τὴν νέαν αὐτὴν προσπάθειαν, τὸ ὑπὸ τοῦ Κέντρου, μετὰ ἐπιτυχῆ ἐξέτασιν τοῦ σπουδαστοῦ, χορηγούμενον «Πιστοποιητικὸν Παρακολουθήσεως Τουριστικῶν Μαθημάτων», ἢ «Δίπλωμα Τουριστικῶν Σπουδῶν», οὔτε παρέχει προσόντα οὔτε εἶναι ἐπίσημως κατοχυρωμένον, ἔχομεν ἔν τούτοις τὴν πεποίθησιν ὅτι παρὰ ταῦτα θὰ θεωρητῆ ἢ κτήσις αὐτοῦ ἀπαραίτητος διὰ πάντα ὅστις θέλει, μὲ προοπτικὴν τὴν ἀποδοτικὴν σταδιοδρομίαν, νὰ ἀναλάβῃ θέσιν διοικητικοῦ στελέχους εἰς τὰς τουριστικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ ἰδρύματα ἢ νὰ καταστῇ ἱκανὸν ὄργανον τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν συναφῶν πρὸς τὸν Τουρισμὸν Δημοσίων Ἐπιχειρήσεων καὶ Ὄργανισμῶν. Τρέφομεν δὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θάττον ἢ βραδίον, θὰ ἔλθῃ στιγμή καθ' ἣν ἢ ἐν τοῖς πράγμασιν ἐπιτυχία τῆς Σχολῆς μας καὶ εἰς τὸν τομέα αὐτόν, θὰ ὀδηγήσῃ τὴν πολιτείαν, ἢ ὅποια ἤδη παραστέκεται διὰ τῶν ἐκπροσώπων τῆς

εἰς τὰ σημερινὰ πρῶτα θέματα τοῦ Κέντρου, νὰ παράσχη καὶ ἐπισήμως τὴν ἀναγνώρισιν καὶ κατοχύρωσιν αὐτοῦ.

Ἐπιθυμῶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης νὰ εὐχαριστήσω θερμῶς ἅπαντα τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν διὰ τὴν συνδρομὴν των εἰς τὸν ἔργον αὐτοῦ. Προερχόμενα ἀπὸ τὰς διαφόρους Κρατικὰς Ἱπηρεσίας καὶ Ὁργανισμοὺς, ἀπὸ τοὺς Ὀμίλους, Ἐνώσεις καὶ Λέσχας τῶν ὁποίων οἱ σκοποὶ ἄπτονται τοῦ τουρισμοῦ, ἀπαρτίζουν τὸ κατάλληλον πλαίσιον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐναρμονίζονται αἱ κατευθύνσεις τῶν διαφόρων ἐκπροσωποῦμένων τομέων ὥστε νὰ δημιουργοῦνται οὕτω αἱ προϋποθέσεις παραγωγῆς χρησίμου καὶ ἐποικοδομητικοῦ ἔργου.

Ἐξ ἴσου θερμῶς εὐχαριστῶ, ἐκ μέρους τῆς Σχολῆς καὶ τοῦ Κέντρου, τοὺς διαπρεπεῖς ἐπιστήμονας, οἵτινες προθύμως ἀνέλαβον τὴν διδασκαλίαν τῶν καθ' ἕναστος μαθημάτων τοῦ προγράμματος Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως δεχθέντες νὰ παράσχουν τὴν πολύτιμον των συνεργασίαν εἰς τὴν ἀναληφθεῖσαν προσπάθειαν.

Ἐκινήσαμεν διὰ τὴν προσπάθειαν αὐτὴν μὲ μόνον κίνητρον τὸν ἄδολον ἐνθουσιασμόν καὶ τὴν πεποίθησιν ὅτι διὰ τοῦ ἀναληφθέντος ἔργου καλύπτεται μία ἀνάγκη καὶ πληροῦται ἕνα κενὸν χάριν τῆς ἐξυπηρετήσεως τοῦ συνόλου.

Ἡ πλέον πολύτιμος ἀμοιβή μας, θὰ εἶναι νὰ ἐπιτύχωμεν.

Τὸ Κέντρον Τουριστικῶν Μελετῶν τῆς Α.Β.Σ.

Ἡ σημασία τοῦ Τουρισμοῦ, τῆς βιομηχανίας αὐτῆς τῶν ξένων, ὡς ἀπεκλήθη, καὶ ἡ ἀξία αὐτοῦ ὡς πλουτοπαραγωγικοῦ παράγοντος ἐγένετο ἤδη καὶ παρ' ἡμῖν ἀντιληπτή, ὥστε ἀπὸ τινων ἐτῶν νὰ καταβάλλεται ἀξιόλογος καὶ σοβαρὰ προσπάθεια, τόσον ἐκ μέρους τοῦ Κράτους ὅσον καὶ ὑπὸ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας πρὸς ἔντονον ἐκμετάλλευσιν αὐτοῦ.

Τὰ τουριστικὰ δεδομένα τῆς Ἑλλάδος ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς τῆς θέσεως, τῶν φυσικῶν τῆς καλλονῶν, τοῦ εὐκραοῦς τοῦ κλίματός τῆς, τοῦ πλοῦτου τῶν κειμηλίων ἐκ τῆς μακραίωνος ἱστορίας τῆς καὶ ὡς κοιτίδος τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ κλπ., τοποθετοῦν αὐτὴν ἀπὸ ἀπόψεως τῶν προϋποθέσεων πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ εἰς εὐνοϊκωτάτην θέσιν ἐν σχέσει πρὸς ἄλλας χώρας τουριστικῶς προηγμένας.

Ἡ ἐπὶ ὑγιῶν βάσεων ἐκμετάλλευσιν τῶν προϋποθέσεων αὐτῶν εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὴν χώραν μας λαμπρὸν τουριστικὸν μέλλον, θὰ καταστῇ δὲ ὁ τουρισμὸς σταθερὸς καὶ συνεχῶς ἀυξανόμενος πᾶσι πόροις τῆς ἑλληνικῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Ἡ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη κατὰ γεωμετρικὴν πρόοδον αὐξήσις τῶν ποσῶν τοῦ κατ' ἔτος ἐκ τοῦ τουρισμοῦ εἰσρέοντος συναλλάγματος ἀσφαλῶς θὰ ἔχει πείσει καὶ τοὺς πλέον σκεπτικιστὰς καὶ ἀμφιβάλλοντας ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ πλουτοπαραγωγικοῦ αὐτοῦ πόρου καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης ἀξιοποιήσεως αὐτοῦ.

Ὁ τουρισμὸς, ὑπὸ τὴν σημερινὴν αὐτοῦ μορφήν, παρουσιάζει πολυσχιδῆ προβλήματα, διὰ τὴν λύσιν τῶν ὁποίων δὲν ἀρκοῦν πάντοτε αἱ πρακτικαὶ μόνον γνώσεις. Ἡ ἀντιμετώπισις, ἀφ' ἑτέρου, τῶν προβλημάτων αὐτῶν ἀπαιτεῖ ἐνδελεχῆ καὶ συστηματικὴν ἀπὸ θεωρητικῆς ἀπόψεως ἔρευναν, τὰ συμπεράσματα τῆς ὁποίας νὰ ἀποτελοῦν τὸ σταθερὸν ἐπιστημονικὸν ἔρεισμα διὰ τὸν καταρτισμὸν ἐνὸς τουριστικοῦ προγράμματος καὶ τὴν ἐν τῇ πράξει ἐφαρμογὴν τῶν κατ' ἴδιαν ἐνδεικνυομένων λύσεων. Ἐπιστημονικῆ, λοιπόν, μελέτη τῶν κατ' ἴδιαν θεμάτων τοῦ τουρισμοῦ καὶ κατάρτισις τῶν ἀσχολουμένων μὲ τὰ προβλήματα αὐτά, διὰ τῆς παρ' αὐτῶν ἀποκτίσεως εἰδικῶν γνώσεων, θὰ συντελέσουν ὥστε τὰ ἐκάστοτε πρὸς προαγωγὴν καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ τουρισμοῦ λαμβανόμενα μέτρα νὰ μὴ εἶναι προϊόντα προχείρου σκέψεως, σποραδικῶν ἐνεργειῶν ἢ ἐμπορούμενα ἀπὸ σημαντικὴν δόσιν ἐμπειρισμοῦ, ὡς δυστυχῶς συμβαίνει μὲ πολλὰ ἐξ ἐκείνων ἅτινα ἔχουν ληφθῆ μέχρι σήμερον.

Ἐπεκτείνουσα τὴν κοινωφελῆ τῆς προσπάθειαν ἡ Α.Β.Σ. ἦτο φυσικόν, μεταξὺ τῶν ἀντικειμένων πρὸς ἃ κατευθύνεται ἡ πρωτοποριακὴ ὡς συνήθως δρᾷσις αὐτῆς, νὰ συμπεριλάβῃ καὶ τὴν ἰδιάζουσαν μορφήν τῆς

βιομηχανίας τῶν ξένων, τὸν τουρισμὸν. Προήλθε λοιπὸν δι' ἀποφάσεως τοῦ Δ. Συμβουλίου εἰς τὴν ἴδρυσιν τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν (Κ.Τ.Μ.) συγκαταλέγουσα οὕτω καὶ τὸν τουρισμὸν μεταξὺ τῶν ἀντικειμένων τοῦ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐρευνητικοῦ καὶ ἐκπαιδευτικοῦ τῆς προγράμματος.

Ἡ διοίκησις τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν μελετῶν ἔχει ἀνατεθῆ εἰς εἰδικὸν Συμβούλιον ἀποτελούμενον ἐκ 40—50 μελῶν, ἐκπροσωποῦντων τὰς ἀρμοδίας Ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους, τὸν Ἑλληνικὸν Ὄργανισμὸν Τουρισμοῦ καὶ τὰς κοινωφελεῖς καὶ ἰδιωτικὰς ὀργανώσεις καὶ ἐπιχειρήσεις τὰς σχετιζομένας μὲ τὸν Τουρισμὸν, ὡς καὶ τοὺς ἀσχολουμένους ἐπιστημονικῶς μὲ τὰ τουριστικὰ προβλήματα τῆς χώρας.

Ὡς σκοπὸς τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν ὀρίζεται ἡ μελέτη τῶν προβλημάτων τουριστικῆς οἰκονομίας, νομοθεσίας καὶ πολιτικῆς, ἡ ὑπόδειξις τῶν ἐπὶ τῶν σχετικῶν ζητημάτων ληπτέων μέτρων, ἡ ὑποβοήθησις σπουδαστῶν καὶ πτυχιούχων τῆς ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως καὶ παντὸς ἄλλου ἐνδιαφερομένου εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν θεμάτων τουριστικοῦ περιεχομένου, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ σύνταξις σχετικῶν μελετῶν, ἡ διαμόρφωσις ἀνωτέρων τουριστικῶν στελεχῶν καί, τέλος, ἡ διάδοσις τῶν τουριστικῶν ἀρχῶν καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς τουριστικῆς ἐν τῇ χώρᾳ συνειδήσεως.

Ἄρθρον 1ον

Σ κ ο π ὸ ς

Σκοπὸς τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν εἶναι :

- α) Ἡ μελέτη τῶν προβλημάτων τουριστικῆς οἰκονομίας, νομοθεσίας καὶ πολιτικῆς, καὶ ἡ ὑπόδειξις τῶν ληπτέων μέτρων.
- β) Ἡ ὑποβοήθησις τῶν σπουδαστῶν καὶ πτυχιούχων τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως, ὡς καὶ ἄλλων ἐνδιαφερομένων εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν θεμάτων τουριστικοῦ περιεχομένου καὶ σύνταξιν σχετικῶν μελετῶν.
- γ) Ἡ διαμόρφωσις ἀνωτέρων τουριστικῶν στελεχῶν.
- δ) Ἡ διάδοσις τῶν τουριστικῶν ἀρχῶν καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς τουριστικῆς ἐν τῇ χώρᾳ συνειδήσεως.

Ἄρθρον 2ον

Μ έ σ α έ π ι τ ε ύ ξ ε ω ς

Τὸν ὡς ἄνω ἀναφερόμενον σκοπὸν τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν θέλει ἐπιδιώξει διὰ τῶν κάτωθι ἰδίᾳ μέσων :

- α) Διὰ τῆς παρὰ τῇ Ἀνωτέρᾳ Σχολῇ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ἰδρύσεως ἐδικῆς ἔδρας «Τουριστικῆς Οἰκονομίας, Νομοθεσίας καὶ Πολιτικῆς».
- β) Διὰ τῆς ἰδρύσεως καὶ λειτουργίας «Κέντρου Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως».
- γ) Διὰ τῆς καταρτίσεως σχεδίων καὶ μελετῶν ἢ παροχῆς πληρο-

φοριῶν καὶ ὁδηγιῶν εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὰ ἐν γένει τουριστικὰ προβλήματα τῆς χώρας καὶ εἰδικώτερον τὴν ἴδρυσιν καὶ ὀργάνωσιν οἰασδήποτε ὑφῆς τουριστικῶν ἐπιχειρήσεων.

δ) Διὰ τῆς παρακολουθήσεως τῶν ἐξελίξεων τοῦ Τουρισμοῦ εἰς τὰς ξένας χώρας.

ε) Διὰ τῆς δημιουργίας βιβλιοθήκης καὶ διὰ τῆς παρακολουθήσεως τοῦ ἡμερησίου καὶ περιοδικοῦ τύπου.

ς) Διὰ τῆς ἐπικοινωνίας καὶ τῆς συνεργασίας μετὰ τῶν Ἑλλάδι καὶ ἀλλαχοῦ λειτουργούντων τουριστικῶν ὀργανισμῶν κρατικῶν καὶ μὴ.

ζ) Διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Κ.Τ.Μ. ἐκδόσεως ἐπιστημονικοῦ ὀργανοῦ καὶ διαφωτιστικῶν δημοσιευμάτων.

η) Διὰ τῆς ὀργανώσεως δημοσίων ὁμιλιῶν, διαλέξεων καὶ ἀνακοινώσεων.

θ) Διὰ τῆς ὀργανώσεως δεκαημέρων ἢ δεκαπενθημέρων τουρισμοῦ καὶ ἐκδρομῶν μὲ ἀνακοινώσεις καὶ συζητήσεις ἐπὶ τουριστικῶν θεμάτων.

*Ἄρθρον 3ον

Διοικήσεις

*Ὅργανα Διοικήσεως τοῦ Κ.Τ.Μ. εἶναι :

1. 7μελῆς Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ (*Ἄρθρον 8 τοῦ Κανονισμοῦ)

ΚΩΣΤΑΣ ΚΙΤΣΙΚΗΣ

Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κ.Τ.Μ.

*Ἀντιπρόεδροι :

ΠΑΝΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ – ΣΤΡ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ – ΝΙΚ. ΧΑΡΙΛΑΟΣ

Ι. ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Καθηγητὴς «Τουριστικῆς Οἰκονομίας, Νομοθεσίας καὶ Πολιτικῆς»
Εισηγητὴς

ΑΘΑΝ. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΣ

Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κ.Τ.Μ.

ΤΑΣΟΣ ΖΑΠΠΙΑΣ

Μέλος

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΗΛΑΣ

»

ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΠΑΘΩΜΑΣ

»

2. 48μελές Συμβούλιον ("Αρθρον 4 τοῦ Κανονισμοῦ)

Νικόλαος Χαρίλαος

Ἀντιπρόσωπος τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τῆς Σχολῆς (Βασ. Σοφίας 27)

Στράτος Παπαϊωάννου

Ἀντιπρόσωπος τοῦ Συλλόγου Καθηγητῶν τῆς Α.Β.Σ. (Μαυρομιχάλη 71)

Καθηγηταὶ τῆς Α.Β.Σ. :

1. κ. Σωτήριος Ἀγαπητίδης (Ραβινέ 6)
2. κ. Ἀριστ. Καλλιαβᾶς (Μαβίλη 1, Ψυχικόν)
3. κ. Χρ. Κανελλόπουλος (Λέρου 9)
4. κ. Ἰωάν. Κουτσογιάννης (Ἵψηλάντου 5)
5. κ. Φρίξος Λέτσας (Βασ. Σοφίας 21)
6. κ. Εὐστ. Μαργαρίτης (Σκύρου 5)
7. κ. Κωνστ. Σημαντήρας (Πατριάρχου Ἰωακείμ 57)
8. κ. Ι. Φράγκος (Ἄγγελου Γερόντα 11)

Εἰς Ἐκπρόσωπος Ὑπουργείου Προεδρίας Κυβερνήσεως

9. κ. Εὐάγγελος Ἀγγελάκας (Ζαλοκώστα 3)
- κ. Σ. Τουρνάκη (ἀναπληρ.) (Φρυνίχου 11)

Δύο Τεχνικοὶ τῆς Δ)σεως Ἐκθέσεων (Ὑπουργείου Ἐμπορίου)

10. κ. Δημήτριος Μωρέττης (Σπευσίππου 53)
11. κ. Ἀλεξάνδρα Δ Μωρέττη (Σπευσίππου 53)

Εἰς Ἐκπρόσωπος Ὑπουργείου Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας

12. κ. Νικόλαος Σταμπολῆς (Πλοίαρχος Λιμ., Ἄλ. Σούτσου 3)

6 Ἐκπρόσωποι τοῦ Ε.Ο.Τ.

13. κ. Δημ. Παπαευστρατίου (Σκουφᾶ 21)
14. κ. Παν. Παπαχελαῶς Ε.Ο.Τ. (Σταδίου 4)
15. κ. Κώστας Δημητριάδης (Στρατ. Συνδέσμου 9)
16. κ. Νίκης Ἀπέργης (Ὅθωνος 34, Κηφισιά)
17. κ. Ἀνδρέας Ἰατρίδης (Ἀριστοτέλους 142)
18. κ. Θωμᾶς Παπαβρανούσης Ε.Ο.Τ. (Σταδίου 4)

Εἰς Ἐκπρόσωπος τοῦ Ξενοδοχειακοῦ Ἐπιμελητηρίου

19. κ. Γρηγόριος Μοράκης (Κολοκοτρώνη 3)

Εἰς Ἐκπρόσωπος τῆς Ἐνώσεως Δήμων καὶ Κοινοτήτων

20. κ. Ἰωάννης Παπαθεοδώρου (Σταδίου 35)

Εἰς Ἐκπρόσωπος τῶν Σ.Ε.Κ.

21. κ. Τάσος Ζάππας (Ἀριστοτέλους 135)

Εἰς Ἐκπρόσωπος Ὄργανισμοῦ Τουριστικῆς Πίστεως

22. κ. Δημ. Κατσώνης Ο.Τ.Π. (Κολοκοτρώνη 3)

Εἰς Ἐκπρόσωπος τῆς Ο.Ἐ.Σ.Ε.

23. κ. Γεώργιος Μήλας (Ἀγαθοπούλεως 55)

- Εἰς Ἐκπρόσωπος τῆς Ἑλληνικῆς Περιγητικῆς Λέσχης
 24. κ. Παναγιώτης Νέμπαρης (Κεφαλληνίας 20)
- Εἰς Ἐκπρόσωπος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὀρειβατικοῦ Συνδέσμου
 25. κ. Ἀθ. Τζάρτζανος (Πατριάρχου Ἰωακείμ 36)
- Εἰς Ἐκπρόσωπος τῆς Σπηλαιολογικῆς Ἑταιρείας
 26. κ. Γεώρ. Γραφιδῶς—Νίδας (Καλύμνου 20)
- Εἰς Ἐκπρόσωπος τῆς Β. Ἀερολέσχης
 27. κ. Κωνστ. Παναγιώτου Πλοίαρχος Β.Ν. (Σκουφᾶ 60)
- Εἰς Ἐκπρόσωπος τῆς Ε.Λ.Π.Α.
 28. Κωνστ. Μαυρομμάτης (Μακένζυ Κίγκ 29)
- Εἰς Ἐκπρόσωπος τῆς Γεν. Συνομοσπονδίας Αὐτοκινητιστῶν
 29. κ. Παν. Σωτήρας (Γ' Σεπτεμβρίου 2)
- Εἰς Ἐκπρόσωπος τοῦ Β. Ναυτικοῦ Ὁμίλου
 30. κ. Χριστόφορος Καρόλου (Πλ. Φιλικῆς Ἑταιρείας 15)
- Εἰς Ἐκπρόσωπος τῆς Ἑνώσεως Ἑλλήνων Ἐφοπλιστῶν.
 31. κ. Μιλτιάδης Χρηστοφῆς (Κρίσης 58)
- Εἰς Ἐκπρόσωπος τοῦ Συνδέσμου Τουριστικῶν Γραφείων
 32. κ. Χρῆστος Κουλουβάτος (Ναυάρχου Νικοδήμου 25)
- Εἰς Ἐκπρόσωπος τῆς Σχολῆς Τουριστικῶν Ἐπαγγελμάτων
 33. κ. Νικόλαος Γαργαλίδης (Ἀχαρνῶν 30)
- Εἰς Ἐκπρόσωπος τοῦ Τουριστικοῦ Ξενοδοχειακοῦ Τύπου
 34. κ. Σπύρος Παπαθωμᾶς (Εὐριπίδου 44)
- Εἰς Ἐκπρόσωπος τῆς Ἑλληνικῆς Φωτογραφικῆς Ἑταιρείας
 35. κ. Π. Μυλῶφ

Ἔως 12 πρόσωπα ἀσχολούμενα μὲ τὸν Τουρισμὸν ἢ ἐπιδεικνύοντα
 ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον διὰ τὰ προβλήματα αὐτοῦ

36. κ. Ἀλέξ. Ἀργύρης (Ἡροδότου 17)
37. κ. Πάνος Ἀθανασιάδης (Δραγατσανίου 4)
38. κ. Μάκης Ζορμπᾶς Τμημ. Τραπεζίης Ἑλλάδος (Μακένζυ Κίγκ 18)
39. κ. Παῦλος Παλαιολόγος «Τὸ Βῆμα» (Χρ. Λαδᾶ 3)
40. κ. Γεώρ. Κατσίπης Α.Β.Σ. (Κύπρου 43)
41. κ. Κώστας Κιτσίκης (Σπευσίππου 1)
42. κ. Φοῖβος Παπαχρυσάνθου (Θησέως 14α)
43. κ. Ἀλέξης Σολομὸς (Ἀνάφης 3)
44. κ. Κωνστ. Στούρνας (Φαίδρου 13)
45. κ. Λάμπρος Κορομηλᾶς (Σωκράτους 57)

Γραμματεὺς τοῦ Κέντρου
 Δνὶς Λέλα Τάσου

Τὸ Κέντρον Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως (Κ.Τ.Ε.) τῆς Α.Β.Σ.

Ἰδρυθὲν παρὰ τοῦ Κέντρον Τουριστικῶν Μελετῶν τῆς Σχολῆς τὸ Κ.Τ.Ε. σκοπὸν ἔχει τὴν μόρφωσιν στελεχῶν τῶν τουριστικῶν ὀργανισμῶν δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ δικαίου τῆς χώρας καὶ τὴν εἰδίκευσιν ἐπισημόνων περὶ τὰ τουριστικὰ προβλήματα.

1. Τὸ Κέντρον Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐκλεγομένης ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Σχολῆς.

2. Ὁ τακτικὸς Καθηγητὴς τῆς «Τουριστικῆς Οἰκονομίας, Νομοθεσίας καὶ Πολιτικῆς» τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν εἶναι αὐτοδικαίως Διευθυντὴς Σπουδῶν τοῦ Κέντρον Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ἀναπληρούμενος ὑπὸ ἑνὸς τῶν Τακτικῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Σχολικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς.

3. Τὸ Κέντρον Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως δέχεται ὡς τακτικοὺς σπουδαστὰς τοὺς τελειοφοίτους ἢ πτυχιούχους Σχολῶν τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως (Φιλοσοφικῆς, Θεολογικῆς, Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀνωτάτης Σχολῆς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν, Παντείου Ἀνωτάτης Σχολῆς Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν, Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς, Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν, Γυμναστικῆς Ἀκαδημίας).

Ἐπίσης, μετ' ἀπόφασιν τῆς Δ. Ἐπιτροπῆς δύνανται νὰ ἐγγραφοῦν ὡς τακτικοὶ σπουδασταὶ ὑπάλληλοι τουριστικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ὀργανισμῶν, μὲ τριετὴ τουλάχιστον εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν, ἐφ' ὅσον εἶναι κάτοχοι ἀπολυτηρίου Σχολῶν Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

Ὅμοιως δύνανται νὰ ἐγγραφῶσιν ὡς τακτικοὶ σπουδασταὶ οἱ πτυχιῶχοι τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Τουριστικῶν Ἐπαγγελμάτων καὶ τῆς Σχολῆς Ξεναγῶν ἐφ' ὅσον εἶναι κάτοχοι ἀπολυτηρίου Μ. Ἐκπαιδεύσεως.

Τὰ μαθήματα τοῦ Κ.Τ.Ε. δύνανται νὰ παρακολουθήσουν ὡς ἀκροαταί, ὑπέχοντες τὰς αὐτὰς οικονομικὰς ὑποχρεώσεις, ὑπάλληλοι Τουριστικῶν ἐν γένει ἐπιχειρήσεων καὶ ὀργανισμῶν.

Διδασκόμενα Μαθήματα

	Ώραι
Ίστορία τῆς Τέχνης	15
Ίστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ	40
Ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία	15
Τὰ Δημόσια Οἰκονομικὰ τῆς Ἑλλάδος	10
Τουριστικὴ Οἰκονομία καὶ Νομοθεσία	30
Τουριστικὴ Πολιτικὴ	30
Ξενοδοχειακὴ Οἰκονομία καὶ Νομοθεσία	25
Τουριστικὴ Γεωγραφία	15
Αἱ Ἑλληνικαὶ Ἰαματικαὶ Πηγαὶ	15
Ἀρχαιολογικοὶ Τουριστικοὶ Χῶροι	30
Τουριστικὴ Διαφήμισις	10
Διοικητικὴ Ὁργάνωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους	15
Ὁργάνωσις, Διοικήσις καὶ Λογιστικὴ Τουριστικῶν Μονάδων	25
Ἑλληνικὴ Λαογραφία	10
Ἑλληνικὴ Λαϊκὴ Τέχνη	10
Αἱ Συγκοινωνίαι τῆς Ἑλλάδος	15
Συναλλαγματικὴ καὶ Τελωνειακὴ Νομοθεσία	10
Τεχνικὰ καὶ Πολεοδομικὰ προβλήματα	28
Ὑγιεινὴ Τουριστικῶν Χῶρων	5
Τὸ ὅλον ὥραι	320

Οἱ διδάσκοντες εἰς τὸ Κέντρον Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως εἶναι :

Σωτήριος Ἀγαπητίδης, Καθηγητῆς τῆς Α.Β.Σ. καὶ τοῦ Πολυτεχνείου
ὁδὸς Ραβινὲ 6, τηλ. 72.829

Ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία

Ἀναστάσιος Βαρβαρέσος, Γεν. Διευθυντῆς Ὑπουργείου Συντονισμοῦ
ὁδὸς Ἀναπήρων Πολέμου 5, τηλ. 70.829

Διοικητικὴ Ὁργάνωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους

Γρηγόριος Μοράκης, Νομ. Σύμβουλος τοῦ Ξενοδοχειακοῦ Ἐπιμελητηρίου
Πλ. Κολοκοτρῶνη 3, Τηλ. 20.023

Ξενοδοχειακὴ Οἰκονομία καὶ Νομοθεσία

Κωνσταντῖνος Δημαρᾶς, Γεν. Διευθυντῆς τοῦ ΙΚΥ

Ίστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ

ὁδὸς Μουρούζη 10, τηλ. 72.935

Ἀνδρέας Ἰατρίδης, Διευθυντῆς Ε.Ο.Τ.

ὁδὸς Ἀριστοτέλους 142, τηλ. 817.079

Ἰαματικαὶ Πηγαὶ

- Ἀριστομένης Καλλιβαῖς*, Καθηγητῆς τῆς Παντείου καὶ Α.Β.Σ.
ὁδὸς Πεντέλης—Μαβίλη 1, Ψυχικόν, τηλ. 673.786
Τουριστικὴ Γεωγραφία
- Ἀθηνᾶ Καλογεροπούλου*, Ἀρχαιολόγος
ὁδὸς Ρεθύμνης 11, τηλ. 818.507
Ἱστορία τῆς Τέχνης
- Γεώργιος Κανᾶς*, Διευθυντῆς Γενικοῦ Λογιστηρίου
Πλ. Χρυστ. Σμύρνης, τηλ. 962.142
Τὰ Δημόσια Οἰκονομικά τῆς Ἑλλάδος
Συναλλαγματικὴ Νομοθεσία
- Χρήστος Κανελλόπουλος*, Καθηγητῆς τῆς Α.Β.Σ. καὶ Δ/ντῆς τῶν Σ.Ε.Κ.
ὁδὸς Λέρου 9, τηλ. 876.633
Αἱ Συγκοινωναὶ τῆς Ἑλλάδος
- Δημήτριος Κατσώνης*, Διευθυντῆς Λογιστηρίου Ὁργανισμοῦ Τουριστι-
κῆς Πίστεως ὁδὸς Σάμου 30, τηλ. 811.541
Ὁργάνωσις, Διοίκησις καὶ Λογιστικὴ τῶν Τουριστικῶν Μονάδων
- Κώστας Κιτσίκης*, Καθηγητῆς τοῦ Πολυτεχνείου
ὁδὸς Σπευσίππου 1, τηλ. 70.675
Σύγχρονα Τεχνικὰ ἐπιτεύγματα τῆς Χώρας
- Γεώργιος Κουρνούτος*, Διευθυντῆς Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας
ὁδὸς Ἀχαρνῶν 51, τηλ. 811.740
Ἱστορία Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ (Νεοελληνικὴ περίοδος)
- Ἰωάννης Κουτσογιάννης*, Καθηγητῆς τῆς Α.Β.Σ., Ἀντιπρόεδρος τοῦ
Ἑλλην. Ὁργανισμοῦ Τουρισμοῦ, ὁδὸς Ὑψηλάντου, τηλ. 70.107
Τουριστικὴ Οἰκονομία καὶ Νομοθεσία
- Ἰωάννης Παπαδημητρίου*, Ἐφόρος Ἀρχαιοτήτων Ἀττικῆς—Σύμβου-
λος Ε.Ο.Τ. ὁδὸς Ζεῆας 2, τηλ. 662.901
Ἀρχαιολογικοὶ Τουριστικοὶ Χῶροι
- Ἀντώνιος Παπαϊωάννου*, Ὑφηγητῆς Πανεπιστημίου
Ὑγιεινῆ Τουριστικῶν Χῶρων ὁδὸς Σίνα 18, τηλ. 613.098
- Μᾶνος Παυλίδης*, Δημοσιογράφος
Λεωφόρος Συγγροῦ 4, τηλ. 90.079
Τουριστικὴ Διαφήμισις
- Ἀριστομένης Προβελλέγιος*, Ἀρχιτέκτων
ὁδὸς Γ' Σεπτεμβρίου 35
Πολεοδομικὰ Προβλήματα

Κωνσταντῖνος Ρωμαῖος, Συντάκτης Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ
ὁδὸς Ἰκονίου 88, τηλ. 968.820

Ἑλληνικὴ Λαογραφία

Ἰωάννης Φράγκος, Καθηγητὴς τῆς Α.Β.Σ., Γεν. Διευθυντὴς Τελωνείων
ὁδὸς Α. Γέροντα 11

Τελωνειακὴ Τουριστικὴ Νομοθεσία

Μανόλης Χατζηδάκις, Διευθυντὴς τοῦ Μουσείου Μπενάκη
ὁδὸς Κουμπάρη 1, τηλ. 612.994

Ἀρχαιολογικοὶ Τουριστικοὶ Χῶροι

Ἀγγελικὴ Χατζημιχάλη,
Ἑλληνικὴ Λαϊκὴ Τέχνη

ὁδὸς Ὑπερείδου 18α, τηλ. 26.382

Ἑκπαιδευτικὴ Ἐφορεία

1. <i>Κωνσταντῖνος Κισίκης</i>	Πρόεδρος
2. <i>Στράτος Παπαϊωάνου</i>	Ἀντιπρόεδρος
3. <i>Ἰωάννης Κουτσογιάννης</i>	Δ/ντὴς Σπουδῶν—Εἰσηγητὴς
4. <i>Ἀλέξανδρος Κορομηλᾶς</i>	Μέλος
5. <i>Παναγιώτης Παπαχελᾶς</i>	»
6. <i>Ἀθανάσιος Τζάρτζανος</i>	»
7. <i>Μανόλης Χατζηδάκις</i>	»

Διευθυντὴς Σπουδῶν

ὁ τακτικὸς Καθηγητὴς τῆς Α.Β.Σ.

Ἰωάννης Κουτσογιάννης

Βοηθὸς Γραμματεὺς

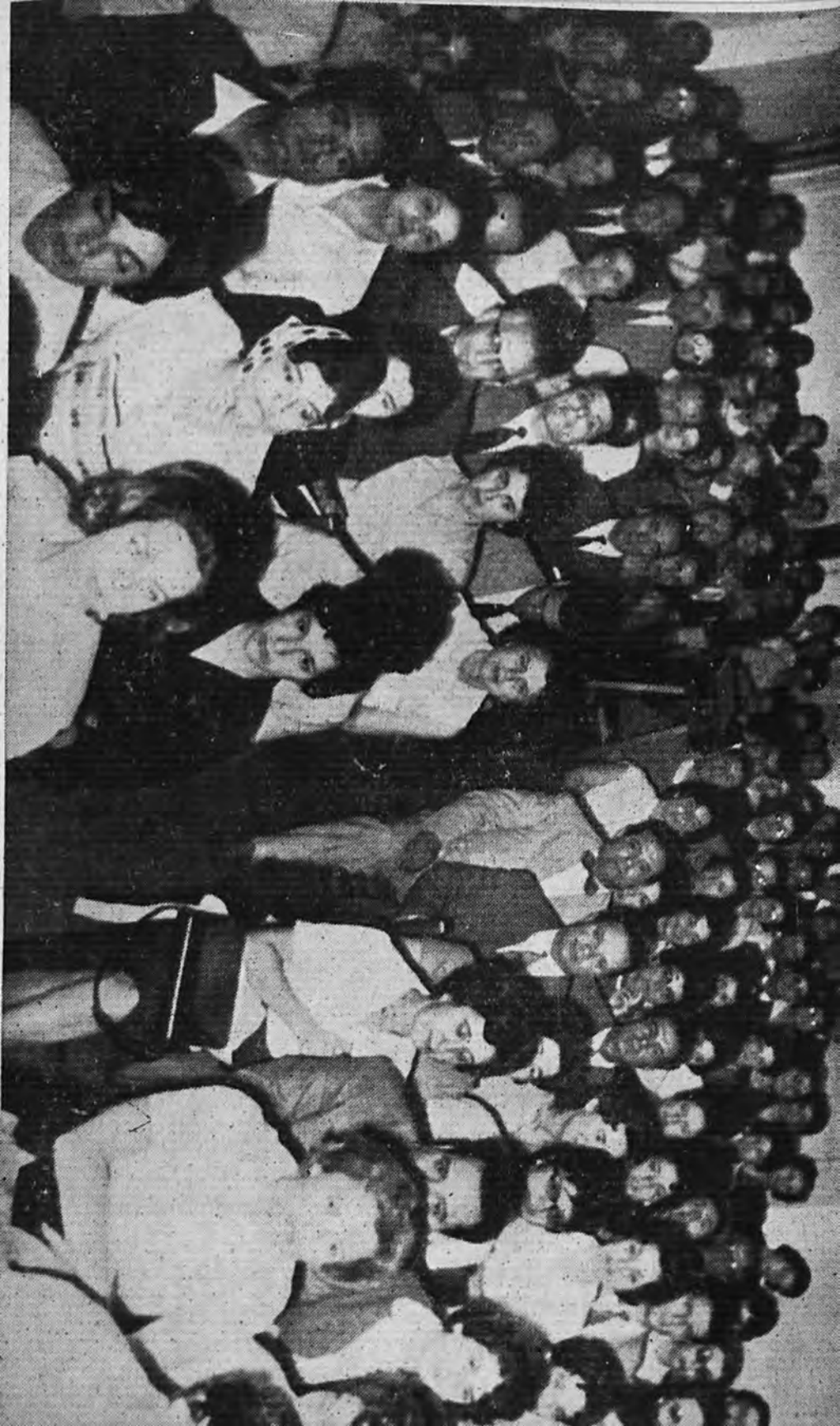
Χρῆστος Καμπᾶς

Η ΣΧΟΛΗ ΖΕΝΑΓΩΝ ΤΟΥ Ε.Ο.Τ.

Ίδρυμα παρὰ τῷ Κ.Τ.Μ. τῆς Α.Β.Σ.

Ο κ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΦΩΚΑΣ, Γενικός Γραμματεὺς τοῦ Ε.Ο.Τ. συνομιλῶν
μετὰ τοῦ Κοσμήτορος τῆς Α.Β.Σ. κ. ΣΤΡΑΤΟΥ Κ. ΠΑΠΑΓΩΑΝΝΟΥ

**ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΟΣ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ ΞΕΝΑΓΟΥΣ
ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ Κ. Τ. Μ.
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ Κ. ΚΙΤΣΙΚΗ**

Αισθάνομαι ιδιαίτε-
ραν ικανοποίησιν, ὡς
Πρόεδρος τοῦ Κέντρου
Τουριστικῶν Μελετῶν,
διότι μοῦ δίδεται ἡ εὐκαι-
ρία νὰ κηρύξω τὴν ἔναρ-
ξιν τῶν μαθημάτων τῆς
Σχολῆς Ξεναγῶν τοῦ
Ἑλληνικοῦ Ὄργανισμοῦ
Τουρισμοῦ, ἡ ὁποία ἀνή-
κει εἰς τὸν κύκλον τῆς
δραστηριότητος τοῦ Κέν-
τρου.

Ὅπως σὰς εἶναι γνω-
στόν, τὸ Κέντρον Τουρι-
στικῶν Μελετῶν εἶναι
δημιούργημα τῆς Ἀνω-
τάτης Βιομηχανικῆς ἢ
Σχολῆς, καὶ ὀφείλεται
εἰς τὴν δημιουργικὴν
πνοὴν τοῦ Κοσμήτο-
ρος κ. Στράτου Παπα-
ϊωάννου — ποῦ εἶναι
καὶ ἡ ψυχὴ τῆς Σχολῆς
— καὶ τῶν διακεκριμέ-
νων συνεργατῶν του.

Ἡ Σχολὴ Ξεναγῶν ἀ-
ποβλέπει εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ τουρισμοῦ τῆς χώρας — ἡ ἀνά-
πτυξις τοῦ ὁποίου ἔχει τόσην σημασίαν διὰ τὴν χώραν μας — διὰ
τῆς μορφώσεως ἰκανῶν στελεχῶν ἐξυπηρετήσεως τῶν σκοπῶν του.

Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι εἰς τὴν χώραν μας ὁ του-
ρισμὸς εἶναι ἡ κυριώτερα πλουτοπαραγωγικὴ πηγὴ καὶ ὅτι ἀπὸ
πλευρᾶς ἐθνικῆς οἰκονομίας ἀπὸ ὅλες τὰς βιομηχανίας τῆς εἶναι ἐκεί-
νη ποῦ συγκεντρώνει τὰς περισσοτέρας πρώτας ὕλας καὶ παρέχει
τὰς μεγαλυτέρας δυνατότητας ἐκμεταλλεύσεώς των.

Τὸ κλίμα, αἱ φυσικαὶ καλλοναί, ἡ ποικιλία τοῦ τοπίου, ἡ ἱστο-
ρία μας, ἡ κληρονομία τοῦ παρελθόντος, τὰ μνημεῖα καὶ λείψανα τῶν
δύο κυρίως ἐποχῶν : τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς καὶ τῆς βυζαντινῆς,

*Ὁ διαπρεπὴς ἀρχιτέκτων καὶ πολεοδόμος
Καθηγητὴς κ. Κώστας Κιτσίκης*

ὁ χαρακτήρ καὶ αἱ ἀρεταὶ τοῦ λαοῦ μας, ἡ ἔμφυτος φιλοξενία του καὶ τόσα ἄλλα, τῶν ὁποίων ἡ ἀπαρίθμησις περιττεύει.

Εἰς τὰ ἀνωτέρω, ἐν τούτοις, προσετέθη καὶ ἕνας σημαντικὸς παράγων, ποῦ πρέπει δεόντως νὰ ἐξαρθῇ ὁ σὺ γ χ ρ ο ν ο ς πολιτισμός, ἡ Ἑλλάς τῆς σήμερον.

Πρέπει νὰ κατανοηθῇ πρῶτον ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς συγχρόνους Ἑλληνας, ὅτι ἡ χώρα μας βαίνει πρὸς τὴν ἀνιούσαν, ὅτι εἴμεθα λαὸς ποῦ διψᾷ νὰ προοδεύσῃ, δὲν δέχεται νὰ εἶναι μόνον νοσταλγὸς τοῦ παρελθόντος, ἀλλὰ θέλει νὰ γίνῃ, ὄχι μόνον συνοδοιπόρος, ἀλλὰ καὶ πρωτοπόρος τῆς συγχρόνου παγκοσμίου ἐξελίξεως. Τὴν διαπίστωσιν αὐτὴν πρέπει πρῶτον νὰ τὴν νιώθωμεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι, διὰ νὰ μπορέσωμε νὰ τὴν μεταδώσωμεν εἰς τοὺς ἐπισκέπτας τῆς χώρας αὐτῆς δι' ὑμῶν, τῶν ξεναγῶν.

Ἄλλωστε ἐπίμονον αἴτημα τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν χώραν μας περιηγητῶν εἶναι, νὰ γνωρίσουν τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα καὶ τὰ ἐπιτεύγματα αὐτῆς εἰς τοὺς διαφόρους τομεῖς τῆς ἀνασυγκροτήσεώς της. Τὸ αἴτημα αὐτὸ δὲν εἶναι ἄσχετον πρὸς τὴν κοινωνικὴν τάξιν, τὸ εἶδος καὶ τὰς οἰκονομικὰς δυνατότητας ποῦ διαθέτουν οἱ σημερινοὶ περιηγηταί. Οἱ περιηγηταὶ τῆς σήμερον δὲν ἀνήκουν, ὅπως ἄλλοτε, μόνον εἰς τοὺς κύκλους τῶν εὐπόρων ποῦ διαθέτουν χρόνον καὶ χρήμα διὰ νὰ διακόψουν τὴν συνήθη ζωὴν των καὶ νὰ ποικίλουν τὴν ἀνίαν των, ἀλλὰ εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐργαζομένων, ποῦ θέλουν νὰ συνδυάσουν τὰς ἐτήσιας διακοπὰς των μὲ τὰς μικρὰς των οἰκονομίας, πρὸς ἐμπλουτισμὸν τῶν γνώσεών των διὰ τῆς γνωριμίας νέων χωρῶν καὶ νέων ἀνθρώπων.

Τὸ κεφάλαιον τόπος καὶ τρόπος τῆς ἐργασίας, ποῦ δὲν ἐνδιέφερε τοὺς παλαιοὺς περιηγητὰς οἱ ὅποιοι δὲν εἰργάζοντο, ἐνδιαφέρει ἰδιαιτέρως τοὺς σημερινοὺς ἐπισκέπτας, ὅπως ἐπίσης καὶ ὁ εὐθυνὸς τρόπος ἀναψυχῆς. Ἡ διαπίστωσις αὐτῆ, ἡ ὁποία δὲν θὰ διαφεύγει ἀπὸ τοὺς κατευθύνοντας τὴν τουριστικὴν πολιτικὴν τῆς χώρας, πρέπει νὰ ἐνδιαφέρῃ ἐξ ἴσου καὶ σᾶς, τοὺς μέλλοντας ξεναγούς, διὰ τὴν ἀντίστοιχον ἐξάσκησιν τοῦ ἔργου σας.

Κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν συνετελέσθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα μεγάλοι πρόοδοι, τόσον ἀπὸ κρατικῆς πλευρᾶς, ὅσον καὶ ἐξ ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας. Σήμερον, ἡ Ἑλλάς διαθέτει δρόμους, ξενοδοχεῖα καὶ τεχνικὰ ἔργα ἀξιόλογα, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ, μὲ γοργὸν ρυθμὸν, ἡ ἀνάπτυξις τοῦ τουρισμοῦ, ἡ ὁποία θὰ ἐπιτευχθῇ μὲ τὸ ἐγκαινιαζόμενον πορθμεῖον ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὸν αὐτοκινητόδρομον μέσῳ Γιουγκοσλαβίας. Αἱ νέαι αὐταὶ προσπελάσεις τῆς χώρας μας θὰ αὐξήσουν σημαντικῶς τὸν ἀριθμὸν περιηγητῶν καὶ τὰς ἀνάγκας εἰς ξεναγούς.

Ἐν τούτοις, ἐὰν ἄλλοτε τὸ ἔργον τῶν ξεναγῶν περιορίζετο εἰς τὴν ἐπίσκεψιν ἀρχαιολογικῶν χώρων καὶ περιωρισμένων ἀριθμοῦ τοπίων, ὅσον ἐπέτρεπον τότε τὰ πρωτόγονα μέσα συγκοινωνίας, σήμερον, λόγῳ ἀκριβῶς τῆς ἀναπτύξεως τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος,

ἀπαιτοῦνται μεγαλύτεραι καὶ εἰδικώτεραι γνώσεις πρὸς ἐπίδειξιν καὶ ἀντίστοιχον ἀνάπτυξιν τῶν νεωτέρων προόδων τῆς χώρας.

Τὰ βασικὰ μαθήματα, τὰ ὁποῖα θὰ παρακολουθήσετε κατὰ τὸ σχετικῶς σύντομον χρονικὸν διάστημα, θὰ εἶναι τὰ ἀκόλουθα :

1. Νεοελληνικὴ ἱστορία, ἀπὸ τὸν γνωστὸν λόγιον καὶ διευθυντὴν τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας κ. Γ. Κουρνούτον.

2. Στοιχεῖα Βυζαντινῆς ἱστορίας καὶ τέχνης, ἀπὸ τὸν Ἐφορον Ἀρχαιοτήτων καὶ διευθυντὴν τοῦ Μουσείου Μπενάκη κ. Μανώλη Χατζιδάκη.

3. Μαθήματα γενικῆς ἀρχαιολογίας, ἀπὸ τὸν γνωστὸν ἀρχαιολόγον καὶ διευθυντὴν τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας κ. Ι. Παπαδημητρίου.

4. Τουριστικὴν γεωγραφίαν, ἀπὸ τὸν Καθηγητὴν τῆς Παντείου καὶ τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς κ. Α. Καλλιανδάν.

5. Στοιχεῖα Λαϊκῆς Τέχνης, ἀπὸ τὸν γνωστὸν ἱστορικὸν καὶ συγγραφέα κ. Κ. Ρωμαῖον.

6. Καὶ τέλος τουριστικὰς γνώσεις παρ' ἐμοῦ καὶ τῶν ἐκάστοτε ἐπιλεγομένων, ἀναλόγως τοῦ θέματος, ὁμιλητῶν, ὡς πρὸς τὰ Τεχνικὰ Ἔργα.

Πέραν τῶν βασικῶν αὐτῶν μαθημάτων ἀπὸ τοὺς ὡς ἄνω διδάσκοντας εἰς τὴν Σχολήν, θὰ παρακολουθήσετε ἐπίσης καὶ σειρὰν μαθημάτων ἀποβλεπόντων εἰς τὸν ἐμπλουτισμὸν τῶν τουριστικῶν σας γνώσεων ἀπὸ διδάσκοντας, ὅπως ἐπὶ παραδείγματι :

1. Ἑλληνικὴν Οἰκονομίαν, ἀπὸ τὸν κ. Σ. Ἀγαπητίδην.
2. Συναλλαγματικὰς διατυπώσεις ἀπὸ τὸν κ. Γ. Κανᾶν.
3. Ἰαματικὰς Πηγὰς, ἀπὸ τὸν κ. Α. Ἰατρίδην.
4. Τελωνειακὰς Διατυπώσεις ἀπὸ τὸν κ. Ι. Φράγκον.
5. Συγκοινωνία τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τὸν Χ. Κανελλόπουλον.
6. Τουριστικὴν Διαφήμισιν, ἀπὸ τὸν κ. Φ. Φραγκόπουλον.
7. Δημοσίας Σχέσεις, ἀπὸ τὸν κ. Μ. Παυλίδην.
8. Ὄρειθασίαν καὶ Τουρισμὸν, ἀπὸ τὸν κ. Ν. Τζάρτζανον.
9. Ἐξωτερικὸν Τουρισμὸν, ἀπὸ τὸν κ. Γ. Μήλαν.
10. Φωτογραφίαν καὶ Τουρισμὸν, ἀπὸ τὸν κ. Π. Μηλώφ.
11. Τουριστικὴν Ἀστυνομίαν, ἀπὸ τὸν κ. Καθάρειον, καὶ
12. Ὑγιεινὴν Τουριστικῶν Χώρων ἀπὸ τὸν κ. Α. Παπαϊωάννου.

Ἄγαπητοὶ μέλλοντες ξεναγοί :

Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἀντιλαμβάνεσθε τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν σας καὶ ὅτι θὰ προσπαθήσετε, πέραν τῶν μαθημάτων, διὰ προσωπικῆς ἕκαστος ἐπιδόσεως, νὰ ἐξυπηρετήσετε τὴν θαυμασίαν αὐτὴν χώραν μας μὲ ζῆλον καὶ ἀφοσίωσιν.

Πρέπει νὰ γνωρίζετε, ὅτι, μεταξὺ ὄλων τῶν ξεναγῶν τοῦ κόσμου, κατέχετε ζηλευτὴν θέσιν, διότι, πιστεύσατέ με — καὶ ταξιδεύω συνεχῶς — ἡ χώρα μας, ἐν συγκρίσει μὲ τὰς ἄλλας παρουσιάζει τὰ πλέον ἐλκυστικὰ θέληγτρα, πού μπορεῖτε μὲ ὑπερῆφαιαν νὰ ἐξάρετε.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΞΕΝΑΓΩΝ*

Δυνάμει του από 18/10/1925 Προεδρικοῦ Διατάγματος (ΦΕΚ 327/Α/28-10-1925) καθορίζεται τὸ πρῶτον ἐν Ἑλλάδι ὅτι «Ἐξηγηταὶ μνημείων καὶ ἔργων τέχνης» μετερχόμενοι κατ' ἐπάγγελμα τὸ ἔργον τοῦτο «δέον νὰ τυγχάνωσιν ἐφωδιασμένοι διὰ πιστοποιητικοῦ Ἐπιτροπῆς» εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἐμφαίνηται ὅτι οὗτοι κατέχουν τὰς ἀπαραιτήτους γνώσεις διὰ τὴν «ἐπαρκῆ» ἄσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος των. Τὸ πιστοποιητικὸν τοῦτο χορηγεῖται

* Ο κ. Ἄλ. Κορομηλᾶς

μετὰ ἀπὸ ἐπιτυχεῖς ἐξετάσεις ἐπὶ στοιχείων: 1) Γενικῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος τῶν κλασσικῶν, Βυζαντινῶν καὶ νεωτέρων χρόνων, 2) Γεωγραφίας τῆς Ἑλλάδος, 3) Ἱστορίας τῆς Τέχνης, 4) Μουσικῆς τῆς Ἑλλάδος, 5) Ἀρχαῖα καὶ Βυζαντινὰ μνημεῖα καὶ 6) Γε-

* Μᾶς πληροφοροῦν ὅτι ἡ «Σχολὴ Ξεναγῶν» λειτούργησε γιὰ πρώτη φορά ὡς «Λέσχη Ξεναγῶν» μὲ λίγους μαθητὰς, πού οἱ περισσότεροὶ ἦταν ἤδη ἐπαγγελματίες ξεναγοί, κατὰ τὸ 1930 καὶ ἐπὶ ἓνα τρίμηνο.

Τὰ μαθήματα πού διδάχτηκαν ἦταν:

1. Προϊστορικὴ ἀρχαιολογία
2. Ἑλληνικὴ Τέχνη καὶ πολιτισμὸς
3. Ἱστορία τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος
4. Γεωγραφία τῆς Ἑλλάδος
5. Μεσαιωνικὴ Τέχνη

- καθ. Γ. Μυλωνᾶς
» Γιάννης Μηλιάδης
» Ν. Ἀποστολόπουλος
» Γ. Σαρῆς
» Α. Ευγκόπουλος

Συστηματικᾶ ξαναλειτούργησε ἡ Σχολή, ὡς «Σχολὴ Ξεναγῶν» πιά, τὸ 1932 γιὰ ἓνα τετράμηνο. Τὰ μαθήματα γίνονταν σὲ μιὰ αἴθουσα τοῦ

νικαί γνώσεις περί λουτροπόλεων καὶ τόπων θερινῆς ἢ χειμερινῆς διαμονῆς ἢ ἄλλων ἀξιοθεάτων μερῶν τῆς χώρας.

Κατόπιν τῆς ἐπιτυχοῦς ὡς ἀνωτέρω ἐξετάσεως, χορηγεῖται εἰς τὸν «Ἐξηγητὴν» εἰδικὴ πρὸς τοῦτο ἄδεια παρὰ τοῦ τότε Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Οἰκονομίας.

Τέλος, ὡς ρητῶς προβλέπει τὸ Διάταγμα, διὰ τὴν ἐλευθέραν ἀσκήσιν τοῦ ἐπαγγέλματός του, ὁ ἐξηγητὴς ὑποχρεοῦται νὰ ἐπιδεικνύῃ εἰς τὰ πρὸς τοῦτο ἐντεταλμένα ὄργανα, πέραν τῆς ἀδείας του καὶ «ἀπόδειξιν ἐκπληρώσεως τῶν φορολογικῶν αὐτοῦ ὑποχρεώσεων».

Διὰ τοῦ Νόμου 5161 τοῦ 1931 δίδεται εἰς τὸν μέχρι τότε «Ἐξηγητὴν» ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ «Ξεναγοῦ» ὅστις εἶναι τὸ πρόσωπον «τὸ συνοδεῦον περιηγητὰς ἢ ἄλλους ἐπισκέπτας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐξηγῶν μνημεῖα καὶ ἔργα τέχνης καὶ παρέχων πάσης φύσεως πληροφορίας» οὐ μόνον περὶ τῆς ἀρχαίας ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς νέας Ἑλλάδος.

Διὰ τοῦ ἐν λόγῳ Νόμου—ἂν καὶ ἐξακολουθῆ νὰ ἰσχύῃ τὸ σύστημα τῆς ἐνώπιον Ἐπιτροπῆς Ἐξετάσεως διὰ τὴν ἀπόκτησιν ἀδείας ἐπαγγέλματος τίθενται αἱ βάσεις, διὰ τῆς προβλεπομένης Σχολῆς, τῆς καταρτίσεως τῶν Ξεναγῶν δίδεται δὲ πλεόν τούτου

«Συλλόγου Ἐμποροῦπαλλήλων», ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἐναρκτήριο πού ἐγινε ἐπίσημα στὴν Αἴθουσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ πεπραγμένα μαθήματα πού τὰ δίδαξαν οἱ ἴδιοι καθηγητῆς, διδάχθησαν ἐπίσης: Μνημειακὴ Τοπογραφία, Λατὶκὴ Τέχνη, Ἑλληνικὴ Οἰκονομία (Στρ. Παπαϊωάννου), Στοιχεῖα Πνευματικῆς καὶ Καλλιτεχνικῆς κινήσεως τῆς χώρας καὶ πρακτικὰς γνώσεις τῆς ζωῆς τοῦ ὑπαίθρου (Στ. Χιλιαδάκης), τὰ μαθήματα αὐτὰ εἶχαν βοηθητικὸν χαρακτῆρα καὶ μικρότερον συντελεστὴ βαθμολογίας.

Ἡ διδασκαλία γινόταν κατὰ σύστημα καὶ ἡ παρακολούθησις τῶν μαθητῶν ἦταν αὐστηρὰ ὑποχρεωτικὴ. Γιὰ τὰ ἀρχαιολογικὰ μαθήματα οἱ ἀσκήσεις γίνονταν στὰ Μουσεῖα, ἀκολούθησαν δὲ πολυήμερες ἐκδρομὲς στὰ μεγαλύτερα ἱστορικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ κέντρα τῆς χώρας.

Οἱ ἐξετάσεις πού ἀκολούθησαν ἦταν ἐπίσης αὐστηρές. Ἀπὸ τοὺς ἐκατὸ περίπου πού προσῆλθαν στὴ Σχολή, μόνον 35 ἔλαβαν πτυχίον Ξεναγοῦ. Ἡ πρώτη ομάδα πού διακρίθηκε περιελάμβανε τοὺς ἐξῆς: Αἰκ. Κορυζῆ, Λέλα Ἀντύπα-Κασσαβέτη, Λουλοῦ Λαμπίκη, Γ. Καβουνίδη, Ἰωσήφ Μάγνη καὶ τὶς ἀδελφές Γεωργαντῆ. Ἡ φοίτησις ἦταν δωρεάν.

Κρίμα πού δὲν σώθησαν τὰ ἀρχεῖα τῆς Σχολῆς Ξεναγῶν. Σὲ ἓνα τόπο πού μιλάμε διαρκῶς γιὰ τοὺς «προγόνους» δὲν δίνουμε καμιά ἀξία στὴν πρόσφατη ἱστορία μας. Οἱ νεοῦλληνες δὲν πιστεύουν, στὸν ἑαυτὸ τους.

ἡ δέουσα σημασία εἰς τὴν σοβαρότητα τοῦ θέματος. Ὁ ξεναγὸς παύει νὰ θεωρῆται ὡς ὁ ἀπλὸς ἐξηγητὴς τῶν μνημείων τῆς χώρας μας καὶ ἀντιμετωπίζεται ὡς ἕνας τῶν φορέων τοῦ Τουρισμοῦ καὶ εἰδικώτερον ὡς ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θὰ παίξῃ οὐσιαστικὸν ρόλον λόγῳ τῆς ἀμέσου ἐπαφῆς του μὲ τοὺς ἐπισκεπτομένους τὴν χώραν μας περιηγητὰς.

Τὸ 1931, κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ τότε Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, δημοσιευθείσης ὁμῶς εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τὴν 2-8-1932, ἐγκρίνεται ὁ «Κανονισμὸς λειτουργίας Σχολῶν Ξεναγῶν καὶ ἐξετάσεως τῶν ὑποψηφίων», δυνάμει τοῦ ὁποῖου, ἐν συνεχείᾳ, ὀργανώνεται καὶ λειτουργεῖ ἡ πρώτη ἐν Ἀθήναις Σχολὴ Ξεναγῶν.

Βάσει τοῦ ὡς ἀνωτέρω Κανονισμοῦ, οἱ μαθητὰ διδάσκονται ἐν τῇ Σχολῇ :

- 1) Στοιχεῖα γενικῆς ἀρχαιολογίας.
- 2) Στοιχεῖα Βυζαντινῆς ἱστορίας καὶ τέχνης.
- 3) Ἱστορίαν τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος.
- 4) Γεωγραφίαν τῆς Ἑλλάδος.
- 5) Τουριστικὰς γνώσεις.
- 6) Στοιχεῖα Λαϊκῆς Τέχνης καὶ τῆς ἐν γένει πνευματικῆς κ.λ.π. κινήσεως τῆς χώρας.

Μέχρι τῆς 20-12-1934, ἡμερομηνίας πτυχιακῶν ἐξετάσεων τῶν σπουδαστῶν τῆς πρώτης Σχολῆς Ξεναγῶν Ἀθηνῶν, ἐχορηγήθησαν 69 ἄδειαι «Ἐξηγητῶν», κατόπιν ἐξετάσεώς των ἐνώπιον τῶν ἐπὶ τούτου Ἐπιτροπῶν, κατὰ δὲ τὸ 1935 χορηγοῦνται ἕτεραι 34 ἄδειαι «Ξεναγῶν» εἰς τοὺς ἐπιτυχῶς ἀποφοιτήσαντας ἐκ τῆς ἐν λόγω Σχολῆς.

Ὡς φόρον τιμῆς πρὸς τὸ ἐπάγγελμα, παραθέτω τὰ στοιχεῖα τοῦ ὑπ' ἀριθ. μητρώου I ἐγγεγραμμένου «Ἐξηγητοῦ» καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς ὑπ' ἀριθ. μητρώου 70 ἐγγεγραμμένης «Ξεναγοῦ» (πρώτης ἀποφοίτου τῆς Σχολῆς Ξεναγῶν, ἐγγραφείσης εἰς τὸ Μητρώον τοῦ Ε.Ο.Τ.).

Ἀριθ. Μητρώου Ε.Ο.Τ. : 1

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Χρῆστος

Γεννηθεὶς τὸ 1894 ἐν Κερκύρα

Ἄδεια, ἀπὸ 30-1-1926

Ἐξηγητὴς εἰς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ Γαλλικὴν καὶ ἐν συνεχείᾳ (10-10-1933) καὶ εἰς τὴν Ἰταλικὴν.

Ἄριθ. Μητρώου Ε.Ο.Τ. : 70

ΑΝΤΥΠΑ (νῦν κ. Κασσαβέτη) Ἑλένη

Ἐκ Κωνσταντινουπόλεως

Ἄδεια, ἀπὸ 8-1-1935

Ξεναγὸς εἰς τὴν Γαλλικὴν καὶ Ἀγγλικὴν.

Μεταπολεμικῶς καὶ ἰδίως ὅτε ἀπὸ τοῦ 1950 ἤρχισεν ἡ Ἑλλάς νὰ προσελκύη καὶ πάλιν ἱκανὸν ἀριθμὸν περιηγητῶν, κατεδείχθη τὸ σκόπιμον τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατ' ἐκείνην τὴν περίοδον ἐξακολουθούντων νὰ προσφέρωσι τὰς ὑπηρεσίας των Ξεναγῶν. Πρὸς κάλυψιν τῆς ἐν λόγῳ ἀνάγκης συνεστήθη τὴν 3 4-1954 εἰδικὴ ἐξεταστικὴ ἐπιτροπὴ, ἣτις ἀηρητίσθη ἐκ τῶν Ἐφόρων Ἀρχαιοτήτων κ.κ. Ι. Παπαδημητρίου καὶ Ἐμμ. Χατζηδάκη, τοῦ Δ)νοῦ Ε.Ο.Τ. κ. Π. Παπαχελά, τοῦ Προϊσταμένου Ὑπηρεσίας Διαφημίσεως Ε.Ο.Τ. κ. Κ. Δημητριάδη καὶ εἰδικῶν προσώπων διὰ τὴν εἰς τὰς ξένας γλώσσας ἐξετάσιν τῶν ὑποψηφίων. Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι οἱ ὑποστάντες ἐπιτυχῶς ἐξετάσεις ἐνώπιον τῆς ἀνωτέρω Ἐπιτροπῆς (132 τὸν ἀριθμὸν) ἔλαβον προσωρινὰς ἀδείας μὲ τὴν ὑποχρέωσιν ὅπως ἄμα τῇ λειτουργίᾳ Σχολῆς Ξεναγῶν εἰς Ἀθήνας νὰ φοιτήσουν εἰς αὐτὴν καὶ νὰ ὑποστοῦν εἰς τὸ τέλος τῆς ἐκπαιδευτικῆς περιόδου, κανονικὴν δοκιμασίαν διὰ τὴν ἀπόκτησιν ὀριστικῆς ἀδείας Ξεναγοῦ.

Τὴν 12-11-1954, δημοσιεύεται εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως ἀπόφασις τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐμπορίου, εἰς ὃν ὑπῆγετο τότε ὁ Ἑλληνικὸς Ὄργανισμὸς Τουρισμοῦ, δυνάμει τῆς ὁποίας ἐγκρίνεται ἡ παρὰ τῇ Σχολῇ Τουριστικῶν Ἐπαγγελματιῶν ἴδρυσις καὶ λειτουργία Τμήματος Ξεναγῶν.

Βάσει τῆς ἐν λόγῳ ἀποφάσεως ἐλειτούργησε καὶ πάλιν τὸ πρῶτον μεταπολεμικῶς, κατὰ τὸ πρῶτον πεντάμηνον τοῦ 1955, ἡ Σχολὴ Ξεναγῶν εἰς τὴν ὁποίαν οἱ κάτωθι καθηγηταὶ ἐδίδαξαν τὰ ἔναντι ἐνὸς ἐκάστου ἀναφερόμενα μαθήματα :

1) Ἐφορος Ἀρχαιοτήτων κ. Ι. Παπαδημητρίου : Γεν. Ἀρχαιολογίας.

2) Ἐφορος Ἀρχαιοτήτων καὶ Διευθυντὴς τοῦ Μουσείου Μπενάκη κ. Ἐμμ. Χατζηδάκης : Στοιχεῖα Βυζαντινῆς Ἱστορίας καὶ Τέχνης.

3) Καθηγητὴς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν κ. Ἀγγ. Προκοπίου : Στοιχεῖα Ἱστορίας Νεωτέρας Τέχνης.

4) Καθηγητής Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ν. Τωμαδάκης :
Ἱστορία τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος.

5) Καθηγητής Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γ. Μέγας : Στοι-
χεῖα Λαϊκῆς Τέχνης καὶ Λαογραφίας.

6) Καθηγητής, κ. Ι. Πανούσης : Τουριστικὴ Γεωγραφία.

7) Δ)ντῆς Ε.Ο.Τ. κ. Π. Παπαχελᾶς : Τουριστικαὶ Γνώσεις.

Πέραν τῶν ἀνωτέρω, εἰδικὰ πρόσωπα ἐδίδαξαν, ὑπὸ μορ-
φήν διαλέξεων καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν ἐκπαιδευτικῶν ἐκδρομῶν
καὶ περιπάτων ἀνὰ τοὺς πλέον ἐνδιαφέροντας ἀρχαιολογικοὺς
χώρους. Κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἐκπαιδευτικὴν περίοδον τῆς Σχολῆς,
ἐνεγράφησαν 320 σπουδασταί, μεταξὺ τῶν ὁποίων 116 ἐκ τῶν
κατόχων προσωρινῶν ἀδειῶν ὡς ἀνωτέρω, ἀπεφοίτησαν δέ, ὑπο-
στάντες ἐπιτυχῶς τὴν ἐπὶ πιυχίῳ δοκιμασίαν, 210

Ἀπὸ τοῦ 1956 μέχρι τοῦ 1960, τόσον λόγῳ τῆς ἀλματώ-
δους ἀξίσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν περιηγητῶν ὅσον καὶ τοῦ
ἐναντι αὐτῆς παρατηρηθέντος περ ὀρισμοῦ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ξε-
ναγῶν, οἵτινες ἢ παύουν νὰ ἐργάζονται ἢ τρέπονται εἰς ἄλλα
ἐπαγγέλματα, παρουσιάζεται ἐκ νέου ἡ ἀνάγκη χορηγήσεως νέων
προσωρινῶν ἀδειῶν—βάσει ἐξετάσεων ἐνώπιον Ἐπιτροπῶν ὀρι-
ζομένων δι' ὑπουργικῶν ἀποφάσεων—τέλος δέ, κατόπιν προτά-
σεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὄργανισμοῦ Τουρισμοῦ, ἐγκρίνεται παρὰ
τοῦ Ὑπουργοῦ Προεδρίας Κυβερνήσεως καὶ ἰδρύεται κατὰ τὸ
1960, Σχολὴ Ξεναγῶν παρὰ τῷ Κέντρῳ Τουριστικῶν Μελετῶν
τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς.

Εἰς τὴν ἐν λόγῳ Σχολὴν Ξεναγῶν 1960, τῆς ὁποίας αἱ πα-
ραδόσεις ἐγκαινιάζονται τὴν 25 4 60 διὰ συντόμου προσλαλιᾶς
τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πολυτεχνείου καὶ Προέδρου τοῦ Κέντρου
Τουριστικῶν Μελετῶν Ἀρχιτέκτονος κ. Κ. Κιτσίκη, γίνονται
δεκτοὶ πρὸς ἐγγραφὴν ὑποψήφιοι ξεναγοί, οἵτινες θὰ διδαχθῶσι
τὰ ἐν συνεχείᾳ μαθήματα, παρὰ τῶν ἐναντι ἐνὸς ἐκάστου ση-
μειουμένων Καθηγητῶν :

1) Στοιχεῖα Γενικῆς Ἀρχαιολογίας παρὰ τοῦ Ἀρχαιολό-
γου Δ)ντοῦ Ἀρχαιοτήτων Ὑπουργείου Παιδείας κ. Ι. Παπαδη-
τρίου.

2) Στοιχεῖα Βυζαντινῆς Ἱστορίας καὶ Τέχνης, παρὰ τοῦ
Ἀρχαιολόγου, Ἐφόρου Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων καὶ Δ)ντοῦ
τοῦ Μουσείου Μπενάκη κ. Ἐμμ. Χατζηδάκη.

3) Ἱστορία τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος, παρὰ τοῦ Φιλολόγου.

Δ) του Γραμματέως του Υπουργείου Παιδείας κ Γ. Κουρνούτου.

4) Στοιχεία Λαϊκῆς Τέχνης, παρὰ τοῦ Λαογράφου καὶ Συντάκτου Ἱστορικῶν Λεξικῶν κ. Κ. Ρωμαίου.

5) Τουριστικὴ Γεωγραφία τῆς Ἑλλάδος παρὰ τοῦ Καθηγητοῦ Ἀνωτάτης Σχολῆς Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν κλπ. κ. Ἄρ. Καλλιβαῖ.

6) Τουριστικαὶ Γνώσεις, παρὰ τοῦ Ἀρχιτέκτονος, Καθηγητοῦ τοῦ Ε.Μ. Πολυτεχνείου κλπ. κ. Κ. Κιτσίκη καὶ λοιπῶν ἐδικομημένων προσώπων, ὑπὸ μορφὴν διαλέξεων καὶ τουριστικῶν περιπάτων καὶ ἐκδρομῶν εἰς τουριστικῆς καὶ ἀρχαιολογικῆς σημασίας τόπους.

Ἡ φοίτησις εἰς τὴν Σχολήν, αἱ παραδόσεις τῆς ὁποίας πραγματοποιοῦνται καθ' ἑκάστην ἐργάσιμον ἡμέραν μεταξὺ 7ης καὶ 9.30 μ.μ., πλὴν Τετάρτης καὶ Σαββάτου, θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πεντάμηνον (ὃ δύναται νὰ παραταθῇ ἐφ' ὅσον τοῦτο κριθῇ ἀπαραίτητον πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐκπαιδεύσεως), διαιρεῖται δὲ εἰς δύο βασικὰς περιόδους σπουδῶν ἦτοι: Α' περίοδος ἀπὸ 25-4-60 μέχρι 5-7-60 καὶ Β' περίοδος ἀπὸ 19-9-60 μέχρι τέλους τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς. Μετὰ τὴν δευτέραν ταύτην περίοδον, θὰ ἐπακολουθήσωσιν αἱ πτυχιακαὶ ἐξετάσεις ἢ ἐξέτασις εἰς τὰς ξένας γλώσσας ἃς γνωρίζει ὁ σπουδαστής καὶ ἢ παρὰ τοῦ Ε.Ο.Τ. χορήγησις τῶν ἀπαραίτητων ἀδειῶν ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ Ξεναγοῦ. Αἱ ὡς ἄνωτερον δύο περίοδοι φοιτήσεως ἐκρίθη ἀπαραίτητον ὅπως ἐφαρμοσθῶσιν ἵνα ἐπιτραπῇ ἢ ἀσκήσις τοῦ ἐπαγγέλματός των εἰς τοὺς σπουδαστάς, κατόχους ἤδη προσωρινῆς ἀδείας ξεναγοῦ.

Τέλος, κρίνεται σκόπιμον ὅπως σημειωθῇ ὅτι τὰ ἐξόδα ἐγγραφῆς, σπουδῶν καὶ ἐξετάσεων—εἰς ἃ περιλαμβάνεται ἡ δαπάνη συγγραφῆς, ἐκτυπώσεως καὶ διανομῆς δωρεὰν τῶν παραδόσεων τῶν κ.κ. Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς Ξεναγῶν—συμποσοῦνται εἰς δραχμὰς 600 κατὰ σπουδαστήν, ἐλήφθη δὲ μέριμνα ὅπως, τυχὸν ἐλλείμματα τοῦ ἀναλαβόντος ὀλόκληρον τὸ βᾶρος λειτουργίας τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς, καλυφθῶσι—μέχρι ποσοῦ 100.000—παρὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὄργανισμοῦ Τουρισμοῦ.

Α. Γ. ΚΟΡΟΜΗΛΑΣ

Α' ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

25-4-60 έως 5-7-60

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Μαΐου

Α'. ΤΜΗΜΑ

Πέμπτη 12 Μαΐου

7.00-7.50'	Συναλλαγματικές διατυπώσεις	Γ. Κανᾶς
7.50-8.30'	Ἑλληνική Λαϊκή Τέχνη	Κ. Ρωμαῖος
8.40-9.20'	» » »	»

Δευτέρα 16 Μαΐου

7.00-7.40'	Ἑλληνική Οικονομία	Σ. Ἀγαπητίδης
7.50-8.30'	Βυζαντινὴ Ἱστορία-Τέχνη	Μ. Χατζηδάκις
8.40-9.20'	» » »	»

Πέμπτη 19 Μαΐου

7.00-7.40'	Ἰαματικά Πηγαί	Α. Ἰατροῖδης
7.50-8.30'	Ἑλληνική Λαϊκή Τέχνη	Κ. Ρωμαῖος
8.40-9.20'	Τουριστικὴ Γεωγραφία	Α. Καλλιβαῖς
9.25-10.05	» » »	»

Δευτέρα 23 Μαΐου

7.00-7.40'	Ἑλληνική Οικονομία	Σ. Ἀγαπητίδης
7.50-8.30'	Βυζαντινὴ Ἱστορία-Τέχνη	Μ. Χατζηδάκις
8.40-9.20'	Τελωνειακὰ διατυπώσεις	Ι. Φράγκος

Πέμπτη 26 Μαΐου

7.00-7.40'	Συναλλαγματικές διατυπώσεις	Γ. Κανᾶς
7.50-8.30'	Ἑλληνική Λαϊκή Τέχνη	Κ. Ρωμαῖος
8.40-9.20'	» » »	»

Δευτέρα 30 Μαΐου

7.00-7.40'	Ἑλληνική Οικονομία	Σ. Ἀγαπητίδης
7.50-8.30'	Βυζαντινὴ Ἱστορία-Τέχνη	Μ. Χατζηδάκις
8.40-9.20'	» » »	»

* Ἡ Β' Διδακτικὴ περίοδος ἀρχεῖται τὴν 19ην Σεπτεμβρίου. Τὸ πρόγραμμα αὐτῆς θὰ δημοσιευθῇ βραδύτερον.

B'. Τ Μ Η Μ Α

Παρασκευή 13 Μαΐου

7.00-7.40'	Ίαματικά Πηγαί	A. Ίατριδής
7.50-8.30'	Έλληνική Λαϊκή Τέχνη	K. Ρωμαῖος
8.40-9.20'	Τουριστική Γεωγραφία	A. Καλλιαβᾶς

Τρίτη 17 Μαΐου

7.00-7.40'	Τουριστική Γεωγραφία	A. Καλλιαβᾶς
7.50-8.30'	Βυζαντινή Ίστορία-Τέχνη	M. Χατζηδάκις
8.40-9.20'	Έλληνική Οικονομία	Σ. Άγαπητίδης

Παρασκευή 20 Μαΐου

7.00-7.40'	Συναλλαγματικά διατυπώσεις	Γ. Κανᾶς
7.50-8.30'	Έλληνική Λαϊκή Τέχνη	K. Ρωμαῖος
8.40-9.20'	» » »	»

Τρίτη 24 Μαΐου

7.00-7.40'	Βυζαντινή Ίστορία-Τέχνη	M. Χατζηδάκις
7.50-8.30'	» » »	»
8.40-9.20'	Έλληνική Οικονομία	Σ. Άγαπητίδης

Παρασκευή 27 Μαΐου

7.00-7.40'	Ίαματικά Πηγαί	A. Ίατριδής
7.50-8.30'	Έλληνική Λαϊκή Τέχνη	K. Ρωμαῖος
8.40-9.20'	Τουριστική Γεωγραφία	A. Καλλιαβᾶς

Τρίτη 31 Μαΐου

7.00-7.40'	Τουριστική Γεωγραφία	A. Καλλιαβᾶς
7.50-8.30'	Βυζαντινή Ίστορία-Τέχνη	M. Χατζηδάκις
8.40-9.20'	Έλληνική Οικονομία	A. Άγαπητίδης
9.25-10.05'	Τελωνειακά διατυπώσεις	I. Φράγκος

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Ἰουνίου — Ἰουλίου

Α'. ΤΜΗΜΑ

Πέμπτη 2 Ἰουνίου. Ὠρα 7—10.5' μ. μ.

Ἰαματικά Πηγαί
Ἑλληνική Λαϊκή Τέχνη
Τουριστική Γεωγραφία
» »

Α. Ἰατριδῆς
Κ. Ρωμαῖος
Α. Καλλιαβᾶς
»

Τετάρτη 8 Ἰουνίου. Ὠρα 7—9.20' μ. μ.

Ἑλληνική Οἰκονομία
Βυζαντινὴ Ἱστορία
Τελωνειακαὶ Διατυπώσεις

Σ. Ἀγαπητίδης
Μ. Χατζηδάκις
Γ. Φράγκος

Πέμπτη 9 Ἰουνίου. Ὠρα 7—9.20' μ. μ.

Συναλλαγματικά Διατυπώσεις
Ἑλληνική Λαϊκή Τέχνη
» » »

Γ. Κανᾶς
Κ. Ρωμαῖος
»

Δευτέρα 13 Ἰουνίου. Ὠρα 7—9.20' μ. μ.

Ἑλληνική Οἰκονομία
Βυζαντινὴ Ἱστορία
» »

Σ. Ἀγαπητίδης
Μ. Χατζηδάκις
»

Πέμπτη 16 Ἰουνίου. Ὠρα 7—10.5' μ. μ.

Δημόσια Σχέσεις
Ἑλληνική Λαϊκή Τέχνη
Τουριστική Γεωγραφία
» »

Μ. Παυλίδης
Κ. Ρωμαῖος
Α. Καλλιαβᾶς
»

Δευτέρα 20 Ἰουνίου. Ὠρα 7—9.20' μ. μ.

Ἑλληνική Οἰκονομία
Βυζαντινὴ Ἱστορία
Ἐσωτερικὸς Τουρισμὸς

Σ. Ἀγαπητίδης
Μ. Χατζηδάκις
Γ. Μήλας

Πέμπτη 23 Ἰουνίου. Ὁρα 7—10.5' μ. μ.

Δημόσιαι σχέσεις
 *Ἑλληνική Λαϊκή Τέχνη
 » » »
 Ἱαματικά Πηγαί

Μ. Παυλίδης
 Κ. Ρωμαῖος
 »
 Α. Ἰατρίδης

Δευτέρα 27 Ἰουνίου. Ὁρα 7—9.20' μ. μ.

Ἑσωτερικὸς Τουρισμὸς
 Βυζαντινὴ Ἱστορία
 » »

Γ. Μήλας
 Μ. Χατζηδάκις
 »

Πέμπτη 30 Ἰουνίου. Ὁρα 7—10.5' μ. μ.

Ἑγιεινὴ Τουριστικῶν Χώρων
 Ἑλληνική Λαϊκή Τέχνη
 Τουριστικὴ Γεωγραφία
 » »

Α. Παπαϊωάννου
 Κ. Ρωμαῖος
 Α. Καλλιαβᾶς
 »

Δευτέρα 4 Ἰουνίου. Ὁρα 7—9.20' μ. μ.

Ἑγιεινὴ Τουριστικῶν Χώρων
 Βυζαντινὴ Ἱστορία
 Φωτογραφία καὶ Τουρισμὸς

Α. Παπαϊωάννου
 Μ. Χατζηδάκις
 Π. Μυλῶφ.

Β'. Τ Μ Η Μ Α

Παρασκευή 3 Ἰουνίου. Ὁρα 7—9.20' μ. μ.

Συναλλαγματικά διατυπώσεις
 Ἑλληνική Λαϊκή Τέχνη
 » » »

Γ. Κανᾶς
 Κ. Ρωμαῖος
 »

Τρίτη 7 Ἰουνίου. Ὁρα 7—9.20' μ. μ.

Βυζαντινὴ Ἱστορία
 » »
 Ἑλληνικὴ Οἰκονομία

Μ. Χατζηδάκις
 »
 Σ. Ἀγαπητίδης

Παρασκευή 10 Ἰουνίου. Ὁρα 7—9.20' μ. μ.

Ἱαματικά Πηγαί
 Ἑλληνική Λαϊκή Τέχνη
 Τουριστικὴ Γεωγραφία

Α. Ἰατρίδης
 Κ. Ρωμαῖος
 Κ. Καλλιαβᾶς

Τρίτη 14 'Ιουνίου. "Ωρα 7—10.5' μ.μ.

Τουριστική Γεωγραφία
 Βυζαντινή 'Ιστορία
 'Ελληνική Οικονομία
 Τελωνειακά διατυπώσεις

Α. Καλλιαβᾶς
 Μ. Χατζηδάκις
 Σ. 'Αγαπητίδης
 Γ. Φράγκος

Παρασκευή 17 'Ιουνίου. "Ωρα 7—9.20 μ.μ.

Δημόσια Σχέσεις
 'Ελληνική Λαϊκή Τέχνη
 » » »
 Συναλλαγματικά διατυπώσεις

Μ. Παυλίδης
 Κ. Ρωμαῖος
 »
 Γ. Κανᾶς

Τρίτη 21 'Ιουνίου. "Ωρα 7—10.5' μ.μ.

Βυζαντινή 'Ιστορία
 » »
 'Ελληνική Οικονομία
 Τουριστική Δεοντολογία

Μ. Χατζηδάκις
 »
 Σ. 'Αγαπητίδης
 Σ. Παπαϊωάννου

Παρασκευή 25 'Ιουνίου. "Ωρα 7—9.20' μ.μ.

Δημόσια Σχέσεις
 'Ελληνική Λαϊκή Τέχνη
 Τουριστική Γεωγραφία

Μ. Παυλίδης
 Κ. Ρωμαῖος
 Α. Καλλιαβᾶς

Τρίτη 28 'Ιουνίου. "Ωρα 7—9.20 μ.μ.

Τουριστική Γεωγραφία
 Βυζαντινή 'Ιστορία
 'Εσωτερικός Τουρισμός

Α. Καλλιαβᾶς
 Μ. Χατζηδάκις
 Γ. Μήλας

Παρασκευή 1 'Ιουλίου. "Ωρα 7—9.20 μ.μ.

'Υγιεινή Τουριστικῶν Χώρων
 'Ελληνική Λαϊκή Τέχνη
 » » »

Α. Παπαϊωάννου
 Κ. Ρωμαῖος
 »

Τρίτη 5 'Ιουλίου. "Ωρα 7—10.5' μ.μ.

Βυζαντινή 'Ιστορία
 » »
 'Υγιεινή Τουριστικῶν Χώρων
 Φωτογραφία καὶ Τουρισμός

Μ. Χατζηδάκις
 »
 Α. Παπαϊωάννου
 Π. Μυλῶφ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΘΕΡΙΝΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΠΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΡΟΜΩΝ
ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ
ΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

I. ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΟΙ ΠΕΡΙΠΑΤΟΙ

Ἀρμόδιος Καθηγητής ἢ Ὅργανισμός	Τόπος
1) κ. Ι. Παπαδημητρίου	Ἀκρόπολις—Ἀρχαία Ἀγορά— Κεραμεικὸς — Μνημεῖα πέριξ Ἀκροπόλεως
2) κ. Μ. Χατζηδάκης κ. Κ. Κιτσίκη κ. Παπαδημητρίου	Δαφνί Διούλιστήρια—Ναυπηγεῖα Ἐλευσίς
3) κ. Μ. Χατζηδάκης	Καισαριανή
4) κ. Ι. Παπαδημητρίου	Σούνιον—Βραυρῶνα
5) κ. Ι. Παπαδημητρίου	Τύμβος Μαραθῶνος—Ραμνοῦς
6) Ἑταιρεία Ὑδάτων, Ε.Ο.Τ.	Λίμνη Μαραθῶνος—Κηφισιά
7) Ξενοδ. Ἐπιμελητήριον, Ε.Ο.Τ.	Ξενοδοχειακὰ Ἐγκαταστάσεις

II. ΗΜΕΡΗΣΙΑΙ ΕΚΔΡΟΜΑΙ

1) κ. Ρωμαῖος - Ι. Παπαδημητρίου	Ἀράχωβα—Δελφοί
2) κ. Ι. Παπαδημητρίου	Ἀρχαία Κόρινθος — Ἀκροκό- ρινθος—Ἴσθμια
3) κ. Ι. Παπαδημητρίου Δ.Ε.Η.-Ε.Ο.Τ.	Ἐρέτρια—Χαλκίς—Ἀλιβέρι
4) κ. Ι. Παπαδημητρίου	Μυκῆναι - Ναύπλιον - Ἐπίδαυρος

III. ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- 1) Εἰς Πνύκα (Ὁμιλία κ. Ἀθηνᾶς Καλογεροπούλου, ἀπαγγελία κ. Μιράντας Μυράτ : Ἡ «Προσευχή ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως» τοῦ Ἐρ. Ρενάν, Ἡ «Ἑλληνικὴ Γραμμὴ (Περ. Γιαννόπουλου), «Ἑλλάδα» (Κωστῆ Παλαμᾶ).
- 2) Εἰς Κεραμεικὸν (Ὁμιλία κ. Ἀθαν. Καλογεροπούλου—Ἀπαγγελία κ. Μιράντας Μυράτ : Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν Ἐπιτάφιο τοῦ Περικλέους, Ἡγησὼ καὶ Δεξιλείω (Κωστῆ Παλαμᾶ), ὁ Θάνατος (Γρυπάρη), Λήθη (Μαβίλη).
- 3) Εἰς Δελφούς (Ὁμιλία κ. Κ. Κιτσίκη διὰ τὸ ὑπὸ σύστασιν Δελφικὸν Κέντρον, ἀπαγγελία ποιημάτων Α. Σικελιανοῦ ἀπὸ τῆν κ. Μιράντα Μυράτ).

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΞΕΝΑΓΟΥ

(Προσλαλιά τοῦ Κοσμήτορος τῆς Α.Β.Σ. κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου)

*«Ἡ φιλοξενία εἶναι ἀρετή,
ἢ ξενομανία εὐτέλεια καὶ
ἢ ξενοδουλεία κακούργημα»*

Ἀπευθύνομαι πρὸς Σᾶς, κατὰ πρῶτον λόγον, ὡς Κοσμήτωρ τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς, ἢ ὅποια ἐγκαίρως ἀντελήφθη τὴν ἀξίαν τοῦ τουρισμοῦ, ὡς παράγοντος πολιτιστικοῦ γενικώτερον καὶ ειδικώτερον ὡς συντελεστοῦ τῆς ἐθνικῆς μας οἰκονομίας. Ἰδρυσεν ἡ Σχολή μας τὸ «Κέντρον Τουριστικῶν Μελετῶν», ὠργάνωσε τὸ Δωδεκαήμερον περὶ τῆς Τουριστικῆς Βιομηχανίας, δημοσίας συζητήσεις καὶ ὁμιλίας, (π.χ. διὰ τὸ πορθμεῖον Ἑλλάδος - Ἰταλίας), ἐξέδωκε τὸ Τουριστικὸν Δελτίον, ὡς καὶ πολλὰς τουριστικὰς μελέτας καὶ ἰδία συνέστησεν ἀπὸ τριετίας τὸ «Κέντρον Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως», ἴσως τὸ πρῶτον πλήρες ἴδρυμα τουριστικῆς παιδείας εἰς τὴν Ἑδρῶπην.

Ἄλλὰ ἀπευθύνομαι ἐπίσης πρὸς Ὑμᾶς, καὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ διδάξαντος εἰς τὴν πρώτην Σχολὴν Ξεναγῶν, νομίζω τῷ 1932, τὸ μάθημα τῆς «συγκροτήσεως τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας καὶ τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς συνθέσεως τῆς χώρας», τὸ ὅποιον τόσον καλύτερον διδάσκει σήμερον ὁ διακεκριμένος συνάδελφός μου κ. Σωτ. Ἀγαπητῆδης, Καθηγητῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου καὶ τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς.

Ἀναλογίζομαι τώρα μὲ συγκίνησιν καὶ πολλὴν ἀγάπην πρῶτα τοὺς διδάξαντας καὶ ἰδία ὄσους ἐφοίτησαν μὲ τόσον ἐνθουσιασμὸν τότε εἰς τὴν πρώτην αὐτὴν Σχολὴν καὶ κατέστησαν μετὰ ταῦτα πολῦτιμα στοιχεῖα τῆς τουριστικῆς ἀναπτύξεως τοῦ τόπου.

Ἐποφελοῦμαι λοιπὸν τῆς διδομένης σήμερον εὐκαιρίας διὰ νὰ τονίσω τὰς διαφορὰς μεταξὺ τοῦ Ξεναγοῦ τοῦ 1932 καὶ τοῦ συγχρόνου, διαφορὰς τὰς ὁποίας θὰ ἐπεθύμουν νὰ γίνουιν πίστις σας, πηγὴ ἐμπνεύσεώς σας, ὄχι διὰ τὸ ἐπάγγελμά σας, ἀλλὰ ἰδία κατὰ τὴν ἄσκησιν ἐνὸς ἐθνικοῦ λειτουργήματος, κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν μιᾶς ἀληθινᾶ ἐθνικῆς σας ἀποστολῆς, τῆς ὁποίας εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ δειχθῆτε ἄξιοι. Μὴ λησμονῆτε ὅτι ὁ καθεὶς εἰς τὸν μεγάλον ἢ μικρὸν κύκλον τῶν καθηκόντων του δύναται ν' ἀποδειχθῆ μέγας ὑπηρετῆς τοῦ Ἔθνους.

Ὁ τουρίστας τοῦ 1932 ἦτο συνήθως πλούσιος καὶ ἑλληνολάτρης. Ἐξήτει νὰ ἴδῃ καὶ νὰ γνωρίσῃ τὸ παρελθόν. Τὸν συνεκίνηον τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα, τῆς πρὸ Χριστοῦ ἐποχῆς, καὶ ἔβλεπε μὲ κάποιαν ἀδιαφορίαν ἢ καὶ μὲ τινα περιφρόνησιν τὰ ὅσα κατέλειπον οἱ βυζαντινοὶ καὶ οἱ μετέπειτα χρόνοι. Ἦτο πλήρως ἀδιαφορίας διὰ τὸ παρὸν καὶ ἠγνόει ἐντελῶς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα, τὴν Ἑλλάδα ἢ ὁποῖαν ἐν τούτοις μὲ πολὺν πόνον καὶ δάκρυα πολλὰ παρεσκεύασε τὴν ἀπελευθέρωσίν της. Ἦτο ὁ ξεναγούμενός μας τότε, ἄμειρος τῆς ἀξίας, τῶν ἀγώνων καὶ τῶν θυσιῶν τοῦ Ἐθνικοῦ μας ἀγώνος. ἠγνόει τὸ δρᾶμα αὐτοῦ τοῦ μικροῦ εἰς ἀριθμὸν Λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἔζησεν ἐπὶ 400 καὶ πλέον χρόνια κάτω ἀπὸ τὸν σκληρότερον καὶ χειρότερον κατακτητὴν καὶ δυνάστην, τὸν τοῦρκον, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ τίποτα ἔξω ἀπὸ τὴν καταστροφὴν τριῶν μεγάλων πολιτισμῶν, τοῦ ἑλληνικοῦ, τοῦ περσικοῦ καὶ τοῦ ἀραβικοῦ.

Ἐθεώρει τὴν σύγχρονον Ἑλλάδα ὡς ἔκφρασιν τῶν ἐλαττωμάτων τῆς Ἀνατολῆς καὶ ὡς κακὴν ἀπομίμησιν τῆς Δύσεως. Ἐθαύμαζε τὸν Παρθενῶνα, περιεφρόνει τὸ Μοναστήρι τοῦ Δαφνίου καὶ ἠγνόει ὅτι σὲ κάθε κορφή καὶ κάθε ράχη εἶχε ἀντιλαλήσει ἐπὶ 7 χροῖνια ἀπὸ μιὰ φουχτα φτωχῶν ραγιάδων ἢ πελώρια κραυγὴ. «Ἐλευθερία, θάνατος στοὺς τυράννους», ὅταν ὅλη ἡ Εὐρώπη ἦτο ὑπόδουλος εἰς τὴν τρομοκρατίαν καὶ τὴν ἀντίδρασιν τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας.

Σήμερον οἱ τουρίσται ἔχουν μίαν διάφορον προέλευσιν καὶ διάφορον ψυχολογίαν. Δὲν εἶναι ὁ ξεναγούμενος ὁ πλούσιος, ὁ ἀργόσχολος τῆς ἄλλοτε, ἀλλ' ἀντιθέτως, ὁ μέσος ἄνθρωπος τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, ὁ διαθέτων ὀλίγα ἢ ἐλάχιστα μέσα, ἀλλὰ περισσότερον ἐνδιαφέρον διὰ τὸν τόπον ποῦ ἐπισκέπτεται. Βέβαια, τὸ κύριον ψυχολογικόν του κίνητρον εἶναι ἡ «φυγὴ», ἰδίως ἡ φυγὴ ἀπὸ τὸν τεχνοκρατούμενον κόσμον. Ἐνδιαφέρεται διὰ τὸ παρελθόν, θαυμάζει τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ὡς πηγὴν, ὡς Μητέρα τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλ' ἐξίσου ἢ καὶ περισσότερον ἀναζητεῖ τὴν ὁμορφίαν τοῦ ἑλληνικοῦ τοπίου καὶ θέλει νὰ μάθῃ τὴν σύγχρονον Ἑλλάδα, νὰ γνωρίσῃ, μαζὺ μὲ τοὺς ἀρχαίους, τοὺς σύγχρονους Ἕλληνας, μὲ τοὺς ὁποίους προσπαθεῖ νὰ συνάβῃ σχέσεις, νὰ γνωρισθῇ, ν' ἀνταλλάξῃ ἀπόψεις, νὰ συναλλαγῇ ἐμπορικῶς.

Ἄλλοτε ὁ σύγχρονος Ἕλλην ἦτο περιφρονητέα ἢ ἐὰν θέλετε ἀμελητέα ὑπαρξίς. Σήμερον γνωρίζει ὅτι ἐπισκέπτεται μίαν Χώραν, ὅπου ἐγεννήθη ἡ Ἐλευθερία καὶ ἡ Δημοκρατία, τὸ ἀθάνατον ἑλληνικὸν πνεῦμα καὶ ὁ σύγχρονος εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς, μίαν Χώραν ἢ ὁποῖα εἶναι τμῆμα ἐνὸς Δυτικοῦ κόσμου ἢ τοῦλάχιστον τῆς Εὐρώπης, ὅπου οἱ κάτοικοί της ἔχουν τὰ ἴδια μὲ αὐτὸν ἐνδιαφέροντα, τοὺς ἴδιους πόνους, τὰς ἴδιαις ἀνησυχίας, ὅτι συνεπολέμησαν μαζὺ τοὺς ἴδιους ἐπὶ ἐναντίον τοῦ ἄλλου, ὅτι αὐτοὶ οἱ νέοι Ἕλληνες ἦτο ἐπολέμησαν ὁ εἰς ἐναντίον τοῦ ἄλλου, ὅτι αὐτοὶ οἱ νέοι Ἕλληνες ζοῦν καὶ δροῦν ὡς συνέχεια, ἔστω δραματικῆ, τοῦ παρελθόντος μὲ τὰς αὐτὰς παραδόσεις, τὰ αὐτὰ ἔθιμα, τὰς αὐτὰς παροιμίας.

Ἄλλοτε ὁ τουρίστας ἐθεώρει τὴν Ἑλλάδα ὡς τόπον ἐξωτικὸν μὲ ἔνδοξον παρελθόν, ἐνῶ ὁ σημερινὸς πρέπει νὰ κατανοήσῃ ὅτι εἶναι ἡ Χώρα ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐγεννήθη ἡ ἔννοια, τὸ πνεῦμα, ὁ πολιτισμὸς τοῦ κοινοῦ εὐρωπαϊκοῦ χώρου καὶ ἡ ὁποία ἔχει κοινὰς ἀνάγκας, κοινὰς ἐπιδιώξεις, κοινὰ συμφέροντα, κοινὸν κινδύνον ἀπὸ τὸν ἐκσλαβισμόν, ἢ τὸν ἑξαμερικανισμόν, κοινὰς ἐπιδιώξεις, κοινὰ ἀνθρωπιστικά Ἰδανικά: τὴν Ἐλευθερίαν μέσα εἰς τὴν Δικαιοσύνην, καὶ τὴν Δικαιοσύνην μέσα εἰς τὴν Ἐλευθερίαν, δηλαδὴ μὲ μίαν λέξιν: τὴν Ἀνθρωπιά.

Ἄλλοτε, ἀγαπητοὶ φίλοι, αἱ γνώσεις τοῦ ξεναγοῦ ἦσαν περιορισμέναι, διότι περιορισμένα ἦσαν καὶ τὰ ἐνδιαφέροντά του. Σήμερον ὁ τουρίστας δὲν εἶναι ὁ ἀργόσχολος τοῦ παρελθόντος, ὁ ζητῶν πληροφορίας τεχνικὰς διὰ τὰ γλυπτά τοῦ Παρθενῶνος, ἀλλ' εἶναι μαζὺ μὲ αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος γενικώτερα τῆς Ἐπιστήμης, ὁ καλλιτέχνης, ὁ μαγευμένος μὲ τὸ τοπίον, ὁ ἀντιλαμβανόμενος τὴν ὠραιότητα τῆς ἀπερίττου ἑλληνικῆς γραμμῆς, ὁ ἔμπορος καὶ ὁ βιομήχανος, ὁ ζητῶν πληροφορίας οικονομικῆς φύσεως διὰ νὰ δώσῃ ἴσως ἐπαγγελματικὴν συνέχειαν εἰς τὸ ταξίδι του, ὁ ἐργάτης καὶ ὁ ὑπάλληλος, ὁ ὁποῖος, ὅπως συνέβη πολλάκις εἰς ἐμὲ καὶ ἐδῶ καὶ ἔξω, ἐρωτᾷ διὰ τὰ κοινωνικὰ προβλήματα, διὰ τὰς συνδικαλιστικὰς ἐλευθερίας καὶ ὀργανώσεις.

Σήμερον ἐπομένως ὁ ξεναγὸς δὲν ἀπευθύνεται εἰς ἑλληνολάτρας, ἀλλ' εἰς ξένους καὶ ὁ ρόλος του εἶναι ρόλος διαφωτιστοῦ, καθοδηγητοῦ, ἀκριβέστερον, ἐθναποστόλου. Ὑπάρχει τραγικὴ πολὺ ἀγνοία διὰ τὴν Ἑλλάδα, διὰ τὴν κατάστασίν της, διὰ τὰ προβλήματά της, διὰ τὴν ἀποστολὴν της, διὰ τὴν ἀξίαν της ὡς παράγοντος τῆς διεθνούς πολιτικῆς. Ἐνθυμοῦμαι μίαν ἀπὸ τὰς πρώτας μας ξεναγοὺς, τὴν ἔξοχον καὶ τόσον ἀγαπητὴν Κυρίαν Βελουδίου, τὴν πραγματικὴν αὐτὴν Ἰερείαν, ὅταν εἰς μίαν ὁμιλίαν της, κατὰ παράκλησίν μου, ὁμίλησεν μὲ ἱερὸν ἐνθουσιασμόν ὄχι μόνον διὰ τὸν Παρθενῶνα εἰς ξένους προσκεκλημένους τῆς Σχολῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀξιοθαύμαστον τοπίον ποῦ περιβάλλει τὸν Ἱερὸν Βράχον. Καὶ τότε εἰς τοὺς ξένους διαπρεπεῖς ἐπιστήμονας ἔδειξα τὴν Πνύκα, ὅπου ἀνεπτύχθη ἡ Δημοκρατία καὶ ὑπενθύμισα ὅτι μετὰ μίαν βάρβαρον ἐποχὴν τοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ πρέπει ὄχι μόνον νὰ ἐπαναλάβωμεν ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Βράχου τὴν «Προσευχὴν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως» τοῦ Ρενάν, ἀλλὰ καὶ νὰ σταθῶμεν μὲ δέος καὶ σεβασμὸν εἰς τὴν Πνύκα, διότι μὲ πρωτοπορίαν ὀλίγων Ἑλλήνων ἐπολεμήσαμεν κατὰ τοῦ φασισμοῦ καὶ ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας, κατὰ τῆς βίας καὶ ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας, κατὰ τῆς ἀντιδράσεως καὶ ὑπὲρ τῆς Προόδου.

Ἄλλοτε οἱ ξεναγοὶ ἦσαν ψυχροὶ ἢ καλλιπετεῖς ἐρμηνευταὶ τῆς ἀρχαίας δόξης, ἐξόχων, πράγματι, μνημείων. Σήμερον οἱ ξεναγοὶ πρέπει ν' ἀντιμετωπίσουν τὴν ἀγνοίαν μὲ τὴν ἰκανότητα τοῦ διαφωτισμοῦ, τὴν ἀδιαφορίαν μὲ τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ καθοδηγη-

του, την ἐχθρότητα, ἴσως, με τὸν φανατισμὸν τοῦ ἐθνικοῦ ἀποστόλου. Διότι μαζὺ με τὴν περιγραφὴν τῶν ἀρχαιοτήτων — νὰ μὴ τὸ λησμονῶμεν — ὅτι ὑπάρχουν αἰτήματα, ἀξιώσεις δίκαιαι αὐτοῦ τοῦ τόπου, καὶ δέον οἱ Ξεναγοὶ μας νὰ καταστοῦν ὄχι μόνον κήρυκες τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀγωνιώδους προσπαθείας καὶ τῶν λαμπρῶν ἐπιτευγμάτων τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων. Κανεὶς δὲν δύναται νὰ συγκρίνη τὰ ἀσύγκριτα: τὸν Ὅμηρον ἢ τὸν Αἰσχύλον ἢ τὸν Σοφοκλῆν. Ἄλλ' ὁ τόπος αὐτὸς ἐγέννησε Ποιητὰς ὅπως ὁ Σολωμὸς ἢ ὁ Παλαμᾶς ἢ ὁ Σικελιανὸς ἢ ὁ Καβάφης ἢ ἀκόμα ὁ Γουπάρης, ποὺ θὰ ἦσαν διεθνῶς πάρα πολὺ μεγάλοι, ἐὰν εἶχαν γεννηθῆ σὲ μεγαλύτερους τόπους.

Ὁ ἠνίοχος τῶν Δελφῶν εἶναι ἀριστούργημα τῶν αἰώνων, χαρὰ ἀληθινή τῆς ζωῆς, ἂν θέλετε δικαιολογία τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ πρὶν φθάσετε εἰς τοὺς Δελφοὺς σταματήστε εἰς τὸ Δίστομον διὰ νὰ μιλήσετε διὰ τὸν ἐνδοξον καὶ μαρτυρικὸν ἀγῶνα τῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ διὰ νὰ ὑπενθυμίσετε ὅτι ὅλος ὁ κόσμος ἐκεῖ εἰς αὐτὸ τὸ μικρὸ χωριό, ὅπως καὶ εἰς τὰ Καλάβρυτα, ἔπρεπε ὅλοι οἱ πολιτισμένοι ἄνθρωποι, ὅλοι οἱ Φίλοι τῆς Ἐλευθερίας ν' ἀνεγείρουν Μνημεῖα ἀκτινοβολοῦντα εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ ὑπενθυμίζοντα ὅτι ἐκεῖ ἐμαρτύρησαν ἄνθρωποι ἀγωνιζόμενοι διὰ πανανθρώπινα ἰδανικά.

Μαζὺ με τὸν «ἠνίοχον», αὐτὸ τὸ θαῦμα θαυμάτων, τονίσατε ὅτι τὸ τοπίον εἶναι τὸ αὐτό, ὅτι ὁ ἴδιος αὐλὸς ποῦ ἀντιλαλοῦσε τρεῖς χιλιᾶδες πρὶν χρόνια, ἀντιλαλεῖ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἀπὸ τοὺς τόσον ἀξιολάτρευτους «τσοπαναραίους» τοῦ Παρνασσοῦ. Καὶ ὅτι ἐκεῖ κοντὰ εἶναι τὸ σπῖτι, ἐρειπωμένο — τί ἐθνικὴ ντροπὴ! — τοῦ ἐθνικοῦ μας ποιητοῦ, τοῦ Ἁγγελου Σικελιανοῦ καὶ τῆς μεγάλης γυναίκας του, τῆς Εὐσας, ποὺ ἐξήτησαν ν' ἀναστήσουν τὴν Δελφικὴν Ἰδέαν, ἀνταξίαν μόνον ὑψηλοφρόνων ἀνθρώπων. Καὶ ὅτι οἱ δύο αὐτοὶ ἦσαν μεγάλοι, πολὺ μεγάλοι εἰς μίαν Εὐρώπην ἢ ὅποια διαθέτει ἀναντιρρήτως πολλὰς μεγάλας ἀσημαντότητας.

Ἄλλοτε οἱ Ξεναγοὶ ἦσαν κατὰ κανόνα ἐρμηνευταὶ τοῦ ἀρχαίου μεγαλείου. Κάθε πολιτισμένος ἄνθρωπος, κάθε μᾶλλον ἄνθρωπος με ἀνθρωπιά, ἀνατρέχει κατ' ἀνάγκην εἰς τὰς πηγὰς, εἰς τὸν πολιτισμὸν τὸν ὅποιον ἐδημιούργησαν ἄνθρωποι — οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ποὺ ἔζησαν πάντως εἰς αὐτὸν τὸν χώρον με ἀνώτερον πνεῦμα, ψυχικὴν ἀνάτασιν καὶ καλλιτεχνικὴν μεγαλοφυΐαν, διότι ἀπ' αὐτὰς τὰς πηγὰς ἤντησεν ὁ λεγόμενος δυτικὸς κόσμος.

Ἀπ' αὐτὰς τὰς πηγὰς θ' ἀντλήσῃ — εἴτε τὸ θέλει εἴτε ὄχι — αὐριον ὀλόκληρος ὁ κόσμος, ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ παραπατέματος. Ἄλλὰ ὁ σημερινὸς Ξεναγός, ὁμιλῶν παρὰ τὸν τύμβον τοῦ Μαρθῶνος, δὲν ἔχει — δὲν πρέπει νὰ ἔχη — τὸ πνιγρὸν αἶσθημα

τοῦ βάρους ἑνὸς μεγάλου παρελθόντος, ἀλλ' ἀντιθέτως τὴν βαθυτάτην ὑπερηφάνειαν, ὅτι Ἕλληνες ἀπὸ τὸν Μαραθῶνα, ὑπὸ σκληροτέρους ἴσως ὄρους ἀγωνιζόμενοι ἔδωκαν τὴν μάχην νικηφόρος ἐναντίον τοῦ φασισμού. Καὶ οἱ ἀρχαῖοι καὶ οἱ σημερινοὶ ὑπῆρξαν μεγάλοι καὶ οἱ σημερινοὶ πολὺ μεγάλοι, ὅταν οἱ ἄλλοι οἱ Λαοὶ τῆς Εὐρώπης εἶχον ἀποκαλυφθῆ πάρα πολὺ μικροί. Ὑπάρχει ὡς παρελθὸν ἓνας ἐνδοξος Μαραθῶν, ἀλλ' ὑπάρχει ἓνας ἐνδοξότερος καὶ ὠραιότερος σημερινὸς Μαραθῶν ποῦ ἐδόθη εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἀλβανίας. Καὶ σεῖς, ὅπως καὶ οἱ ξένοι, δὲν πρέπει αὐτὸ νὰ τὸ λησμονεῖτε.

Εὐρισκόμεθα εἰς τοὺς Δελφούς, ἱερὸν χώρον μὲ τὸ ἀξιοθαύμαστον τοπίον, ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους τοῦ Παρνασσοῦ, μὲ τὰ ἴδια ἔθιμα, μὲ τὰς αὐτὰς παραδόσεις, μὲ τὰ ἴδια τραγούδια συνωδευμένα ἀπὸ τὸν ἴδιον αὐλόν, ὀλίγον ἴσως μελαγχολικώτερον λόγῳ τῆς τουρκοκρατίας, μὲ τὴν ἴδιαν φιλοξενίαν, μὲ τὴν ἴδιαν ἀγαθότητα τῆς ψυχῆς, μὲ τὰ αὐτὰ προϊόντα τῆς ἐργασίας κάτω ἀπὸ τὸν αὐτὸν γαλανὸν οὐρανόν.

Ὅ,τι πλημμυρίζει τὴν ψυχὴν μὲ πόνον καὶ μὲ ἀπογοήτευσιν εἶναι ὅτι, ἀφοῦ διαβῆτε τὸν ἀξιοθαύμαστον Ἐλαιῶνα τῆς Ἀμφίσσης μὲ τὰς ὠραιότερας καὶ γευστικώτερας βρωσίμους ἐλαίας ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου, θὰ συναντήσετε μίαν ἐξαθλιωμένην κομῶπολιν, τὴν Ἰτέαν, ἐνῶ ἔπρεπε εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν μὲ τὴν διασφύθμισιν τοῦ Ἀχελῷου καὶ τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ βωξίτου, μὲ τὴν ἐκβιομηχανίαν ἐπομένως τῆς περιοχῆς, ἡ Ἰτέα ἔδει νὰ εἶναι ἐν ζωντανὸν βιομηχανικὸν καὶ ἐξαγωγικὸν κέντρον πρώτης γραμμῆς.

Αὐτὸ εἶναι, πράγματι, τὸ ἐπιτελεσθὲν ἔγκλημα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Ὅτι διεσπάσαμεν τὰς ἑλληνικὰς δυνάμεις καὶ ἐσπατάλησαμεν τὴν καταπληκτικὴν καὶ συγκινητικὴν ἀμερικανικὴν βοήθειαν, ἀντὶ νὰ ἀνασυγκροτήσωμεν τὸν τόπον καὶ νὰ τὸν ἐκβιομηχανίσωμεν, ὥστε ὁ τουρισμὸς νὰ εἶναι βεβαίως σημαντικὸς παράγων, ἀλλὰ πάντως συμπληρωματικὸς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Ἰδού ποῦ εἶναι ἡ διαφορά: ὅτι τὸν Μαραθῶνα διεδέχθη ὁ «χρυσὸς αἰὼν» καὶ αὐτὸν δυστυχῶς ὁ ἐμφύλιος πόλεμος καὶ μετὰ ταῦτα ἡ ὑποδούλωσις τῆς Ἑλλάδος μέχρι τῆς ἐθνικῆς ἀπελευθερώσεως εἰς διαφόρους κατακτητὰς καὶ δυνάστας. Ἡ διαφορά συνίσταται ὅτι τὴν ἐποποιίαν τοῦ ΟΧΙ καὶ τῆς ἐθνικῆς μας ἀντιστάσεως διεδέχθη ἀμέσως ὁ διχασμὸς, ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, ἔργα τῶν ξένων καὶ τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ λαμπρῶς συνεργαζομένων μὲ ὄργανα Ἕλληνας εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος. Οὕτως ἡ ἀνασυγκρότησις δὲν ἐπετεύχθη, ἡ ἐκβιομηχανίσις τῆς Χώρας μας, ἐξαιρετικῆς καὶ προνομιούχου περιοχῆς εὐρισκομένης μεταξὺ τριῶν ἡπείρων, δὲν ἐπραγματοποιήθη. Ἄς εὐχηθῶμεν ὅτι αὐταὶ αἱ θλιβεραὶ διαπιστώσεις νὰ μὴ ὀδηγή-

σουν τὴν χώραν αὐριον εἰς μίαν πλήρη ἐξαθλίωσιν ἢ ἀκόμη εἰς τὴν ἐξαφάνισιν.

Ἡ Σχολὴ μας ἰδρῦθη κατ' οὐσίαν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν μετὰ τὴν φιλοδοξίαν ὅτι θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐκβιομηχάνισιν, ὅτι θ' ἀποβῇ παράγων πολύτιμος γενικότερας ἐθνικῆς οικονομικῆς καὶ κοινωνικῆς, ἂν θέλετε, πολιτιστικῆς προόδου. Δι' αὐτὸ τὸ 1956 ἴδρυσεν ἡ Σχολὴ τὸ «Κέντρον Τουριστικῶν Μελετῶν», τὸ ὁποῖον ἐπέδειξε λαμπρὰν δραῖσιν, ἰδιαιτέρως μετὰ τὸ «Κέντρον Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως», ὅπου παρέχεται ἀρτία τουριστικὴ κατάρτισις διὰ τὰ στελέχη τὰ ὁποῖα φιλοδοξοῦν εἴτε γενικώτερον νὰ μορφωθοῦν εἴτε νὰ ἡγηθοῦν τῶν τουριστικῶν μονάδων. Τὰ μαθήματα αὐτοῦ τοῦ Κέντρου πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ παρακολουθήσῃτε διὰ νὰ συμπληρώσῃτε καὶ ὁλοκληρώσῃτε τὴν μόρφωσίν σας.

Ὁ τουρισμὸς, ὅπως καὶ ἡ ἐμπορικὴ μας ναυτιλία, ἔχει πλέον καταστῆ πολύτιμος παράγων πολιτιστικὸς καὶ οικονομικὸς διὰ τὸν τόπον. Δι' αὐτὸ ὁ ρόλος σας εἶναι, πράγματι, μέγας, διότι δὲν θ' ἀσκήσετε ἐν ἀπλοῦν ἐπάγγελμα, ἀλλὰ πραγματικὸν ἐθνικὸν λειτούργημα, μέσον πλουτισμοῦ, μέσον ἀυξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ διαφημίσεως τοῦ τόπου, μέσον ἀκόμη διεθνοῦς προβολῆς του.

Ἐπάροχον ἀναντιρρήτως αἱ ἀρχαιότητες καὶ τὰ τοπία. Ἀλλὰ μὴ λησμονήτε ὅτι κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ εἰσθε οἱ διαφημισταὶ μετὰ ἐπιδεξιότητα καὶ χωρὶς συμφέρον τῶν ἐλληνικῶν προϊόντων. Ὁ ξένος πρέπει νὰ μάθῃ ὅτι ὁ μακεδονικὸς καπνὸς εἶναι ὁ ἀνώτερος τοῦ κόσμου, ὅτι τὸ ἐλληνικὸν ἐλαιόλαδον εἶναι τὸ ἐκλεκτότερον τοῦ κόσμου, ὅτι αἱ βρώσιμοι ἐλαῖαι εἶναι αἱ εὐγενεστότεραι τοῦ κόσμου, ὅτι τὸ ἐλληνικὸν μέλι εἶναι τὸ ἀριστον ἐν τῷ κόσμῳ, ὅτι ὑπάρχουν ἀξιοθαύμαστα ἔργα ἐλληνικῆς χειροτεχνίας, φλοκάτες ἐλληνικῆς, φουῦστες, κεντήματα, ἔξοχα μάλλινά καὶ βαμβακερά, μεταξωτά, ἀσημικὰ καὶ χρυσεῖα καὶ τόσα ἄλλα, ὅτι ὁ ἀγγελιοπλάστης συνεχίζει τὴν παράδοσιν αἰώνων... Μόνον οὕτω ὁ ξένος θὰ γνωρίσῃ μαζὺ μετὰ τὴν χθὲς τὴν σημερινὴν Ἑλλάδα καὶ μόνον οὕτω ὁ τουρίστας θὰ καταστῆ πηγὴ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Τότε, μόνον τότε, θὰ ἔχετε ὁλοκληρώσει τὸ ἔργον σας ὡς Ξεναγοῦ.

Ἀλλὰ διὰ νὰ τὸ ἐπιτύχητε πρέπει νὰ μὴ «χορτασθῆτε» μόνον μετὰ τὰς εἰδικὰς γνώσεις, τὰς ἀπαραιτήτους διὰ τὸ ἐπάγγελμα, ἀλλὰ νὰ ἐμπνευσθῆτε μετὰ ἀτομικὴν ἀξιοπρέπειαν, μετὰ ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν, μὴ λησμονοῦντες ποτὲ ὅτι εἰσθε ἀξιοματικοὶ μιᾶς ἰδέας, πρέπει νὰ κατανοήσῃτε καλῶς, βαθύτατα, ὅτι μία Πατρίδα ὑπάρχει, αὐτὴ ποὺ εἶναι ἐντὸς τῶν συνόρων τοῦ Κράτους, πρέπει νὰ ὑψωθῆτε εἰς τὴν ἀντίληψιν ὅτι δὲν εἰσθε ὑπηρεταὶ τῶν ξένων ἀλλὰ θεοράποντες εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἔθνους, ὅτι δὲν εἰσθε ἀπλοὶ ἐπαγγελματῖαι, ψυχροὶ ἐρημνευταί, ἀλλὰ Ἐθνικοὶ Ἀπόστολοι, πλή-

ρεις αγάπης και κατανοήσεως διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἔμπλεοι στοργῆς διὰ τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ὀδηγοὶ καὶ ὄχι ἀκόλουθοι, Ἕλληνες πλήρεις ἐνθουσιασμοῦ διὰ τὰ ὄραία καὶ τὰ μεγάλα τῆς Πατρίδος μας, τῆς χθὲς, ὅπως καὶ τῆς σήμερον, ὄχι ξενόδουλοι εὐτελῶς ὀμιλοῦντες μίαν ξένην γλῶσσαν. Διότι ἐκεῖ εἶναι ὁ μέγας κίνδυνος τοῦ τουρισμοῦ, πολὺ περισσότερον διὰ χώραν, ἢ ὁποῖα ἔζησε δυστυχῶς περισσότερον ἀπὸ χίλια χρόνια ὑπὸ ξένους ἐπιδρομεῖς, κατακτητὰς καὶ δυνάστας. Χρειαίεται προσοχῆ δι' αὐτὸ χάριν τῆς ἀξιοπρεπείας σας. Χρειαίεται ἀνάτασις χάριν τοῦ Ἔθνους μας.

Κατὰ τὴν ἀνοδικὴν καὶ δημιουργικὴν περίοδον τῆς ἀστικῆς τάξεως κατὰ τὸ 1917 - 1920 ὑπὸ τοῦ τρισημέγαλου Ἐλευθερίου Βενιζέλου εἶχεν ἰδρυνθῆ εἰς τὸ ἀριστάτατον τότε ἀλλὰ καὶ ἀξιοθαύμαστον, Ἐπιχειρηματικὸν Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, ἢ Διεύθυνσις Βιομηχανίας τῶν Ξένων ὑπὸ τὸν ἀειμνηστον Κουκῆαν, τὸν πλέον κατάλληλον ἄνθρωπον διὰ τὴν θέσιν αὐτήν, τὸν τόσον προώρως ἐκλιπόντα. Ὁ τουρισμὸς ἐθεωρεῖτο τότε ὡς κλάδος τῆς ἐν γένει βιομηχανίας, ὡς πηγὴ πλούτου καὶ ἀυξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Ὁ τουρισμὸς ὅμως εἶναι ἐπίσης παράγων εἰρήνης καὶ φιλίας, ἀλληλογνωριμίας μεταξὺ τῶν Λαῶν, συντελεστής ἐκπολιτιστικῆς, ἐξόχου σημασίας. Συνδέεται μὲ τὴν κοινωνικὴν πολιτικὴν καὶ τὴν κοινωνικὴν πρόνοιαν. Κατέστη καὶ αὐτὸς μέσον ἀυξήσεως τῆς μεζονοσ ἀποδόσεως τῆς ἔργασίας. Ἀλλὰ ὁ τουρισμὸς ἐγκλείει ἕνα κίνδυνον, καὶ πρέπει νὰ τὸν ἀποφύγωμεν, εἶναι ὁ κίνδυνος νὰ μεταβληθῆ ἢ φιλοξενία εἰς αἰσθημα κατωτερότητος καὶ ἢ ξεναγία εἰς εὐτέλειαν. Εἶναι ὁ κίνδυνος, ὁ ὑπατος θεὸς τῶν Ἑλλήνων — ὁ Ξένιος Ζεὺς — νὰ μετατραπῆ εἰς θεὸν — κόλακα, παρασύροντα τὰ ἄτομα καὶ τὸ Ἔθνος εἰς ταπεινώσιν' Ἡ φιλοξενία εἶναι — καὶ πρέπει νὰ εἶναι — δεῖγμα ἐκδηλώσεως ἐλευθέρων καὶ υπερηφάνων ἀνθρώπων καὶ ὄχι δούλων εἰς τὸν οἰονδήποτε ξένον. Ὁ Λαὸς μας ἔχει τὰς ἀρετὰς του καὶ πρέπει νὰ τὰς ἐπιδείξῃ καὶ νὰ τὰς ἀποδείξῃ καὶ μὲ αὐτὰς νὰ διδάξῃ ἀκόμη καὶ νὰ ὑψώσῃ τοὺς ἄλλους. Ἀλλοίμονον ἐὰν δὲν ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὑψηλὸν αὐτὸ βάθρον καὶ ἐκπέσωμεν εἰς τὴν θέσιν τοῦ δούλου τοῦ προτείνοντος εὐτελῶς τὴν χεῖρα διὰ τὸ φιλοδώρημα.

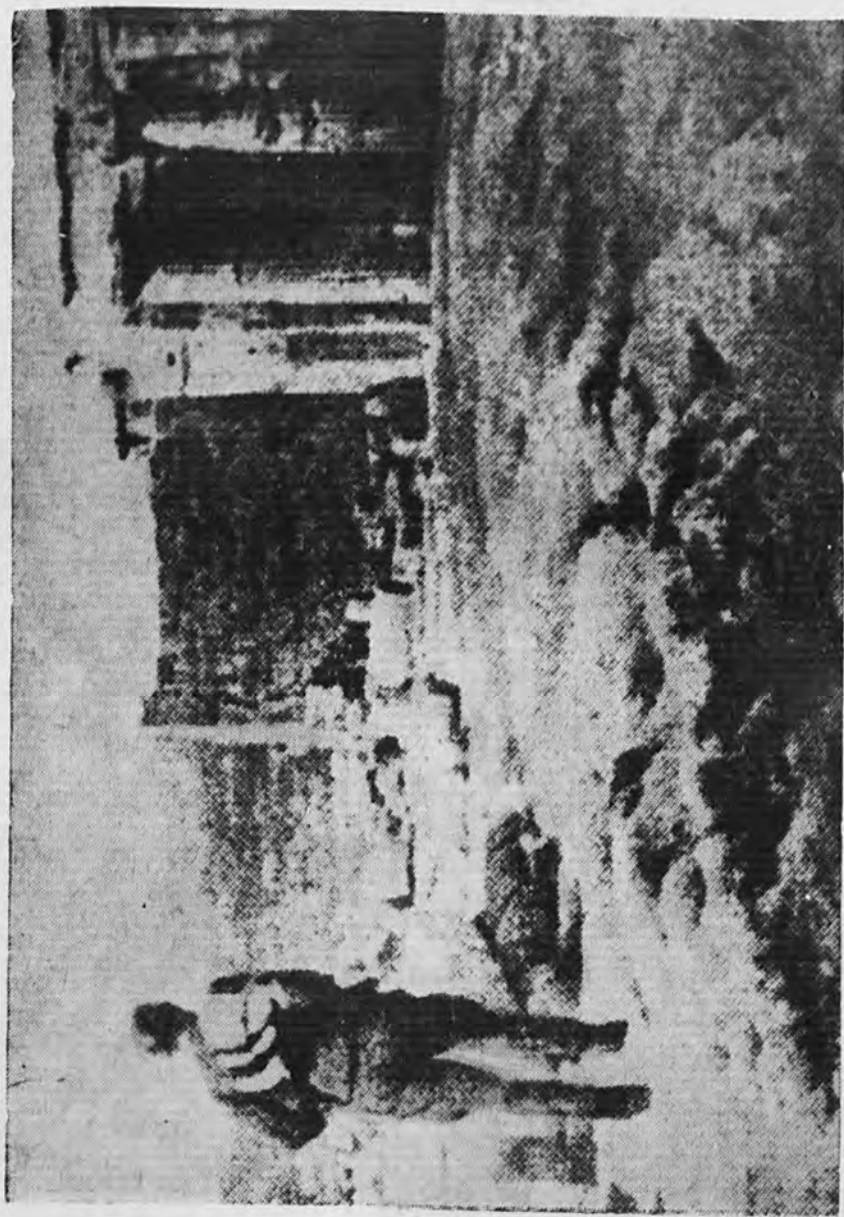
Σὰς εὐχομαι, ὡς Κοσμήτωρ τῆς Σχολῆς, τὸ καλῶς ἤλθατε εἰς τὴν Σχολὴν μας καὶ εὐχομαι νὰ κατανοήσετε, ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ ἔργου σας, ὅτι ἢ ἠθικῆ ἰκανοποίησις, ὅτι ὑπηρετήσατε τὴν Πατριδα σας, εἶναι — καὶ πρέπει νὰ εἶναι — πάντοτε μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν οἰανδήποτε μεγάλην ὑλικὴν ἀμοιβὴν τοῦ ἐπαγγέλματός σας.

Η ΠΡΩΤΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΙΣ
ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΞΕΝΑΓΩΝ

Μία άποψις του Ἱεροῦ Βράχου

Ο βάρβαρος φεύγει από την Ακρόπολη ζωσμένος με τη χιτλερική σημαία

Ἡ ἀνύψωσις, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, τῆς ἑλληνικῆς σημαίας
 παρουσία τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως
 κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Η ΠΡΩΤΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΞΕΝΑΓΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΝΥΚΑ

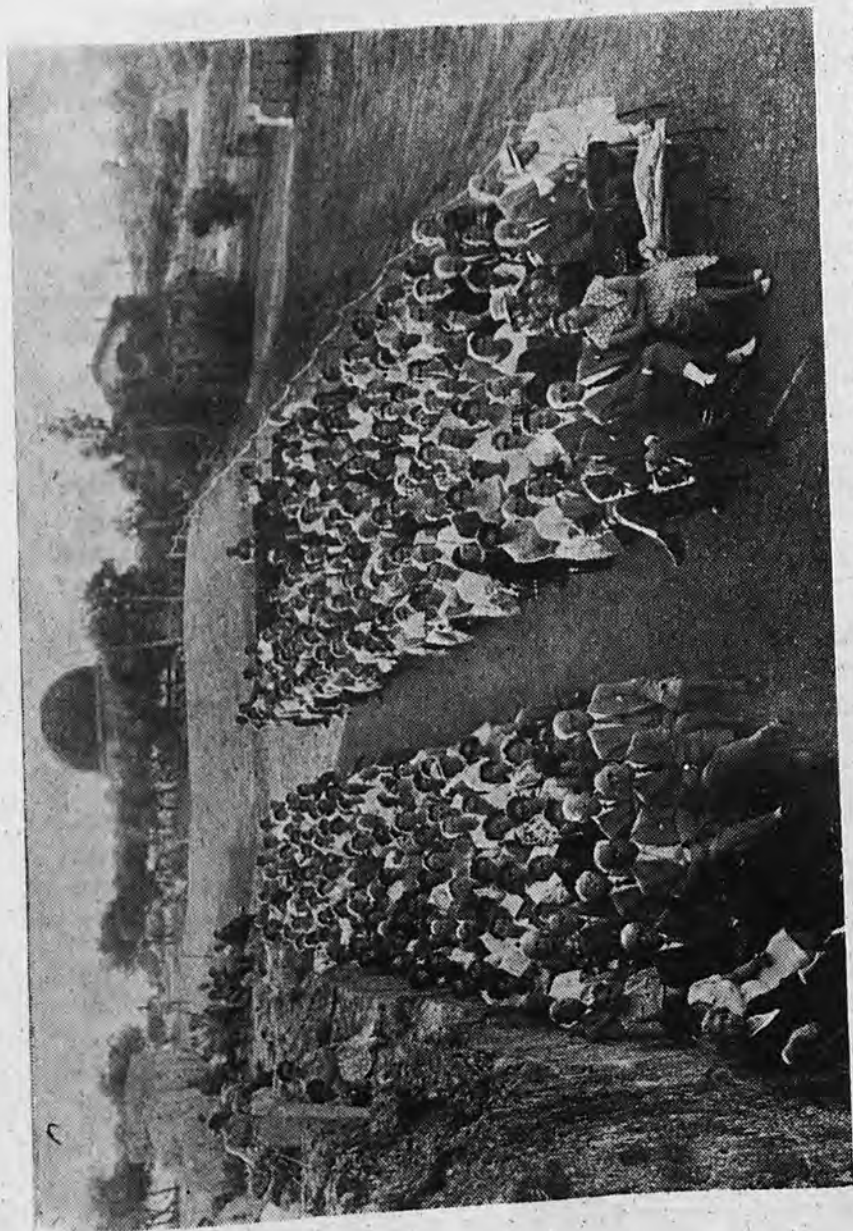
Τὴν 8ην Ἰουνίου ἐ.ἔ. ἐπραγματοποιήθη εἰς τὸν χώρον τῆς Πνυκός, ἡ πρώτη καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωσις τῆς Σχολῆς Ξεναγῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁργανισμοῦ Τουρισμοῦ, λειτουργούσης παρὰ τῷ Κέντρῳ Τουριστικῶν Μελετῶν καὶ ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ἐκπαιδευτικῆς δραστηριότητος τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς.

Τὸ πρόγραμμα τῆς ἐκδηλώσεως αὐτῆς περιελάμβανεν ὀμιλίαν τοῦ Κοσμήτορος τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς κ. Στῆ. Κ. Παπαϊωάννου, ὀμιλίαν τῆς ἀρχαιολόγου κ. Ἀθηνᾶς Καλογεροπούλου μὲ θέμα ἡ «Ἀκρόπολις μέσα στὸ Ἀττικὸ τοπίο» καὶ ἀπαγγελίαν τῆς κ. Μιράντας Μυράτ τῆς «Προσευχῆς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως» τοῦ Ρενάν, τῆς «Ἑλληνικῆς Γραμμῆς» τοῦ Περικλῆ Γιαννοπούλου καὶ τὴν «Ἑλλάδα» τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ.

Τὴν ἐκδήλωσιν ἐτίμησαν διὰ τῆς παρουσίας των ὑπερπεντακόσιοι ἀκροαταί, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Πρόεδρος τοῦ Κ.Τ.Μ. Καθηγητῆς κ. Κ. Κιτσιῆς, ὁ Διευθυντῆς Σπουδῶν τοῦ Κ.Τ.Ε. καὶ τῆς Σχολῆς Ξεναγῶν κ. Ι. Κουτσογιάννης, ὁ ἐκλεκτὸς λόγιος καὶ δημοσιογράφος κ. Κλέων Παράσχος, Καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς, πολλοὶ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων καὶ τῆς τέχνης, ἐπίλεκτα μέλη τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας καὶ πλῆθος σπουδαστῶν.

Κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν ἡ ἐκδήλωσις ἐοιτέφη ὑπὸ ἐξαιρετικῆς ἐπιτυχίας, πολλοὶ δὲ τῶν σπουδαστῶν ἐζήτησαν νὰ πραγματοποιηθοῦν καὶ ἄλλαι τοῦ εἴδους αὐτοῦ καλλιτεχνικαὶ ἐκδηλώσεις.

Τέλος, μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐκδηλώσεως προσεφέρθησαν ἄνθη ἐκ μέρους τῆς Α.Β.Σ. πρὸς τὰς κυρίας Μιράντα Μυράτ καὶ Ἀθηνᾶν Καλογεροπούλου καὶ ἐλήφθησαν ἀναμνηστικαὶ φωτογραφαίαι.

Οι προσκεκλημένοι και οι σπουδαστές της Σχολής Ζευαγών του Ε.Ο.Τ. παρακολουθώντας την Κυρία Μιράντα Μυράτ, άπαγγέλουςαν την «Προσευχήν επί της 'Ακροπόλεως» του Ρενάν.

Ο ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ κ. ΣΤΡ. Κ. ΠΑΠΑ-ΓΩΑΝΝΟΥ
ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

*Εἶν' ἓνα θάμα τὸ ἀττικὸ,
στὴν ἱστορία τοῦ κόσμου
καὶ σκαλιστὸ ἓνα ποίημα στὸν ἀθηναῖο τὸ Βράχο,
τὸ ποίημα τῆς ἐντέλειας* (Κωστῆς Παλαμᾶς)

Ἐπὶ τὸν φράσεις ὠραῖες, ποὺ συγκινοῦν βαθύτερα ὅταν λέγωνται στὸν κατάλληλο χῶρο καὶ στὴν κατάλληλη στιγμή. Ἐδῶ, τώρα, ὁ τόπος ὁ ἱερός καὶ ἡ στιγμή ἡ ἱερὴ μὲ καλοῦν νὰ ἐπαναλάβω τὴν ὠραία καὶ τόσο ἐκφραστικὴ φράση τοῦ Βίκτωρος Οὐγκῶ ποὺ εἶπε «Ἐπὶ τὸν συγκινοῦν στιγμὲς ποὺ ὁποιαδήποτε στάση καὶ ἂν ἔχη τὸ σῶμα, ἡ ψυχὴ εἶναι γονυκλινής».

Πάνω στὴν Πνύκα, ὅπου ἀναπτύχθηκε ἡ ἰδέα τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Δημοκρατίας, κοντὰ στὸν Ἄρειο Πάγο, ὅπου γεννήθηκε ἡ ἰδέα τῆς Δίκης ἀπέναντι προπαντὸς στὸν Ἱερό Βράχο μὲ τὴν πανανθρώπινη ἀξία του, ἀτενίζοντας τὶς γύρω γραμμὲς τοῦ ἀττικοῦ τοπίου, ἡ φράση τοῦ Βίκτωρος Οὐγκῶ μᾶς φαίνεται τόσο ἀληθινὴ, ὥστε ξεπηδάει ἀυθόρμητα ἀπὸ τὴν ψυχὴ ὅλων μας.

Ἐτσι ὅλοι, πραγματικά, εἴμαστε τώρα γονυκλινεῖς. Ἐπὶ τὴν ἐποχὴ ποὺ πολλοὶ δὲν εἶχαν κατανοήσει τὸν Ἱερό Βράχο ὡς πανανθρώπινο σύμβολο Ὁμορφίᾳς ἀλλὰ καὶ Ἐλευθερίας. Θυμᾶμαι αὐτὴ τὴ στιγμή τὴν εἰσβολὴ ἑνὸς Ἱεροδιακόνου, ὅταν ἤμουν μαθητὴς στὸ Γυμνάσιο, γιὰ νὰ μᾶς καταγγεῖλη, ὡς ἀντιχριστιανικὴ τὴ διδασκαλία τῆς «Προσευχῆς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως», τοῦ μεγάλου τέκνου τῆς Γαλλίας, τοῦ Ἐρνέστου Ρενάν. Ἐπρεπε ναρθῆ ἡ στιγμή, ποὺ ἡ χιτλερικὴ βαρβαρότητα (*) νὰ ἀνυψώσῃ πάνω στὸν κοντὸ τῆς Ἀκροπόλεως τὴ

(*) Τὸν ὁμιλητὴ καλεῖ ὁ τόπος καὶ ἡ στιγμή νὰ ὑπενθυμίσῃ τὸ πρόσφατον παρελθόν, γιὰτὶ ὅλα μᾶς καλοῦν νὰ θυμηθοῦμε τὴν ἱστορία ἀπὸ τότε ποὺ οἱ ἄνθρωποι ἔκαναν Ἱερό τὸν Βράχο αὐτό. Ὅπως, μὲ παραλλαγὴ βέβαια, λέγει ἡ ἀρχαία ἐπιταγὴ «οὐδεὶς ἀνιστόρητος εἰσεῖται». Ἄλλ' ὁ ὁμιλητὴς πρέπει νὰ ὑπενθυμίσῃ ὅτι τὸ 1946, πρὸ ἀκόμῃ τοῦ Συνεδρίου τῆς Εἰρήνης, εἶχε τὴν κατανόηση καὶ τὸ θάρρος νὰ διακηρύξῃ

χιτλερική σημαία, σύμβολο βίας, δουλείας, εξανδραποδισμού και αντίδρασεως για να αντιληφθούμε τότε, όχι μονάχα έμεις οί Έλληνες, αλλά όλος ο ελεύθερος κόσμος ότι αυτός ο Βράχος συμβόλιζε τήν Έλευθερία, τήν Πρόοδο, τή Δικαιοσύνη και τήν Όμορφιά και να νιώσωμε ότι με τήν ανύψωση του

ότι ο Έλληνικός Λαός έχει χρέος και συμφέρον να συγχωρήσει, όπως αντίθετως χρέος και τιμή τους είναι να μη λησμονήσουν οί μὲν Ίταλοι ότι τόν Γαριβάλδη διαδέχθηκεν ο φασισμός και οί δὲ Γερμανοί ότι τρισεμίστες προσωπικότητες, όπως ο Κάντ ή ο Μπετόβεν, διαδέχθηκαν ο χιτλερισμός. Ο όμιλητής είχε τήν κατανόηση και τὸ θάρρος τότε να διακηρύξει, ευθύς μετά τήν άπελευθέρωση, όταν τὰ πάθη και τὰ μίση έμεινουντο, όταν οί Έλληνες οί μὲν ως «πατριώτες» και οί δὲ ως «έθνικόφρονες» με τήν ψευδαίσθηση ή τὸ συμφέρον και πάντως τὸ πάθος έμάχοντο δήθεν για τήν Έλλάδα, ενώ πραγματικά ήσαν στήν ύπηρεσία τῶν ξένων, είχε, λέγω, τὸ θάρρος να διακηρύξει ότι ο πραγματικός «έθνισμός» είναι ή κατ' έξοχήν προοδευτική δύναμις, ίδιως για τούς ύποαεπτυγμένους Λαούς του κόσμου, άλλ' ότι συνάμα ή εύρωπαϊκή ένότητα είναι πρωταρχική ανάγκη, πρωταρχική πλέον έπιδίωξη τῶν εύρωπαϊκῶν λαῶν και ότι στήν έπιδίωξη αυτού του μεταπολεμικού ιδεώδους τῆς Εύρωπαϊκῆς Κοινότητας πρέπει ή λήθη και ή συγγνώμη ὄσων ύπόφεραν να είναι έποικοδομητικός παράγων τῆς μεταπολεμικῆς ζωῆς, άρκει αυτή ή λήθη και ή συγγνώμη να μην είναι εις βάρος τῶν θυμάτων και ύπερ τῶν θυτῶν.

Έτόνιζα τότε και έπαναλαμβάνω και τώρα ότι ή συγγνώμη είναι καθήκον και συμφέρον μας, όπως χρέος τῶν άλλων — τῶν θυτῶν, τῶν έγκληματιῶν και τῶν συνεργατῶν των είναι να μη λησμονήσουν ποτέ, ώστε με τήν — έστω φρικιαστικήν — άνάμνησιν ενός θηριώδους παρελθόντος ν' ανοικοδομηθῆ μιὰ νέα ζωή κοινωφελούς προσπάθειας, πού πρέπει να έχη για πρώτο σκοπό τήν άποκατάσταση τῶν ζημιῶν, τῶν άδικιῶν, τῶν έγκλημάτων. Χρέος, άνωτερότητα και συμφέρον μας είναι να συγχωρήσουμε και να συνεργασθοῦμε στήν κοινή τῶν Εύρωπαϊκῶν Λαῶν προσπάθεια, όπως χρέος και συμφέρων τῶν άλλων είναι να μη λησμονήσουν ποτέ και να μη συγχωρήσουν έαυτούς, παρά όταν άποδείξουν ότι είναι άξιοι τῆς φιλίας και τῆς συγγνώμης τῶν άδικηθέντων. Τοῦτο έπιτάσσει ή Ίστορία, τὸ Καθήκον και ίδιως τὸ συμφέρον τῆς Εύρώπης. Ο άδικηθείς δὲν πρέπει να μείνη με τὸ παράπονον, πού φθείρει, τῆς άδικίας πού του έγινε και ο άδικήσας πρέπει να έχη ως τὴ μόνη χαρά και ίκανοποίηση ότι άπεκατέστησε τήν ζημία και μεταμελήθηκε για τὸ κακό πού έκαμε πρώτα στον έαυτό του και έπειτα σὲ βάρος τῶν άλλων. Γνωρίζω ότι ο λόγος τῆς Άληθείας είναι άπλός, ὄσον και δύσκολος και πάρα πολλές φορές δυσάρεστος, άλλ' είναι πάντα λόγος δημιουργικός πού τιμᾶ εκείνον πού έχει τήν άρετή να τὸν λέγη και ανυψώνει εκείνον πού έχει τήν ίκανότητα και τὸ θάρρος να τὸν άκούη.

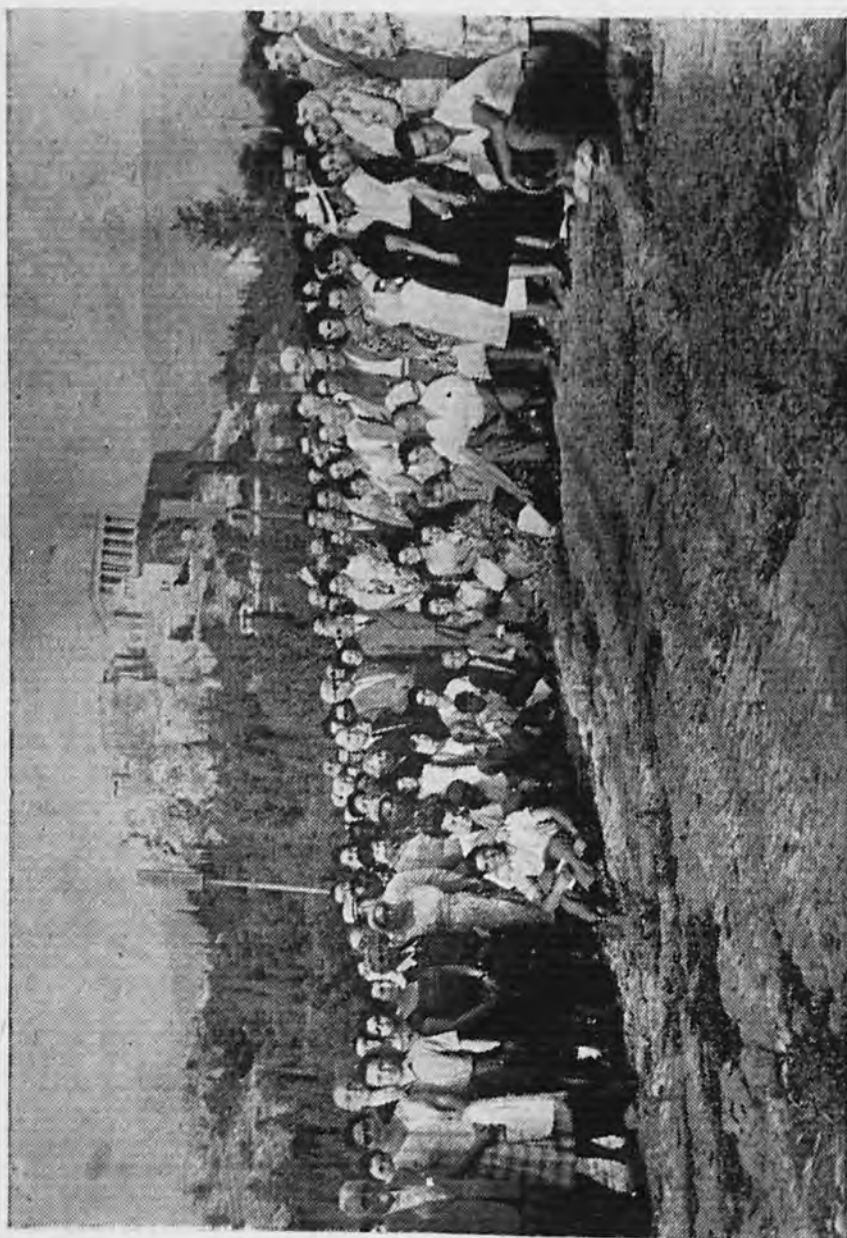
χιτλερικοῦ σήματος, κατά τὴν εὐαγγελικὴν ῥῆσιν, «ἐρρίφθησαν τὰ ἅγια τοῖς κυσί καὶ ἐτέθησαν οἱ μαργαρίται ἔμπροσθεν τῶν χοίρων», τότε, μόνον τότε, κάθε ἐλεύθερη ψυχὴ, ἰδίως τῶν δουλωμένων λαῶν τῆς Εὐρώπης, ἀντελήφθη ὅτι ὁ Ναὸς βεβλήθη ἀπὸ ἀνιέρους, ὅτι ἐρυπάνθη ἡ Ὅμορφιά, ὅτι χάθηκε ἡ χαρὰ ἀπὸ τῆς ζωῆς, ἀκόμα περισσότερο ὅτι ἔπαψε νὰ ἔχη νόημα ἡ ζωὴ.

Ὅμως, ὕστερα ἀπὸ λίγους χρόνους, τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 44, ντροπισσόμενος καὶ ἐλεεινὸς ἕνας βάρβαρος χιτλερικὸς κατέβραζε ἔντρομος τὴν χιτλερικὴν σημαίαν καὶ τότε ὁ κόσμος ἔστρεψε σύσσωμος τὸ βλέμμα τοῦ γιομάτου ἐλπίδα καὶ χαρὰ πρὸς τὸν Ἱερὸν Βράχον καὶ τότε μόνον ὁ κόσμος ἀπέκτησε αἰσιοδοξίαν, καὶ τότε μόνον ἡ ἀνθρωπότητα ξαναβρῆκε ἐλεύθερον τὴν δουλωμένην κάτω ἀπὸ τὴν βίαν ψυχῆς τῆς.

Ἀπέναντι σ' αὐτὸν τὸν Ἱερὸν Βράχον καὶ στὸ βράχον τῆς θείας Δίκης, ἐδῶ στὸ χωρὸν, ὅπου γεννήθηκε ἡ Ἐλευθερία καὶ ἀνθίσει ἡ Δημοκρατία, ἐρχόμεστε ν' ἀκούσουμε ἀπὸ τὴν ξεχωριστὴν μας καλλιτέχνιδαν καὶ ἐκλεκτὸν ἄνθρωπον, τὴν κ. Μιράνταν Μυράτ, τὴν μετάφρασιν τῆς «Προσευχῆς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως», τοῦ Ρενάν, ἀπὸ τὸν ξεχωριστὸν μας λογοτέχνη Κλέωνα Παράσχο, γιὰ τὴν τώρα καλύτερα πιά νιώθουμε ὅλοι ὅτι δὲν εἶναι προσευχὴ εἰδωλολάτρη, ἀλλὰ προσευχὴ κάθε ἀνθρώπου ποὺ αἰσθάνεται τὴν Ὅμορφίαν, ἀνεξάρτητον ἀπὸ θρησκείαν καὶ φυλὴν. Μαζὶ μὲ τὴν προσευχὴν αὐτὴν ἡ κ. Μιράνταν Μυράτ θὰ μᾶς ἀπαγγεῖλῃ τοὺς ἐκλεκτοὺς στίχους τοῦ Ἑθνικοῦ μας Ποιητῆ, τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ, γιὰ νὰ «κλείσουμε μέσα στὰ στήθη μας τὴν Ἑλλάδα» καθὼς καὶ λίγες γραμμὲς γιὰ τὸ ἑλληνικὸν τοπίον, γραμμὲς ἀπὸ τὸν Ἑλληνολάτρη Ποιητῆ, τὸν ἀξέχαστον Περικλῆ Γιαννόπουλον. Εὐχαριστῶ ἀκόμη τὴν κ. Ἀθηνᾶ Καλογεροπούλου, τὴν διακεκριμένην μας ἀρχαιολόγον καὶ αἰσθητικὴν, ποὺ θὰ μᾶς βοηθήσῃ μὲ τὴν καλλιτεχνικὴν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν σοφίαν τῆς νὰ νιώσουμε καλλίτερα τὸν Ἱερὸν Βράχον μέσα στὴν λιτότητα καὶ τὴν εὐγένειαν τοῦ γύρω τοπίου, μέσα στὴν ἡμερωσύνην του, τὴν τέρψη τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς ψυχῆς τὴν χάρην, τὴν εὐγραμμίαν του, μέσα στὴν ἱερὴν μέθην ἀπὸ φῶς, ποὺ περισσότερο ἀπὸ κάθε τι ἄλλο γεννᾷ σὲ κάθε πολιτισμένον ἄνθρωπον.

Ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη, ποὺ εἶναι ὁ ὄμφαλὸς τῆς γῆς, ξεκινᾶμε τὶς ἐκδηλώσεις τῆς Σχολῆς Ξεναγῶν, ποὺ ἱδρυσε ὁ Ἑλληνικὸς Ὄργανισμὸς Τουρισμοῦ σὲ τόσο στενὴ καὶ γόνιμη συνεργασία μὲ τὸ Κέντρο Τουριστικῶν Μελετῶν τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς. Ξεκινᾶμε ἀπὸ τὸν Ἱερὸ Βράχο, ποὺ δὲ γεννᾷ τὸν τρόμο σὰν ἀπόρρητο φρούριο, ἀλλὰ γεμίζει τὴν ψυχὴ μὲ ἱερὸ δέος, μὲ καλλιτεχνικὴ συγκίνηση, μὲ ξέχωρο θαυμασμό ποὺ προπαντὸς ἀνυψώνει τὴν ψυχὴ καὶ τὸ πνεῦμα κάθε ἀνθρώπου. Ξεκινᾶμε ἀπ' ἐδῶ, γιὰ νὰ γνωρίσουμε στὴ διάρκειά τῶν σπουδῶν τῆς Σχολῆς Ξεναγῶν ὅλη τὴν Ἑλλάδα, τὴν ἀρχαία, τὴ μεσαιωνικὴ καὶ τὴ νέα, ὥστε καλλίτερα καὶ ἀποδοτικώτερα οἱ Ξεναγοὶ μας, ἀσκώντας τὸ ἐπαγγελμὰ τους, νὰ καταστοῦν ὄχι στεγνοὶ ἐξηγηταὶ ἀλλὰ πραγματικοὶ Ἑθναπόστολοι.

Ἐκ μέρους τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν εὐχαριστῶ ὅλους Σας, γιατί ἦρθατε ἐδῶ, ἐνισχύοντας τὴν προσπάθειά μας, ποὺ πιστεύουμε ὅτι δὲν εἶναι ἀπλῶς καλλιτεχνικὴ ἀλλὰ ἔχει ἕνα βαθύτερο νόημα καὶ ἀκόμη μιὰ φορὰ εὐχαριστῶ τὴν κ. Μιράντα Μυράτ καὶ τὴν κ. Ἀθηνᾶ Καλογεροπούλου γιατί μὲ τόση προθυμία καὶ εὐγένεια συνέτρεξαν τὸ ἔργο μας.

Αι Κυρία Μιράντα Μυράτ και 'Αθηνά Καλογεροπούλου μετά του Κοσμήτορος τῆς Α.Β.Σ. κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου, τοῦ Προέδρου τοῦ Κ.Τ.Μ. Καθηγητοῦ κ. Κ. Κιτσίκη καὶ τῶν Καθηγητῶν τῆς Α.Β.Σ. κ.κ. Στ. Σταυροπούλου, Νικ. Θεοδώρου, 'Αριστ. Καλλιβά καὶ 'Αντ. Παπαϊωάννου, πλατιστούμενοι ὑπὸ ὁμάδος σπουδαστῶν τῆς Σχολῆς Ζεναγῶν τοῦ Ε.Ο.Τ. κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς καλλιτεχνικὴν ἐκδήλωσιν εἰς Πύκα.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΠΕΝΑΝ

(Προοιμιακό σημείωμα)

Ἡ «προσευχή» αὐτῆ τοῦ Ρενάν, ἡ ξακουστή, πού ὁ θερμὸς τόνος τῆς, τῆς δίνει τὴ ζέση καὶ τὸ κυμάτισμα ἐνὸς πεζοῦ ποιήματος, καὶ πού, ὅσο ξέρω, δὲν ἔχει μεταφραστεῖ ἴσαμε τώρα στὰ ἑλληνικά, βρίσκεται στὸ βιβλίο «Παιδικὲς καὶ Νεανικὲς Ἀναμνήσεις», τὸ τυπωμένο στὰ 1883, πού τὰ κομμάτια ὁμως πού τὸ ἀποτελοῦν, ἄρα καὶ ἡ «Προσευχή», μπορεῖ νὰ εἶχαν πρωτοτυπωθεῖ πρὶν, ἴσως καὶ πολὺ πρὶν ἀπὸ τὰ 1883. Στὰ 1860, σαραν-

τάρης σχεδὸν (γεννήθηκε στὰ 1823) πέρασε ὁ Ρενάν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, πηγαίνοντας, μὲ εἰδικὴ ἀποστολή, στὴ Συρία, ὁπότε τοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ ἰδεῖ τὰ μέρη ὅπου εἶχε ζήσει καὶ διδάξει ὁ Θεάνθρωπος καὶ νὰ χρησιμοποῖήσει ἐντυπώσεις προσωπικὲς γιὰ τὴν πολὺκροτὴ του «Ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ», πού τὴν τύπωσε, ὕστερα ἀπὸ τρία χρόνια. Τότε λοιπὸν πρωτοεῖδε ὁ Ρενάν τὴν Ἀθήνα καὶ τὴν Ἀκρόπολι καὶ δὲν ἀποκλείεται τότε νὰ σχεδίασε, ἀσφαλῶς ὁμως τότε θάνωισε νὰ σαλεύουσι μέσα του τὰ πρῶτα «μοτίβα» τῆς «Προσευχῆς».

Σήμερα ἡ «Προσευχή» δὲ γεννᾶ, μὲ τὸ ὕφος καὶ τὸ λυρισμὸ τῆς, τὴ συγκίνηση πού γεννοῦσε παλιότερα. Φαίνεται λίγο ρητορικὴ. Ὡστόσο, ὁ θαυμασμὸς πρὸς τὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα—πού τὸ βλέπει ὁ Ρενάν ἐνσαρκωμένο στὴν Ἀθηνᾶ καὶ στὸ ναὸ τῆς—, ἔχει ἕνα τόνο ἀληθινὸ, ἀκόμα καὶ ὅταν κορυφώνεται σὲ ἕνα πάθος πού δὲν ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν ἔκσταση. Σταθμοὺς σημαντικοὺς τῆς ζωῆς του ἱστορεῖ στὴν «Προσευχή» τοῦ ὁ Ρενάν. Μᾶς λέει ποιὸς εἶταν ὁ τόπος πού γεννήθηκε, ποιοὶ οἱ πατέρες τῶν πατεράδων του, ποιοὶ ἐκεῖνοι πού τὸν ἀνάθρεψαν. Μᾶς μιλεῖ ἀκόμα γιὰ τὸ περίφημο βιβλίο του, τὴ ζωὴ τοῦ νέου θεοῦ, καθὼς λέει, πού τὸν ὑπερέτησε, στὰ παιδικὰ χρόνια του, πράμα πού δείχνει ὅτι ἡ «Προσευχή» γράφτηκε, ὕστερα ἀπὸ τὰ 1863.

Ἐνῶς ὑπάρχει ὁμως καὶ κάτι βαθύτερο σὲ τούτῃ τὴν «Προσευχή». Ἐνα ψυχικὸ καὶ πνευματικὸ αὐτοβιογράφημα τοῦ Ρενάν καμωμένο, φυσικά,

σὲ πολὸ μεγάλες γραμμές· μιὰ ἐξομολόγησι, ὅπου, στιγμὲς στιγμὲς, ἀκούμε τὴν πιὸ μύχια φωνή του. «Δὲ θ' ἀγαπήσω παρὰ μόνο ἐσέν», λέει στὴν Ἀθηνᾶ, καὶ ὅλη ἡ «Προσευχὴ», ἰδίως ἀπὸ τὴν παράγραφο πού ἀρχίζει μὲ τὶς λέξεις, «μονάχα ἐσύ εἶσαι νέα, ὦ Κόρη», ὡς τὴν παράγραφο πού τελειώνει μὲ τὴ φράση «Στήριξε τὴ σταθερὴ βούλησίν μου, ὦ Σώτειρα βόθησέ με, ὦ ἐσύ πού σώζεις!» δὲν εἶναι παρὰ ἓνα δοξολόγημα τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πνεύματος—τοῦ σοφόκλειου καὶ τοῦ φειδιακοῦ—μιὰ «ὁμολογία πίστεως» πού ἐξυπακούει ἢ, πιὸ σωστά, πού περιέχει, πού διαδηλώνει τὴν ἀποκήρυξη μιᾶς ἄλλης πίστεως· «ἐσύ εἶσαι ἡ μόνη ἀγία, ἡ μόνη δυνατὴ κ.τ.λ.».

Ἄλλὰ νά—καὶ ἐδῶ προβάλλει ὁ ὑποστασιακώτερος Ρενάν—μὲς στὴ θέρμη τοῦ δοξολογηματός του, ξεπηδᾷ ὁ σκεπτικισμὸς, ὁ ρελατιβισμὸς του : «θὰ γίνω μισαλλόδοξος, μεροληπτικός, ἂ ν τ ὀ μ π ο ρ ἔ σ ω...» Νά τὸ μπόρῃσιν ὁ Ρενάν; Θὰ εἶταν σὰν ν' ἀρνιόταν τὴν πιὸ ἐνδόμυχη οὐσία του. Καὶ ἀμέσως ὕστερα, πρὸς τὸ τέλος τῆς «Προσευχῆς», φανερώνεται φαρδὺς πλατὺς ὁ σκεπτικισμὸς καὶ δίνει αὐτὸς πιά στὴν «Προσευχὴ» τὸ κυρίαρχο νόημά της. Τίποτε ἀμιγὲς δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμον αὐτόν, ὅλα εἶναι κράματα καὶ ὀλάκερη τὴν ἀλήθεια κανένας δὲν τὴν κατέχει Τέλεια ἡ ἑλληνικὴ τέχνη; Ἄλλὰ καὶ λιγάκι ἀνιάρη καὶ μονόχορδη καὶ φτωχὴ γιὰ μᾶς, ἀφοῦ δὲ βρίσκουμε πιά σ' αὐτὴν τοὺς θησαυροὺς τῆς χριστιανικῆς μας ψυχῆς.

Καὶ λοιπόν, τὸ συμπέρασμα, ὁ τελειωτικὸς λόγος; «Ἐνας ἀπέραντος ποταμὸς λησμονιᾶς μᾶς κυλᾷ πρὸς ἓνα δίχως ὄνομα βάραθρο». Οὔτε ἡ Ἀθηνᾶ οὔτε ὁ Θεάνθρωπος. Ἡ ἄβυσσος—λόγος φοβερός, ἀνατριχιαστικός—εἶναι ὁ μόνος Θεός. Θεοὶ ἄλλωστε δὲν ὑπάρχουν ἢ κι' ἂν ὑπάρχουν εἶναι σὰν τοὺς ἀνθρώπους περαστικοί, — καὶ τόσο τὸ καλύτερο! Τὴν ἀλήθεια ἄς μὴ τὴ ζητοῦμε ἐδῶ ἢ ἐκεῖ. Βρίσκεται σκόρπια παντοῦ καὶ τὰ κομμάτια της πρέπει νὰ τ' ἀναζητοῦμε σ' αὐτό, σ' ἐκεῖνο, στὸ ἄλλο. Καὶ ἡ πίστις, ὅποιο ὄνομα κι' ἂν ἔχει, δὲν πρέπει νὰ μᾶς δένει ποτέ. Πρέπει ὅταν θέλουμε νὰ τὴν πετοῦμε ἀπὸ πάνω μας καὶ νὰ τρέχουμε σὲ μιὰν ἄλλη*.

ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

* Δημοσιεύομεν καὶ τὸ πρωτότυπον γαλλικὸν κείμενον καὶ τὴν μετάφρασιν εἰς τὴν ἑλληνικὴν.

PRIÈRE SUR L'ACROPOLE

ERN. RENAN

O noblesse ! ô beauté simple et vraie ! déesse dont le culte signifie raison et sagesse, toi dont le temple est une leçon éternelle de conscience et de sincérité, j'arrive tard au seuil de tes mystères ; j'apporte à ton autel beaucoup de remords. Pour te trouver, il m'a fallu des recherches infinies. L'initiation que tu conférais à l'Athénien naissant par un sourire, je l'ai conquise à force de réflexions, au prix de longs efforts.

Je suis né, déesse aux yeux bleus, de parents barbares, chez les Cimmériens bons et vertueux qui habitent au bord d'une mer sombre, hérissée de rochers, toujours battue par les orages. On y connaît à peine le soleil ; les fleurs sont les mousses marines, les algues et les coquillages colorés qu'on trouve au fond des baies solitaires. Les nuages y paraissent sans couleur, et la joie même y est un peu triste ; mais des fontaines d'eau froide y sortent du rocher et les yeux des jeunes filles y sont comme ces vertes fontaines où, sur des fonds d'herbes ondulées, se mire le ciel.

Mes pères, aussi loin que nous pouvons remonter, étaient voués aux navigations lointaines, dans des mers que tes Argonautes ne connurent pas. J'entendis, quand j'étais jeune, les chansons des voyages polaires ; je fus bercé au souvenir des glaces flottantes, des mers brumeuses.

ses semblables à du lait, des îles peuplées d'oiseaux qui chantent à leurs heures et qui, prenant leur volée tous ensemble, obscurcissent le ciel.

» Des prêtres d'un culte étranger, venu des Syriens de Palestine, prirent soin de m'élever. Ces prêtres étaient sages et saints. Ils m'apprirent les longues histoires de Cronos, qui a créé le monde, et de son fils, qui a, dit-on, accompli un voyage sur la terre. Leurs temples sont trois fois hauts comme le tien, ô Eurhythmie, et semblables à des forêts; seulement ils ne sont pas solides; ils tombent en ruine au bout de cinq ou six cents ans: ce sont des fantaisies de barbares, qui s'imaginent qu'on peut faire quelque chose de bien en dehors des règles que tu as tracées à tes inspirés, ô Raison. Mais ces temples me plaisaient; je n'avais pas étudié ton art divin; j'y trouvais Dieu. On y chantait des cantiques dont je me souviens encore: «Salut, étoile de la mer,...reine de ceux qui gémissent en cette vallée de larmes»; ou bien: «Rose mystique, Tour d'ivoire. Maison d'or, Étoile du matin...» Tiens, déesse, quand je me rappelle ces chants, mon cœur se fond, je viens presque apostat. Pardonne-moi ce ridicule; tu ne peux te figurer le charme que les magiciens barbares ont mis dans ces vers, et combien il m'en coûte de suivre la raison toute nue.

» Et puis si tu savais combien il est devenu difficile de te servir! Toute noblesse a disparu. Les Scythes ont conquis le monde. Il n'y a plus de république d'hommes libres; il n'y a plus que de rois issus d'un sang lourd, des majestés dont tu sourirais. De pesants Hyperboréens appellent légers ceux qui te servent... Une pambéotie redoutable, une ligue de toutes les sottises, étend sur le monde un couvercle de plomb, sous lequel on étouffe. Même ceux qui t'honorent, qu'ils doivent te faire pitié! Te souviens-tu de ce Calédonien qui, il y a cinquante ans, brisa ton temple à coups de marteau pour l'emporter à Thulé? Ainsi font-ils tous... J'ai écrit, selon quelques-unes des règles que tu aimes, ô Théonoé, la vie du jeune dieu que je servis dans mon enfance; ils me trai-

tent comme un Évhémère; ils m'écrivent pour me demander quel but je me suis proposé; ils n'estiment que ce qui sert à faire fructifier leurs tables de trapézites. Et pourquoi écrit-on la vie des dieux, ô ciel! si ce n'est pour faire aimer le divin qui fut en eux, et pour montrer que ce divin vit encore et vivra éternellement au cœur de l'humanité?

Te rappelles-tu ce jour, sous l'archontat de Dionysodore, où un laid petit juif, parlant le grec des Syriens, vint ici, parcourut tes parvis sans te comprendre, lut tes inscriptions tout de travers et crut trouver dans ton enceinte un autel dédié à un dieu qui serait le Dieu inconnu. Eh bien! ce petit juif l'a emporté; pendant mille ans, on t'a traitée d'idole, ô Verité; pendant mille ans, le monde a été un désert où ne germaît aucune fleur. Durant ce temps, tu te taisais, ô Salpinx, clairon de la pensée. Déesse de l'ordre, image de la stabilité célaste, on était coupable pour t'aimer, et, aujourd'hui qu'à force de consciencieux travail nous avons réussi à nous rapprocher de toi, on nous accuse d'avoir commis un crime contre l'esprit humain en rompant des chaînes dont se passait Platon.

» Toi seule es jeune, ô Cora; toi seule es pure, ô Vierge, toi seule es saine, ô Hygie; toi seule est forte, ô Victoire. Les cités, tu les gardes, ô Promachos; tu as ce qu'il faut de Mars, ô Aréa; la paix est ton but, ô Pacifique. Législatrice, source des constitutions justes; Démocratie (1), toi dont le dogme fondamental est que tout bien vient du peuple, et que, partout où il n'y a rien, apprends-nous à extraire le diamant des foules impures. Providence de Jupiter, ouvrière divine, mère de toute industrie, protectrice du travail, ô Ergané, toi qui fais la noblesse du travailleur civilisé et le mets si fort au-dessus du Scythe parasite; Sagesse, toi que Zeus enfanta après s'être replié sur lui-même, après avoir respiré profondément; toi qui habites dans ton père, entière-

1) ΑΘΗΝΑΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ. Le Bas, Inscr., I, 32α.

ment unie à son essence; toi qui es sa compagne et sa conscience Énergie de Zeus, étincelle qui allumes et entretiens le feu chez les héros et les hommes de génie, fais de spiritualistes accomplis. Le jour où les Athéniens et les Rhodiens luttèrent pour le sacrifice, tu choisies d'habiter chez les Athéniens, comme plus sages. Ton père cependant fit descendre Plutus dans un nuage d'or sur la cité des Rhodiens, parce qu'ils avaient aussi rendu hommage à sa fille. Les Rhodiens furent riches; mais les Athéniens eurent de l'esprit, c'est-à-dire la vraie joie, l'éternelle gaieté, la divine enfance du cœur.

» Le monde ne sera sauvé qu'en revenant à toi, en répudiant ses attaches barbares. Courons, venons en troupe. Quel beau jour que celui où toutes les villes qui ont pris des débris de ton temple, Venise, Paris, Londres, Copenhague, répareront leurs larcins, formeront des théories sacrées pour rapporter les débris qu'elles possèdent, en disant: « Pardonne-nous, déesse! c'était pour les sauver des mauvais génies de la nuit », et rebâtiront tes murs au son de la flûte, pour expier le crime de l'infâme Lysandre. Puis ils iront à Sparte maudire le sol où fut cette maîtresse d'erreurs sombres, et l'insulter parce qu'elle n'est plus.

» Ferme en toi, je résisterai à mes fatales conseillères; à mon scepticisme, qui me fait douter du peuple; à mon inquiétude d'esprit, qui, quand le vrai est trouvé, me le fait chercher encore; à ma fantaisie, qui, après que la raison a prononcé, m'empêche de me tenir en repos. O Archégète, idéal que l'homme de génie incarne en ses chefs-d'œuvre, j'aime mieux être le dernier dans ta maison que le premier ailleurs. Oui, je m'attacherai au stylobate de ton temple; j'oublierai toute discipline hormis la tienne; je me ferai stylite sur tes colonnes, ma cellule sera sur ton architrave. Chose plus difficile! pour toi, je me ferai, si je peux, intolérant, partial. Je n'aimerai que toi. Je vais apprendre ta langue, désapprendre le reste. Je serai injuste pour ce qui ne te touche pas: je me ferai le serviteur du dernier de tes fils. Les habitants actuels

de la terre que tu donnas à Érechthée, je les exalterai, je les flatterai. J'essayerai d'aimer jusqu'à leurs défauts, je me persuaderai, ô Hippias, qu'ils descendent des cavaliers qui célèbrent là-haut, sur le marbre de ta frise, leur fête éternelle. J'arracherai de mon cœur toute fibre qui n'est pas raison et art pur. Je cesserai d'aimer mes maladies, de me complaire en ma fièvre. Soutiens mon ferme propos, ô Salutaire; aide-moi, ô toi qui sauves!

Que de difficultés, en effet, je prévois! que d'habitudes d'esprit j'aurai à changer! que de souvenirs charnants je devrai arracher de mon cœur! J'essayerai; mais je ne suis pas sûr de moi. Tard je t'ai connue, beauté parfaite. J'aurai des retours, des faiblesses. Une philosophie, perverse sans doute, m'a porté à croire que le bien et le mal, le plaisir et la douleur, le beau et le laid, la raison et la folie se transforment les uns dans les autres par des nuances aussi indiscernables que celles du cou de la colombe. Ne rien aimer, ne rien haïr absolument, devient alors une sagesse. Si une société, si une philosophie, si une religion eût possédé la vérité absolue, cette société, cette philosophie, cette religion aurait vaincu les autres et vivrait seule à l'heure qu'il est. Tous ceux qui, jusqu'ici, ont cru avoir raison se sont trompés, nous le voyons clairement. Pouvons-nous, sans folle outrecuidance, croire que l'avenir ne nous jugera pas comme nous jugeons le passé? Voilà les blasphèmes que me suggère mon esprit profondément gâté. Une littérature qui, comme la tienne, serait saine de tout point n'exciterait plus maintenant que l'ennui.

Tu souris de ma naïveté. Oui, l'ennui... Nous sommes corrompus: qu'y faire? J'irai plus loin, déesse orthodoxe, je te dirai la dépravation intime de mon cœur. Raison et bon sens ne suffisent pas. Il y a de la poésie dans le Strymon glacé et dans l'ivresse du Thrace. Il viendra des siècles où tes disciples passeront pour les disciples de l'ennui. Le monde est plus grand que tu ne crois. Si tu avais vu les neiges du pôle et les mystères du ciel austral, ton front, ô déesse toujours calme, ne

serait pas si serein ; ta tête, plus large, embrasserait divers genres de beauté.

» Tu es vraie, pure, parfaite; ton marbre n'a point de tache; mais le temple d'Hagia-Sophia, qui est à Byzance, produit aussi un effet divin avec ses briques et son plâtras. Il est l'image de la voûte du ciel. Il croulera; mais, si ta cella devait être assez large pour contenir une foule, elle croulerait aussi.

» Un immense fleuve d'oubli nous entraîne dans un gouffre sans nom. O abîme, tu es le Dieu unique. Les larmes de tous les peuples sont de vraies larmes; les rêves de tous les sages renferment une part de vérité. Tout n'est ici-bas que symbole et que songe. Les dieux passent comme les hommes, et il ne serait pas bon qu'ils fussent éternels. La foi qu'on a eue ne doit jamais être une chaîne. On est quitte envers elle quand on l'a soigneusement roulée dans le linceul de pourpre où dorment les dieux morts.

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΡΕΝΑΝ

[Κατά λογοτεχνικήν απόδοσιν
τοῦ κ. Κλ. ΠΑΡΑΣΧΟΥ]

ὦ ἄρχοντιά! ὦ κάλλος ἀ-
πλό και ἀληθινό! θεὰ πού ἡ λα-
τρεία της σημαίνει νοῦ και σο-
φία, ἐσὺ πού ὁ ναός σου εἶναι
ἕνα αἰώνιο μάθημα συνείδησης
και εὐλοκρίκειας, φτάνω ἀργά
στό κατώφλι τῶν μυστηρίων
σου φέρνω στό βωμό σου πολ-
λές τύψεις. Γιὰ νὰ σέ βρῶ,
χρειάστηκε νὰ κάνω ἀτέλειωτες
ἀναζητήσεις. Τὴ μήση πού
τὴν ἔδινες στό νεαρό Ἀθηναῖο
μ' ἕνα χαμόγελο, τὴν κατάκτη-
σα ἔπειτα ἀπὸ πολλές σκέψεις,
ἔπειτα ἀπὸ μακριές προσπά-
θειες.

» Γεννήθηκα, γλάνκομάτα
θεά, ἀπὸ γονιοὺς βαρβάρους,
ἀνάμεσα στοὺς Κιμμέριους,
τοὺς καλοὺς και ἐνάρετους, πού
κατοικοῦν στίς ἀχτὲς μιᾶς θάλασ-
σας σκοτεινῆς, γεμάτης βράχους,
πού τὴ δέχουν πάντα οἱ κατεγί-
δες. Τὸν ἥλιο μόλις τὸν ξέρομε
ἐκεῖ λουλούδια μας εἶναι τὰ μού-
σκα, τὰ φύκια και τὰ χρωματιστὰ
κοχύλια πού τὰ βροῖσουμε στό
βάθος τῶν μοναχικῶν κόλπων.
Τὰ σύγνεφα φαίνονται ἐκεῖ
σάν διβὰθος χροῶμα, και ἀκόμα
και ἡ χαρὰ εἶναι λίγο θλιβερή
ἀλλὰ πηγές με κρύο νερό
βγαίνουν ἀπὸ τὸ βράχο και
τὰ μάτια τῶν κοριτσῶν εἶναι
σάν τίς πράσινες κρῆνες,
δπού σέ βάθη ἀπὸ κυματιστὰ
χορτάρια, καθορφετίζεται ὁ ἥλιος.

» Οἱ πατέρες μου, ὅσο μακριὰ
μποροῦμε νὰ πᾶμε πίσω, εἶχαν
ἔργο τὰ μακρινὰ σεφέρια, σὲ
θάλασσες πού οἱ Ἀργοναῦτες
σου δὲν τίς γνώρισαν. Ἄκουσα,
ὅταν ἤμουν νέος, τὰ τραγούδια
τῶν πολιτῶν ταξιδιῶν με
νανούρισαν οἱ ἀναμνήσεις
ἀπὸ πάγους πού ἐπλεαν,
ἀπὸ θάλασσες καταχνιασμέ-
νες ὅμοιες με γάλα, ἀπὸ νη-
σιά πού τὰ κατοικοῦν πουλιὰ
πού τραγουδοῦν κάθε τόσο
και πού,

Ἡ ἐκλεκτὴ καλλιτέχνις τοῦ Ἐθνικοῦ
μας Θεάτρου κ. Μιράντα Μυράτ.

παίροντας τὸ πέταγμα τους ὅλα μαζί, μαυρίζουν τὸν οὐρανό.

» Ἱερεῖς μιᾶς ξένης θρησκείας, πού τὴν ἔφεραν οἱ Σύριοι τῆς Παλαιστίνης, μ' ἀνάθρεψαν. Οἱ ἱερεῖς αὐτοὶ ἦσαν σοφοὶ καὶ ἅγιοι. Μοῦ ἔμαθαν τὶς μακριεῖς ἱστορίες τοῦ Κρόνου, πού ἔπλασε τὸν κόσμο, καὶ τοῦ γιου του, πού λένε ὅτι ἔκαμε ἓνα ταξίδι στὴ γῆ. Οἱ ναοὶ τους εἶναι τρεῖς φορές πιο ψηλοὶ ἀπὸ τους δικούς σου, ὦ Εὐρυθμία, καὶ ὅμοιοι μὲ δάση· μόνο δὲν εἶναι στέρεοι, γίνονται ἐρείλια ὕστερα ἀπὸ πεντακόσια ἢ ἑξακόσια χρόνια· εἶναι ἐπινοήσεις βαρβάρων, πού φαντάζονται ὅτι μπορεῖ νὰ κάνει κανεὶς κάτι καλὸ, ἔξω ἀπὸ τους κανόνες πού θέσπισες γιὰ τους πιστοὺς σου, ὦ Λόγε. Ἀλλὰ οἱ ναοὶ ἐκεῖνοί μου ἄρρεσαν· δὲν εἶχα σπουδάσει τὴ θεία σου τέχνη· εὐρίσκα ἐκεῖ τὸ Θεό. Τραγουδοῦσαν ἐκειτέρω ψαλμούς πού τους θυμοῦμαι ἀκόμα: «Χαῖρε, ἀστέρι τῆς θάλασσας... βασίλισσα ἐκείνων πού στεγάζουν σ' αὐτὴ τὴν κοιλάδα τῶν δακρύων», ἢ «Ρόδο μυστικὸ, σιντεφένιε - Πύργε, Σπίτι χουσό, Ἄστέρι προινό...» *Ω, ναί, θεά, ὅταν θυμοῦμαι αὐτὰ τὰ τραγούδια ἢ καρδιά μου λειώνει, γίνομαι σχεδὸν ἀποστάτης. Συγχώρεσέ μου τὴ γελοία μου τούτη ἀδυναμία, δὲν μπορεῖς νὰ φανταστεῖς τί θέλητρο ἔβαλαν οἱ βάρβαροι μάγοι στοὺς στίχους αὐτοὺς, καὶ πόσο μοῦ στοιχίζει ν' ἀκολουθῶ κατὰ γυμνο τὸ νοῦ.

» Καὶ ἔπειτα ἂν ἤξερες τί δύσκολο πού ἔγινε τὸ νὰ σὲ ὑπηρετεῖ κανεὶς! Κάθε ἀρχοντιά χάθηκε. Οἱ Σκύθες κατὰκτησαν τὸν κόσμο. Δὲν ὑπάρχει πιά δημοκρατία ἐλεύθερων ἀνθρώπων, δὲν ὑπάρχουν πιά παρὰ βασιλιάδες πού βγαίνουν ἀπὸ μιὰν ἄξεστη γενιά, μεγαλειότητες πού θὰ σὲ ἔκαμναν νὰ χαμογελάσεις. Βαρεῖοι Ὑπερόβριοι ὀνομάζουν ἐλαφροὺς ἐκείνους πού σὲ ὑπηρετοῦν.... Μιὰ φοβερὴ π α μ β ο ι ω τ ῖ α, ἓνας συνασπισμὸς ὄλων τῶν ἀνοησιῶν, ἀπλώνει πάνω στὸν κόσμο ἓνα μολυβένιο καπάκι, κάτω ἀπὸ τὸ ὁποῖο πνιγόμαστε. Ἀκόμα κ' ἐκεῖνοί πού σὲ τιμοῦν, πόσο ἀξιολύπητοι θὰ σοῦ φαίνονται! Θυμᾶσαι ἐκείνον τὸ Καληδόνιο, πού πρὶν ἀπὸ πέννητα χρόνια, ἔσπασε τὸν ναὸ σου μὲ τὰ σφυριά γιὰ νὰ τὸν πάη στὴ Θούλη; Ἔτσι κάνουν ὅλοι.... Ἐγραφα, σύμφωνα μὲ μερικὸς ἀπὸ τους κανόνες πού ἀγαπᾶς, ὦ Θεονόη, τὴ ζωὴ τοῦ νέου Θεοῦ, πού τὸν ὑπηρετήσα στὰ παιδικὰ χρόνια μου· λένε ὅτι εἶμαι ἓνας Εὐήμερος (1)· μοῦ γράφουν γιὰ νὰ μὲ ρωτήσουν τί σκοπὸ ἔταξα στὸν ἑαυτό μου· δὲν ἐκτιμοῦν παρὰ ὅ,τι χρησιμεῖ γιὰ νὰ καρποφοροῦν τὰ σαράφια τους τραπέζια. Καὶ γιὰτὶ γράφει κανεὶς τὴ ζωὴ τῶν θεῶν, ὦ Οὐρανέ! παρὰ γιὰ νὰ κάνει ν' ἀγαπήσουν οἱ ἄνθρωποι τὸ θεῖκό πού ἔκλειναν οἱ θεοὶ μέσα τους, καὶ γιὰ νὰ δείξει ὅτι τὸ θεῖκό αὐτὸ ζῆ ἀκόμα καὶ θὰ ζῆ αἰώνια στὴν καρδιά τῶν ἀνθρώπων:

» Θυμᾶσαι τὴ μέρα ἐκείνη, ἐπὶ τῆς ἀρχοντίας τοῦ Διονυσιο-

1) Φιλόσοφος τοῦ γ' αἰώνα π.Χ. ἀπὸ τὴν Μεσσηνί πού δίδαξε, ὅτι οἱ θεοὶ ἦταν κάποτε ἄνθρωποι πού θεοποιήθηκαν ἀργότερα.

δώρου, όπου ένας άσχημος κοντός Έβραϊός, που μιλούσε τὰ ἑλλη-
νικά τῶν Συρίων ἦρθε ἐδωπέρα, περιλάτησε μπρὸς στὸ ναὸ σου
χωρὶς νὰ σε καταλάβει, διάβασε ἐντελῶς λαθεμένα τὶς ἐπιγρα-
φές σου καὶ νόμισε ὅτι βρῆκε στὸν περιβόλῳ σου ἕνα βωμὸ ἀφιερω-
μένον σὲ ἕνα θεὸ πὺν θὰ ἦταν τάχατες ὁ ἄγνωστος Θεός.

» Ἐ! λοιπὸν, ὁ κοντὸς αὐτὸς Έβραϊὸς νίκησε· ἐπὶ χίλια χρό-
νια, σὲ ὀνόμαζαν εἰδωλὸ, ὡ Ἀλήθεια· ἐπὶ χίλια χρόνια, ὁ κόσμος
εἶταν μιὰ ἔρημος ὅπου δὲν φύτρωνε κανένα λουλουδί. Ὅλο αὐτὸ
τὸν καιρὸ, σάπαινες, ὡ σάλπιγγα τῆς σκέψης (1). Θεὰ τῆς τάξης,
ἀγαποῦσε, καί, σήμερα πὺν ἔπειτα ἀπὸ εὐσυνειδητὴ ἐργασία κα-
τορθώσαμε νὰ σε πλησιάσουμε, μᾶς κατηγοροῦν ὅτι διαπράξαμε
ἕνα ἔγκλημα κατὰ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος σπάζοντας ἀλυσίδες
πὺν δὲν τὶς χρειαζόνταν ὁ Πλάτων.

» Ἐσὺ μόνη εἶσαι νέα, ὡ Κόρη· ἐσὺ μόνη εἶσαι ἀγνή, ὡ Παρ-
θένα· ἐσὺ μόνη εἶσαι ἀγία, ὡ Ὑγεία· ἐσὺ μόνη εἶσαι ἰσχυρή, ὡ
Νίκη· τὶς πολιτείες, τὶς φυλάξεις, ὡ Πρόμαχος· ἔχεις ὅτι χρεια-
ζεται ἀπὸ τὸν Ἄρη, ὡ Ἀρεία· ἡ εἰρήνη εἶναι ὁ σκοπὸς σου, ὡ
Εἰρημική, Νομοθέτρια, πηγὴ τῶν δικαίων θεσμῶν· Δημοκρατία,
ἐσὺ πὺν τὸ θεμελιακὸ δόγμα σου εἶναι ὅτι καθε ἄλλο ἔρχεται ἀπὸ
τὸ λαὸ, καὶ ὅτι, παντοῦ ὅπου δὲν ὑπάρχει τίποτε, μάθε μας νὰ ἐξά-
να ἐμπνέει τὴν ἰδιοφυΐα, δὲν ὑπάρχει τίποτε, μάθε μας νὰ ἐξά-
γουμε τὰ διαμάντι ἀπὸ τὰ μαρὰ πλήθη. Πρόνοια τοῦ Δία, θεία
ἐργασία, μητέρα κάθε τέχνης, προστάτισσα τῆς ἐργασίας, ὡ Ἐρ-
γασίω, ἐσὺ πὺν δίνεις εὐγένεια στὸν πολιτισμένο ἐργάτη καὶ τὸν
βάσεις τόσο πᾶνω ἀπὸ τὸν ὀκηρὸ Σκύθη· Σοφία, ἐσὺ πὺν ὁ
Δίας σ' ἐγέννησε ἀφοῦ ἀναδιπλώθηκε ἀπάνω στὸν ἴδιο ἑαυτὸ
τοῦ, ἀφοῦ ἀνάσανε βαθιά· ἐσὺ πὺν κατοικεῖς μὲς στὸν πατέρα σου,
ὀλότελα ἐνωμένη μὲ τὴν οὐσία του· ἐσὺ πὺν εἶσαι ἡ συντρόφισσα
καὶ ἡ συνειδητή του. Ἐνέργεια τοῦ Δία, σπῖθα πὺν ἀνάβεις καὶ
συντηρεῖς τὴ φωτιὰ στοὺς ἥρωες καὶ στοὺς μεγαλοφυεῖς, κάνε μας
Ρόδιοι ἀγωνίστηκαν γιὰ τὴ θυσία, διάλεξες γιὰ κατοικία σου
τὴν πόλη τῶν Ἀθηναίων, γιατί οἱ Ἀθηναῖοι εἶναι σοφότεροι. Ὁ
πατέρας σου ὀστόσο πρόσταξε τὸν Πλοῦτο νὰ κατεβῆ μέσα σ' ἕνα
χρυσὸ σύγνεφο πᾶνω στὴν πόλη τῶν Ροδίων, γιατί εἶχαν κι' ἐ-
κεῖνοι τιμῆσει τὴν κόρη του. Οἱ Ρόδιοι ἀπόκτησαν πλοῦτη· ἀλλὰ
στοὺς Ἀθηναῖους ἔδωσες τὸ πνεῦμα, δηλαδὴ τὴν ἀληθινὴ χαρὰ,
τὴν αἰώνια εὐθυμία, τὴν θεία παιδικότητα τῆς καρδιάς.

» Ὁ κόσμος θὰ σωθεῖ μονάχα ὅταν ξανάρθει σὲ σένα ἀπορ-
ρίχνοντας τὰ βάρβαρα δεσμά του. Ἄς τρέξουμε, ἄς ἔρθουμε

1) Παραλείπω τὴ λέξη Salpinx, πὺν ὑπάρχει στὸ κείμενο ἔπειτα
ἀπὸ τὸ «σάπαινες».

2) Spiritualistes. Ὁ ὄρος δὲν ἔχει ἐξελληνιστεῖ.

ομάδι. Τί ὁμορφὴ μέρα πού θάνε ἐκεῖνη ὅπου ὅλες οἱ πολιτεῖες πού πῆραν συντριμματα τοῦ ναοῦ σου, ἡ Βενετία, τὸ Παρίσι, τὸ Λονδίνο, ἡ Κοπενάγη, θὰ ἐπανορθώσουν τὶς κλειμῆς τους, θὰ σχηματίσουν ἱερὲς πομπές γιὰ νὰ φέρουν πίσω τὰ συντριμματα πού κατέχουν λέγοντας: «Συχώρεσέ μας, θεά! τὰ πήραμε γιὰ νὰ τὰ σώσουμε ἀπὸ τὰ κακὰ πνεύματα τῆς νύχτας», καὶ θὰ ξαναχτίσουν τὰ τείχη σου μὲ συνοδεία αὐλῶν, γιὰ νὰ ξεπλύνουν τὸ κρῖμα τοῦ ἄτιμου Λύσανδρου! Ὅσα τεραθὰ πᾶνε στὴ Σπάρτη νὰ καταραστοῦν τὴ γῆς ὅπου ὑπῆρξε ἡ πολιτεία πού βαρύνεται ἔξω καὶ νὰ τὴ βροῖσουν πού δὲν ὑπάρχει πιά!

» Πιστὸς σὲ σένα θ' ἀντισταθῶ στὶς ὀλέθριες συμβουλιὰς μου· στὸ σκεπτικισμό μου, πού μὲ κάνει ν' ἀμφιβάλλω γιὰ τὴν ἀξία τοῦ λαοῦ· στὴν ἀνησυχία τοῦ πνεύματός μου, πού, ὅταν ἔχω βροεῖ τὸ ἀληθινό, μὲ κάνει νὰ τὸ γυροῦν ἀκόμα· στὰ κατρίτσια τῆς ψυχῆς μου, πού, ἀφοῦ ὁ νοῦς εἶπε τὸ λόγο του, δὲν μ' ἀφήνει νὰ κάτσω ἤσυχος. Ὡ Ἀρχηγέτις, ἰδανικὸ πού ὁ μεγαλοφυῆς σαρκώνει στ' ἀριστοφυττά του, προτιμῶ νὰ εἶμαι ὁ στερνὸς στὸ σπίτι σου παρὰ ὁ πρῶτος ἄλλου. Naί, θὰ προσκολληθῶ στὸ στιλοβάτη τοῦ ναοῦ σου· θὰ λησμονήσω ὅλες τὶς διδασκαλίες ἐξὸν ἀπὸ τὴ δική σου, θὰ γίνω στηλίτης πάνω στοὺς κίονές σου, τὸ κελλί μου θὰ τὸ φτειάσω πάνω στὸ ἐπιστύλιό σου. Πράγμα πιὸ δύσκολο! γιὰ χάρι σου, θὰ γίνω ἂν τὸ μπορέσω, μισαλλόδοξος, μεροληπτικός. Δὲ θ' ἀγαπήσω παρὰ μόνο ἐσένα. Θὰ μάθω τὴ γλώσσα σου, θὰ ξεμάθω ὅλα τ' ἄλλα. Θὰ γίνω ἄδικος γιὰ ὅ,τι δὲ σὲ ἀφορᾷ, θὰ γίνω ὑπὲρ τῆς σου τοῦ ἐσχάτου ἀπὸ τοὺς γιούς σου. Τοὺς σημερινούς κατοίκους τῆς γῆς πού ἔδωσες στὸν Ἐρεχθεά, θὰ τοὺς ἐγκωμιάσω, θὰ τοὺς παινέσω. Θὰ προσπαθῆσω ν' ἀγαπήσω ὡς καὶ τὰ ἐλαττώματά τους· θὰ πεισθῶ, ὦ Ἰππηλάτις, ὅτι κατάγονται ἀπὸ τοὺς καθάαρους πού γιορτάζουν ἐκεῖ ἀπάνω, στὸ μάρμαρο τῆς ζωφόρου σου, τὴν αἰώνια γιορτὴ τους. Θὰ ξεριζώσω ἀπὸ τὴν καρδιά μου κάθε ἓνα πού δὲν εἶναι νοῦς καὶ καθάρια τέχνη. Θὰ πάγω ν' ἀγαπῶ τὶς ἀρρώστιες μου, νὰ βροῖσω εὐχαρίστηση στὸν πνευτό μου. Στήριξε τὴ σταθερὴ βοήθησή μου, ὦ Σώτειρα βοήθησέ με, ὦ ἐσὺ πού σώξεις!

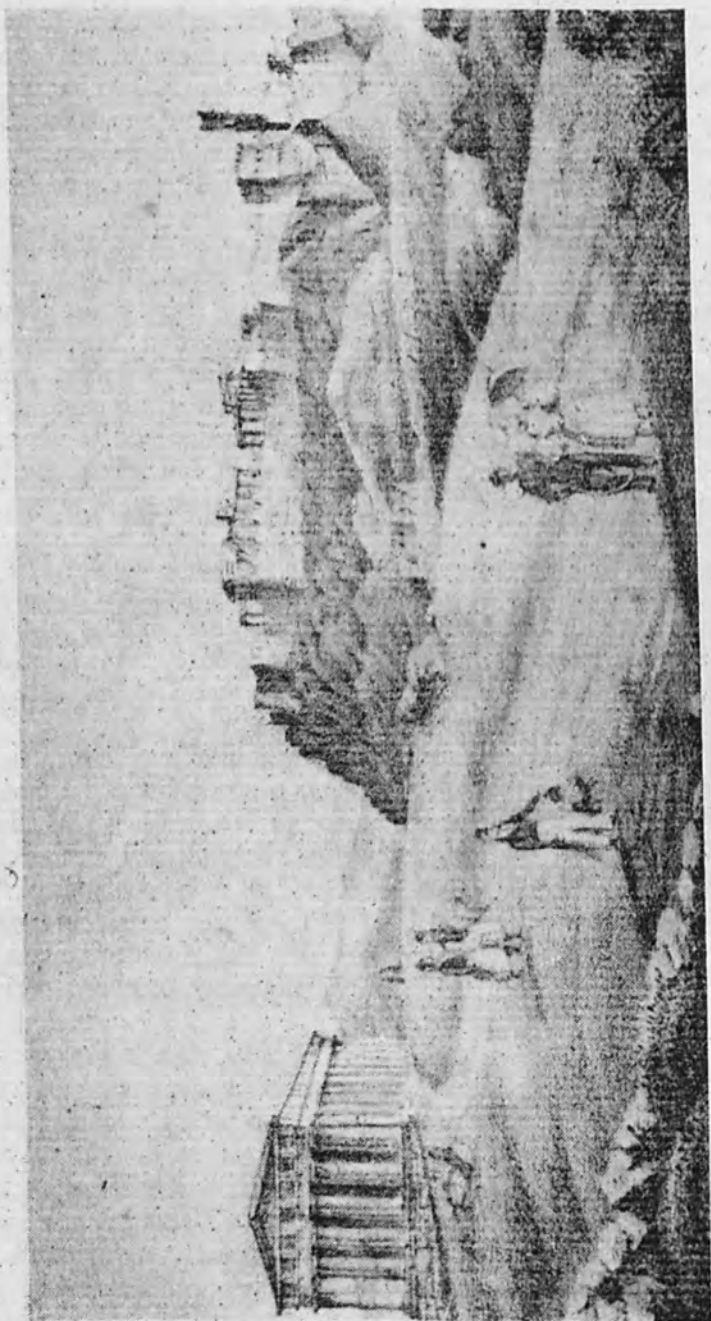
» Πόσες δυσκολίες, ἀλήθεια, προβλέπω! πόσες συνήθειες τοῦ πνεύματος θ' ἀναγκασθῶ ν' ἀλλάξω! πόσες χαριτωμένες ἀναμνήσεις θὰ χρειαστεῖ νὰ ξεριζώσω ἀπὸ τὴν καρδιά μου! Θὰ δοκιμάσω, ἀλλὰ δὲν εἶμαι σίγουρος γιὰ τὸν ἑαυτό μου. Ἀργὰ σὲ γνώρισα, τέλεια ὁμορφιά. Θάχω πισωγυρίσματα, ἀδυναμίες. Μιὰ φιλοσοφία, διαστρεμμένη δίχως ἄλλο, μὲ ἔκανε νὰ πιστέψω, ὅτι τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό, ἡ ἡδονὴ καὶ ὁ πόνος, τὸ ὁμορφο καὶ τὸ ἄσχημο, ἡ φρόνησι καὶ ἡ τρέλλα σμίγουν ἀνάμεσά τους καὶ παίρνουν θωριές δυσκολοξάνοιχτες σὰν τὶς ἀποχρώσεις τοῦ λαίμου τοῦ περιστεριοῦ. Ἄν τὸ πιστέψουμε αὐτό, τὸ νὰ μὴν ἀγαπᾷς τίποτε, τὸ νὰ μὴ μισεῖς τίποτε ἀπολύτως, γίνεται σοφία. Ἄν μιὰ κοινωνία, ἂν μιὰ φιλοσο-

φία, ἂν μιὰ θρησκεία κάτεχε τὴν ἀπόλυτη ἀλήθεια, ἢ κοινωνία αὐτῆ, ἢ φιλοσοφία αὐτῆ, ἢ θρησκεία αὐτῆ θὰ εἶχε νικήσει τὶς ἄλλες καὶ θὰ ζοῦσε μόνη τούτη τῆ στιγμῆ. «Ὅλοι ἐκείνοι, πού, ἴσαμε σήμερα, πίστεψαν ὅτι εἶχαν δίκιο, τὸ βλέπουμε καθαρὰ ὅτι γελάστηκαν. Μποροῦμε, ἂν δὲν ἔχουμε μιὰ τρολλὴ ἔπαρση, νὰ πιστέψουμε ὅτι τὸ μέλλον δὲ θὰ μᾶς κρίνει ὅπως κρίνουμε τὸ παρελθόν; Νὰ τί βλαστημίες μοῦ ὑποβάλλει τὸ πνεῦμα μου τὸ βαθιὰ χαλασμένο. Μιὰ λογοτεχνία, πού θὰ εἶταν, ὅπως εἶναι ἡ δική σου, πέρα πέρα ὑγιερῆ, δὲ θὰ προκαλοῦσε πιά σήμερα παρὰ μόνον πλήξη.

» Χαμογελᾶς γιὰ τὴν ἀφέλειά μου. Ναι, πλήξη... Εἶμαστε χαλασμένοι: τί νὰ γίνει; Θὰ πάω πὸ πέρα, ὀρθόδοξη θεά, θὰ σοῦ πῶ τὴν ἐνδόμυχη διαφθορὰ τῆς καρδιάς μου. Λογικὴ καὶ εὐθυκρισία δὲν ἀρκοῦν. Ἐπάγχει ποίηση στὸν παγωμένο Στρομόνα καὶ στὴ μέθη τοῦ Θεοκρίτου. Θεοδοῦν αἰῶνες ὅπου οἱ ὄπαδοί σου θὰ περνοῦν γιὰ ὄπαδοί τῆς πλήξης. Ὁ κόσμος εἶναι πὸ μεγάλος ἀπὸ ὅσο πιστεύεις. Ἄν εἶχες δεῖ τὰ χιόνια τοῦ πόλου καὶ τὰ μυστήρια τοῦ ἀνταρκτικοῦ οὐρανοῦ, τὸ μέτωπό σου, ὦ θεά πάντα γαλήνια, δὲν θὰ εἶταν τόσο ἥρεμο, τὸ κεφάλι σου, πλατύτερο, θ' ἀγκάλιαζε λογῆς ὁμορφιές.

» Εἶσαι ἀληθινή, ἄμωμη, τέλεια, τὸ μάγμαρό σου δὲν ἔχει κηλίδα ἀλλὰ ὁ ναὸς τῆς Ἀγιασοφιάς, πού εἶναι στὸ Βυζάντιο προξενεῖ κ' ἐκεῖνος μιὰ θεϊκὴ ἐντύπωση μὲ τὰ τοῦβλα καὶ τοὺς σουβάδες του. Εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ οὐρανοῦ θόλου. Θὰ σωριαστεῖ ἀλλ' ἂν ὁ σιρκὸς εἶταν τόσο πλατὺς ὥστε νὰ χωρεῖ πλήθος ὀλάκερο, θὰ σωριαζόνταν κ' ἐκεῖνος.

» Ἕνας ἀπέραντος ποταμὸς λησιμονιάς μᾶς κυλᾷ πρὸς ἕνα δίχως ὄνομα βάραθρο. Ὁ ἄβυσσος εἶσαι ὁ μόνος Θεός. Τὰ δάκρυα ὄλων τῶν λαῶν εἶναι ἀληθινὰ δάκρυα τὸ ὄνειρο ὄλων τῶν σοφῶν κλείνουν μέσα τους ἕνα μέρος ἀλήθειας. Σύμβολο καὶ ὄνειρο εἶναι ὅλα ἐδῶ κάτω. Οἱ θεοὶ περνοῦν ὅπως καὶ οἱ ἄνθρωποι, καὶ δὲν θὰ εἶταν καλὸ νὰ εἶναι αἰῶνοι. Ἡ πίστη πού εἶχε κανεῖς μιὰ φορὰ δὲν πρέπει νὰ γίνεται ποτὲ ἀλυσίδα. Δὲν τῆς χρωστοῦμε πιά τίποτε ὅταν μιὰ τὴν τιλίξουμε προσεκτικὰ στὸ πόρφυρο σάβανο ὅπου κοιμοῦνται οἱ πεθαμένοι θεοί».

Μία όψις τής 'Ακροπόλεως και του Θησείου από το πρώτον «Ελληνικόν 'Αλμανάκ 1837»

Η ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΑΤΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

Ὁμιλία τῆς κ. Ἀθηνᾶς Καλογεροπούλου

Δὲν ὑπάρχει πράγμα δυσκολώτερο γιὰ τὸν σημερινὸ ἄνθρωπο, τὸν κατάπληκτον ἀπὸ τὰ θαύματα τῆς τεχνικῆς, τὸν θαμπομένον ἀπὸ τὰ ἐπιτεύγματα τῆς ἐπιστήμης, πὺν ἐνῶ λίγη — ἐλάχιστην εὐτυχίαν τοῦ πρόσφεραν, τοῦ χάραξαν ταυτόχρονα χάσμα βαθύτατο στὴν ψυχὴ του, ἀπὸ τὸ πλησίασμα, τὸ σωστὸ καὶ μαγικὰ συναρπαστικὸ τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

Ἀκόμα πὺν δύσκολη, σχεδὸν ἀκατόρθωτη θάλλεγε κανεῖς, εἶναι ἡ προσέγγιση τοῦ πνεύματος πὺν ἐκπροσωπεῖ ἡ ἀρχαία Ἀθῆνα τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς. Ἄν αὐτὴ ἡ πόλις στάθηκε ἡ «Ἑλλάδα τῆς Ἑλλά-

δα» στὴν ἀρχαιότητα, ὅπως τὴ χαρακτήρισε ὁ βαθὺς ἱστορικός τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἡ Ἀκρόπολις ὑπῆρξε ἡ καρδιά τῆς Ἀθῆνας, ὁ μαγευτικὸς χώρος, πὺν εἰκοσιπέντε ὀλόκληρους αἰῶνες συγκεντρώνει νοσταλγικὰ τὰ μάτια τῆς ἐλεύθερης ἀνθρωπότητος, πὺν τὸν ἔκαμε σύμβολο τῆς καὶ ἀνώφελα πασχίζει ἀπὸ τότε, νὰ τὸν ξαναζωντανέψει στὴν ταραγμένη χωρὶς ἰσορροπία ψυχὴ τῆς.

Γιὰ νὰ αἰστανθεῖ κανεῖς βαθιὰ μέσα του τί εἶταν αὐτὴ ἡ Ἀκρόπολις γιὰ τοὺς ἀρχαίους πολίτες τῆς Ἀθῆνας, θάπρεπε νὰ κάμει πολλὴν ἀφαίρεση. Νὰ βγάλει μὲ τὴ φαντασία του τὰ ποικίλα κτήρια πὺν σώριασαν ἀνέμελα ὀλόγυρά τῆς οἱ διάφορες ἐποχὲς καὶ νὰ τὴν ἀντιχρίσει πανέμορφη καὶ ἀσύγκριτη μὲ τὸ λυγρὸ πλαστικὸ τῆς ὄγκο, μὲ τὰ θαυμάσια κτήριά τῆς, λουσιμένη στὸ χρυσόξανθο φῶς τοῦ ἀττικοῦ τοπίου, ν' ἀναδίνει τὴν ἀπίθανην ὁμορφιά τοῦ ὄνειρου, αὐτοῦ τοῦ ὄνειρου πὺν ζοῦσαν οἱ πρῶτοι τῆς πολίτες.

Στάθηκε ἱερώτερος τόπος ὀλόκληρης τῆς πόλης σ' ὅλη τὴν περίοδο τῆς ἀρχαίας ἱστορίας, ἡ κοιτίδα τῆς λατρείας καὶ τῆς παραδοσης μαζί. Κι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ στοιχεῖο εἶναι τὸ οὐσιαστικώτερο. Στὰ μεγάλα ἀρχαῖα ἱερά, πὺν διαμορφώθηκαν σὲ ἐστῖες θρησκευτικῆς ζωῆς, βαθιάς καὶ ἔντονης, πέρα ἀπὸ τὰ θαυμαστά ἔργα πὺν

τὰ στόλισαν οἱ ἄνθρωποι, γιὰ νὰ χαίρονται οἱ θεοὶ τὸ ἀντίκριμά τους, ἰσοδύναμη βαρύτητα παίρνει ἡ ἰδιαίτερη φυσιογνωμία τοῦ κάθε τόπου, διαλεγμένη μὲ μοναδικὴ διαίσθηση, ἀπὸ τοὺς θαυμάσιους ἐκείνους πρῶτους Ἕλληνες, ὥστε νὰ εἶναι συνυφασμένη ἀπόλυτα μὲ τὸν ξεχωριστὸ χαρακτῆρα τοῦ θεοῦ ποὺ λατρευόταν στὸ χῶρο του. Εἶχαν τὴ δυνατότητα οἱ ἀρχαῖοι νὰ νιώθουν τὴ φωνὴ τοῦ κάθε τόπου, καὶ νὰ ἐγκαθιστοῦν σ' αὐτὸν τὴ λατρεία ποὺ τοῦ ταιγίαζε.

Χώρα ἀφάνταστα προικισμένη ἡ Ἀθῆνα, μὲ ριγηλό, σχεδὸν αἶνλο τοπίο της, λουσμμένο στὸν πῖθ διάφανον αἰθέρα μιᾶς λεπτῆς καὶ καθάριας πνευματικότητας, ἦταν ἀπὸ τὴ μοῖρα ταγμένη νὰ πλάσει τὸν ἀττικὸ πολιτισμὸ. Πετροῦδι ἀτίμητο στὴ μέση τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λεκανοπεδίου ἡ Ἀκρόπολι, μὲ τὸ ἀπέραντα κομψὸ σχῆμα της, ἀντικρίζει ὀλόγυρα, θεοφρούρητη, τὰ ὄμορφα βουνὰ ποὺ τὴν κλείνουν ἀπὸ τὶς τρεῖς της πλευρές: τὴ βαθύσκοιτη Πάρνηθα, τὴν πλαστικώτατη Πεντέλη, μὲ τὸ θεῖκὸ λευκὸ ὕλικὸ στὰ σπλάχνα της, τὸν μενεξεδένιο στὸ δεῖλι Ὑμηττὸ καὶ τὸν καλλίγραμμον Αἰγίλεω.

Ἀπὸ τὴν ἄλλην ἄκρη, ἀπλώνεται πλούσιο τὸ γαλάζιο ὕγρὸ στοιχεῖο, κάλεσμα αἰώνιο γιὰ μακρυνὰ ταξίδια. Καμμιά γραμμὴ δὲν εἶναι βαριά, τὸ κάθε τί κλείνει μέσα του μειλιχίότητα καὶ εὐγένεια, ἀναδίνοντας ἀπέραντη μαγεία καὶ πλούσιο φῶς, ἔτσι ποὺ νὰ φαίνονται φυσικὰ τὰ λόγια τοῦ ἀρχαίου ποιητῆ, πὼς σ' αὐτὴ τὴ χώρα «ἡ ξανθὴ Ἀρμονία γέννησε τὶς ἐννιά Μοῦσες».

Καὶ μέσα σ' ὄλο τοῦτο τὸ κάλλος προβάλλει ὁ Ἰερός Βράχος τὶς θεϊκὲς του γραμμές. Καὶ κάποτε, δυὸ σπουδαῖοι Ὀλύμπιοι θεοί, ὁ Ποσειδῶν καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, πάλεψαν νὰ τὸν πάρουν στὴν κατοχὴ τους καὶ νὰ ἀξιοθοῦν νὰ λατρευτοῦν στὸ χῶρο του. Κι ἦταν αὐτονόητο, λές, νὰ κερδίσει πέρα γιὰ πέρα, τὸν ἀγῶνα, ἡ σεμνὴ κόρη τοῦ Δία ποὺ ἔκαμε δική της τὴν πόλιν ὀλόκληρη καὶ τὴ φρούρησε καὶ τῆς παραστάθηκε ὡς Πρόμαχος καὶ Ἐργάνη, ὡς Ὑγεία καὶ Νίκη. Ὅστερ' ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀσύγκριτη θεϊκὴ βοήθεια, στοιχίωσε ὁ χῶρος ἀπὸ πνεῦμα καὶ θάρρος, θέρειψε ἡ ψυχὴ τοῦ κάθε ἀνθρώπου καὶ ὅ,τι βγήκε ἀπὸ τὰ θνητὰ του χέρια, καὶ ὅ,τι ὄραματίσθηκε ἢ σκέψη του εἶχε τὴ σφραγίδα τοῦ ἀσύγκριτου μεγαλείου. Σ' αὐτὸν τὸν τόπο δημιουργήθηκε, γιὰ πρώτη φορὰ, ἕνας τύπος ἀνθρώπου, πρωτόφαντος, ἀληθινός, σωστός καὶ ἀκέραιος, γεμᾶτος ἀρχοντιά καὶ μεγαλοσύνη, γεμᾶτος εὐπρέπεια καὶ σοβαρότητα. Ὁ ἀνθρώπος ποὺ ἐλεύθερος πειθαρχεῖ στὸ νόμο, γιὰτὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος τὸ θέλει, ὁ ἀνθρώπος ποὺ ξέρει βαθιά ὡς ποῦ μπορεῖ νὰ φτάσει ἡ δύναμή του, ποῖα ἀξεπέραστα σύνορα τοῦ ὀρίσαν οἱ θεοί, ὁ ἀνθρώπος ποὺ εἶχε ἀκέραιη τὴ συνείδηση τῆς μοίρας του καὶ ἤξερε καλὰ καὶ πονοῦσε γιὰ τὶς πεπερασμένες του δυνατότητες. Ὁ ἰδανικὸς ἀνθρώπινος τύπος ποὺ μᾶς χάρισε ἡ κλασικὴ ἐποχὴ.

Γύρω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολι, ἀκόμη καὶ στίς σπηλιές ποὺ ὑπῆρ-

χαν στά πλάγια της, κατοίκησαν οί πρώτοι άνθρωποι πού πάτησαν τὸ πόδι τους σὲ τούτη τὴ θαυμαστὴ γῆ στά νεολιθικά χρόνια. Οί αἰῶνες περνοῦσαν, ἢ μιὰ φυλή, κατεβαίνοντας ἀπὸ τὸ βορρᾶ, διαδεχόταν τὴν ἄλλη, καὶ ἡ Ἀθήνα ἔγινε χωνευτήρι τῶν λαῶν καὶ τῶν στοιχείων, πού ὁ καθένας εἶχε φέρει μαζί του, τῶν παραδόσεων καὶ τῶν λατρεῶν τους.

Στά χρόνια τὰ μυκηναϊκά, στὸν Ἱερὸ Βράχον ἐπάνω, χτίστηκαν τὰ παλάτια τοῦ βασιλιᾶ, πού ὄριζε τὴν πολιτεία καὶ ὑψώθηκαν τὰ πανόρχαια τείχη τῆς Ἀκρόπολης. Ὁ ἀνώτατος ἄρχοντας ἦταν κυρίαρχος τοῦ τόπου καὶ θεοσκευτικὸς ἀρχηγὸς μαζί. Ὁ βράχος τὴν ἐποχὴν ἐκείνη συμβόλιζε γιὰ τοὺς ἀνθρώπους πού κινούνταν μὲς στὸ ἀττικὸ λεκανοπέδιο ὅ,τι ἀνώτερο καὶ σημαντικώτερο ὑπῆρχε: τὴν δύναμη τοῦ κράτους καὶ τὴν κεφαλὴ τῆς θεοσκείας. Μιὰ μακριὰ σειρὰ ἀπὸ βασιλιάδες τοποθετοῦν οἱ παλιοὶ μῦθοι νὰ ἐξουσιάζουν τὴν Ἀκρόπολη. Τὸν Κέκροπα μὲ τὴν φιδίσια οὐρά, τὸν Ἐρεχθεά, τὸν Πανδίωνα, τὸν Αἰγέα, τὸν ἡρωϊκὸ του γιὸ Θησέα πού ἔμεινε θρυλικὸς καὶ ὑψώθηκε ἀργότερα σὲ ἔθνικὸ σύμβολο τῆς Ἀθηναϊκῆς Δημοκρατίας. Καὶ ἡ σειρὰ κλείνει μὲ τὴ συμπαθέστατη μορφή τοῦ Κόδρου, πού σεμνότερα πρόσφερε τὴ ζωὴ του γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ἀγαπημένης πόλης.

Ἦρθε ὕστερα καιρὸς, πού ἡ Ἀκρόπολη ἔμεινε σεβάσιμος χώρος, κατάφορτος ἀπὸ κνῆμες καὶ τὴν ἐπίπεδη κορφή του στεφάνων ναοὶ μονάχα. Οἱ παλιοὶ βασιλιάδες, ἀγαθοὶ δαίμονες καὶ φρουροὶ τοῦ τόπου, παραμερίστηκαν ἀπὸ τοὺς φωτεροὺς θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου, μὰ δὲν ἀποξεδάστηκαν. Ἀπάνω καὶ γύρω ἀπὸ τὸν Ἱερὸ Βράχο, ὑπῆρχε θέση γιὰ τὴ λατρεία τοῦ καθενός, πού ἦταν καὶ ἀτίμητος φρουρὸς τῆς πόλης.

Περνοῦσαν οἱ αἰῶνες, καὶ ἀνέβαινε σὲ δύναμη ἡ θαυμάσια πολιτεία. Στά δυτικὰ τῆς Ἀκρόπολης, ὁ μικρὸς φαλακρὸς βράχος, ὁ Ἄρειος Πάγος, πῆρε ἄλλην ὑπόσταση. Ἀρχικά, ἔγινε ἔδρα τῆς ἀριστοκρατικῆς βουλῆς καὶ ἀργότερα, ὁ χώρος τοῦ ἀνώτατου Δικαστηρίου. Δύο πέτρες ἀτελέκητες ἦταν ὅλη καὶ ὅλη ἡ σκευὴ του. Ἡ μιὰ συμβόλιζε τὴν Ἔθρη, τὸ ἔγκλημα γιὰ τὸν κατηγορούμενο, καὶ ἡ ἄλλη τὴν ἀναίδεια (τὴν ἀδιαλλαξία) γιὰ τὸν κατήγορο. Ἀπὸ τὸ χαμηλὸν ἐκεῖνο βράχο διατυπώθηκε ἡ ἔξοχη γιὰ τὸ ἀνθρώπινο γένος ἀρχή, ἡ γεμάτη φιλανθρωπία πὼς «ἡ ἰσοψηφία εἶναι ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου».

Πιὸ πέρα, στά δυτικὰ πάντα τῆς Ἀκρόπολης, ἡ Πινῆκα ἀνιψώθηκε σὲ ἑπαλξὴ μοναδικὴ τῆς πιὸ ἀληθινῆς δημοκρατίας πού γνώρισε ὁ κόσμος. Στὸν ἀνοικτὸ της χώρο, συνεδριάζοντας ἐλεύθερα καὶ ὑπεύθυνα οἱ Ἀθηναῖοι πολῖτες ἄφηναν νὰ ἀναδεικνύονται οἱ ἀληθινὰ μεγάλοι. Ἐκεῖ, πλοῦτος καὶ καταγωγὴ δὲ βάραιναν σὲ τίποτα, ἀλλὰ ἡ φρόνηση μονάχα καὶ ἡ δύναμη τοῦ λόγου ἀπόδειχναν τὸν πραγματικὰ ἄξιο. Ἐκεῖ σμιλεύτηκε ἡ περίφημη πολιτεία, τὸ κλεινὸν ἄστυ καὶ οἱ ἀρχές του, ἡ πόλη πού ἔμεινε σύμβολο, τὸ «ἔρεισμα πάσης τῆς Ἑλλάδος».

Πέρα ἀπὸ τῆ βόρεια πλευρὰ τῆς Ἀκρόπολης, πίσω ἀπὸ τὸν Ἄρειο Πάγο, διαμορφώθηκε τὸ ἄλλο μεγάλο κοινωνικό, πολιτικό, θρησκευτικό καὶ ἐμπορικό κέντρο, ἡ Ἀγορὰ τῆς Ἀθήνας.

Ἐκεῖ περιδιάβαζαν ὀλημερῆς οἱ πολῖτες, ἐκεῖ δίδασκαν οἱ φιλόσοφοι, ἐκεῖ μπορούσε νὰ συναντήσῃ κανεὶς τὸ ἄνθος τῆς ἀθηναϊκῆς διανόησης καὶ νὰ ζήσει πολύβουη, οὐσιαστικὴ καὶ ἔντονη τὴν κάθε στιγμή. Στὴ νότια πλευρὰ τοῦ Βράχου, ἕνας ἄλλος περιφημος χώρος, τὸ Θέατρο τοῦ Διονύσου, ἔγινε κέντρο τῆς ἀνώτερης παιδείας πὺν γνώρισε ἡ ἀνθρωπότητα, μὲ τὴ διδασκαλία τῶν δραμάτων τῶν μεγάλων τραγικῶν.

Μέσα σὲ τέτοιο περιβάλλον, γεννήθηκαν οἱ μεγάλες ἰδέες καὶ γιγάντωσαν οἱ ψυχές, ἀποχτώντας τὸ πρωτόφαντο ἐκεῖνο ἀγέρωχο φρόνημα, πὺν ἄφησαν σὰ θρόυλο πίσω τους οἱ πολῖτες τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας.

Ὅταν ἡ Ἀκρόπολη, τὸ καμάρι τοῦ τόπου, ὁ χώρος πὺν ἦταν συνυφασμένος μὲ τὶς πανάρχαιες παραδόσεις, πὺν τὸν διαφέντευε ἡ Παλλάδα Ἀθηναῖα, ἡ προστάτισσα τῆς πόλης, κουρσούτηκε ἀπὸ τὰ στίφη τῶν χρυσοφόρων Μήδων, καὶ παραδόθηκε στὴ φωτιά, νέα μεγαλόπρεπα κτήρια ἔστησε ἡ μεγαλοφυΐα τῶν ἐλάχιστων ἀνθρώπων, μεταβάλλοντας τὸν Ἱερὸ Βράχο σὲ ἀληθινὸ Βωμὸ Πνεύματος καὶ Ὁμορφιάς.

Ἀπὸ τὴ μακρυνὴν ἐκείνην ἐποχὴ, ἡ Ἀκρόπολη μὲ τὰ μνημεῖα τῆς, μαζί καὶ ἡ πολιτεία πὺν τὰ δημιούργησε, πέρασαν στὴν ἀθανασία. Οἱ ἀνθρώποι πὺν ἔπλασαν αὐτὸ τὸ θαῦμα χάθηκαν καὶ ἀτέλειωτες γενιές ἄλλων ἀκολούθησαν, γιὰ νὰ πάρουν κι ἐκεῖνες μὲ τὴ σειρά τους τὸν ἴδιο δρόμο. Ὅσοτερα, ἦρθαν ἐποχές σκληρές, πὺν τὰ σεβάσμα μνημεῖα, ἀπείραχτα ἀπὸ τὸ χρόνο, τόλμησαν νὰ τ' ἀγγίξουν βέβηλα χέρια, νὰ τὰ πληγώσουν ἢ νὰ τὰ σωριάσουν καταγῆς. Ἡ μοῖρα τόφερε, ὥστε αὐτὸς ὁ Βράχος, πὺν ξανοίγοντάς τον ὁ ἀρχαῖος Ἀθηναῖος λαχτάριζε σύγκορμος καὶ πλήθος οἱ μνημεῖς τὸν κύκλωναν, νᾶναι γιὰ μᾶς τοὺς νεότερους πὺν περιδιαβάσουμε στοὺς ἴδιους χώρους μ' ἐκεῖνους τοὺς μεγάλους, πὺν ζοῦμε κι ἀνασαίνουμε τὸν ἴδιο ἀέρα, τὴν ἴδιαν ἀτμόσφαιρα, πὺν βλέπουμε τὰ ἴδια χρώματα, τὴν ἴδια φύση,—νᾶναι γιὰ μᾶς τὸ σύμβολο τῶν φρικτῶν δεινοπαθημάτων τοῦ Γένους μέσα στοὺς αἰῶνες. Σειρὲς ἀπὸ πληγωμένα μνημεῖα, θυμίζον πολυποικίλες βαρβαρότητες, στὴν εὐγλωττὴ γλῶσσα τους.

Ἀντικρίζοντας σήμερα ἀκόμη κανεὶς τὴν Ἀκρόπολη νιώθει βαθιὰ μέσα του τοὺς στίχους τοῦ ἀρχαίου ποιητῆ, πὺν σεμνὰ ἐκφράζουν τὸ καμάρι τοῦ Ἀθηναίου πολίτη τοῦ 5ου αἰῶνα γιὰ τὰ κτήρια πὺν ἐψώθησαν στὴν ἐποχὴ του πάνω στὸ θεῖο Βράχο:

Πᾶμε στὴ χώρα τὴ λαμπρὴ τῆς Παλλάδας, μὲ τὰ καλὰ τὰ παλλικάρια, τὴ γῆ τοῦ Κέκροπος νὰ ἰδοῦμε, τὴν πολυγατημένη, γεμάτη δῶρα στοὺς θεοὺς τ' οὐρανοῦ καὶ ναοὺς μὲ τὴν

σκεπή τὴν ψηλὴ καὶ ἀγάλματα ποὺ ἔρχονται οἱ θεοὶ στὶς γιορτές νὰ τὰ ἰδοῦν».

Σὰ νᾶναι ἀπαραίτητα στοιχεῖα τῆς μορφῆς τοῦ Ἱεροῦ Βράχου προβάλλουν τὰ πανέμορφα μνημεῖα τῆς λυγρῆς καὶ μελωδικῆς τους γραμμῆς. Δὲ θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ διανοηθῆ τὴν Ἀκρόπολη, χωρὶς αὐτὰ τὰ κτήρια, ποὺ μοιάζουν φυσικὸ τῆς συμπλήρωμα καὶ τελείωση.

Ἐνὸς κόσμου πολὺ μακρυνοῦ, ἀπόηχο τὸ ἔξοχο τοῦτο θέαμα, ἔργο τῆς ἐποχῆς ποὺ καλλιέργησε τὸν ἀνθρωπισμὸ στὴν οὐσιαστικώτερή του σημασία, καὶ μιᾶς τέχνης ἄφραστης σὲ τελειότητα, μαγεύει κυριολεκτικὰ μὲ τ' ὄραμά του. Ἡ Ἀκρόπολη μὲ τὰ μνημεῖα τῆς, γεμάτη ἀρχοντιά πορεύεται μέσ' τὸ χρόνο, ἀθάνατη, κλεισμένη σὲ ἀπόκοσμη σιωπῇ, σφιχτῇ στὴ γεμάτη μεγαλεῖο μοναξιά τῆς, ποὺ τόσο νοσταλγοῦμε ἐμεῖς νὰ τὴ διαπεράσουμε.

Πλαῖ τῆς ὑψώνουμε σήμερα ὄγκους ἀτέλειωτους ἀπὸ μπετόν, ποὺ ἐκείνης τίποτε δὲν τῆς ἀφαιροῦν, ἐμᾶς μονάχα συνθλίβουν τῆς ψυχῆς, σὰ σύμβολα ἐνὸς μηχανοκρατομένου κόσμου, βιαστικοῦ καὶ δυναμικοῦ, ὅπου ὁ ἄνθρωπος, πασχίζοντας — σ' εἶνα φρενιασμένο τρέξιμο νὰ προφθάσει τὴν κεφαλὴ τῆς πορείας τῶν χρόνων μας, γιὰ ν' ἀποκαλύψει τὸ νόημα καὶ τὴν κατεύθυνσή τῆς, χάνει τὴν ψυχὴ του ποὺ, βραδυπορώντας μέσα στὶς αἰώνιες νοσταλγίες τῆς, ἀποζητάει τὸ Κάλλος καὶ τὴν Ἀρετὴ ποὺ εἶχαν ἰσορροπήσει μέσα στὸ Πνεῦμα τῆς ἀρχαιότητος. Ἡ Ἀκρόπολη δὲν ἔπαψε ποτὲ νὰ μιᾶ σ' ὅσους ἔχουν τὴ δυνατότητα νὰ συλλάβουν τὴ λαλιά τῆς, κι ἴσως κάποτε, ν' ἀκουστοῦν πλατύτερα οἱ μελωδικοὶ τῆς ἤχοι, ποὺ στιγμὴ δὲν ἀμέλησε νὰ σκορπίζει, ἂν εἶναι ἀλήθεια, πὼς «μέσα στὸν καθένα μας προϋπάρχει ἕνας Παρθενῶνας, γιὰτὶ ζεῖ μέσα μας ἡ ἀνάγκη Παρθενῶνα».

Ένα κομμάτι από τους Δελφούς

(Από τὰς εκπαιδευτικὰς ἐκδρομὰς τῆς Σχολῆς)

Ἐπὶ τῇ 50ετίᾳ ἀπὸ τοῦ θανάτου του

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ ἑλληνολάτρης ποιητῆς

Ἴσως δὲν εἶναι ἀλάθητη ἡ συνταγὴ τοῦ Σταντάλ, νὰ μπαίνει κανεὶς στὴν ζωὴ μὲ μία μονομαχίαν· κι' ἀκόμη πιὸ ἀμφίβολο μοῦ φαίνεται τὸ ἀποτέλεσμα ὅταν, διπλασιάζοντας τὴν δόσιν τοῦ «παρὰ προσδοκίαν» βγεῖ κανεὶς ἀπὸ τὴν ζωὴ μὲ ἄλλη μία μονομαχίαν. Πενήντα ἀκριβῶς χρόνια μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Περικλῆ Γιαννόπουλου, θάνατον τὸν ὁποῖον θέλησε καὶ ἐπέτυχεν ἄκρως ἐντυπωσιακόν, πενήντα χρόνια ἀπὸ τὶς ἡμέρας ὅπου εἶχαν γεμίσει οἱ στήλες τῶν Ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων μὲ ὕμνους καὶ ἐγκώμια στὸ ὄνομά του, σιωπῆ ἀπόλυτη ἐκάλυψε τὴν ἐπέτειον.

Γεννημένος γύρω στὰ 1872, ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος ὕστερα ἀπὸ μία νεότητα τῆς ὁποίας τὰ ἱστορικά δὲν καλογνωρίζομε (κάποιες ἀκαθόριστες ἰατρικὲς σπουδές, κάποια ταξίδια στὸ ἐξωτερικόν) ἄρχισε νὰ δημοσιεύει, στὰ 1894, πρωτότυπα καὶ μεταφράσεις, διαμορφώνοντας ὁλοένα καὶ μιὰ πιὸ ξεκάθαρη φυσιογνωμίαν ἑλληνολατρικὴν, ὥσπου εἰδικεύθηκε στὴν κατεύθυνσιν αὐτήν, καὶ ἐξέδωκε δύο βιβλία — μανιφέστα σχετικὰ, *Νέον*

Πνεῦμα (1906) καὶ *Ἐκκλησις πρὸς τὸ πανελλήνιον κοινὸν* (1907). Τὰ δύο αὐτὰ ἔργα παρὰ τὸν ἐκρηκτικὸν τοὺς χαρακτηρὰ ἐπροκάλεσαν ἀνεπαίσθητη ἀντίδραση στὸν κόσμον τῶν λογίων, τὸ ἀγοραστικὸ κοινὸ τὰ ἀγνόησε ἐπίσης, ἔτσι ὥστε ἀπογοητευμένος ἔπαυσε νὰ παράγει, ἢ τοῦλάχιστον, νὰ δημοσιεύει. Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1910, ἀφοῦ ἔκαυσε ὅλα του τὰ χειρόγραφα, κατέβηκε ἕνα πρωῖνὸ στὸν Σκαρραμαγκᾶ, ἔπλευσε ἕνα ἄλλογο, ἐπροχώρησε βαθιὰ μέσα στὴν θάλασσα, καὶ ἔκεῖ αὐτοκτόνησε μὲ τὸ πιστόλι. Τὸ ἄλλογο, ἀγριεμένο, ἐγύρισε μόνον του πίσω κολυμπώντας.

Τὸ ὕψος τοῦ Γιαννόπουλου εἶταν ἀνάλογο μὲ τὴν στάση του: βίαιον, ὀρμητικόν, παρδαλόν, ἐξημμένον· δὲν ἤθελε νὰ πείσει, ἤθελε νὰ συναρπάσει καὶ μόνον: « Ἡ Κριτικὴ ποῦ δὲν ἐρᾶται, ποῦ δὲν μεθᾶ, ποῦ δὲν φιλεῖ, ποῦ δὲν πονεῖ, ποῦ δὲν ἐνδιαφέρεται ποῦ δὲν παθαίνεται, ἢ ψυχρά, ἢ εὐσεβής, ἢ σεμνή, ἢ κομψευομένη, ἢ καλορραμένη, ἢ λαδωμένη, ἢ διστάζουσα, ἢ τρικλίζουσα, ἢ ρυμουλκουμένη, ἢ σαλιαρίζουσα, ἢ φυσιολογική, κάθε ἐπιστημονική, ὑψηλὴ καὶ Ζωολογικὴ Κριτικὴ, εἶναι ἕνα πράγμα ἀηδέστατον, μισητότατον, καὶ δι' ἕνα Ἔθνος νέον, Φοινικὴ» Ἡ ἀκόμη: « Καὶ δὲν δίδω μίαν πεντάρα, διὰ κανένα βιβλίον καὶ διὰ κανένα ὄνομα, καὶ διὰ καμίαν ἰδέαν, τὴν ὁποίαν νὰ μὴν ἐγέννησεν ὁ ἔρωσ, ἢ μέθη, τὸ φίλημα ».

Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι μόνον οἱ πολὺ γεροῖ, ὁ Ἴων Δραγούμης, ὁ Ἄγγελος Σικελιανός, ἐλάχιστοι ἄλλοι, κατόρθωσαν νὰ ξεχωρίσουν καὶ νὰ τιμήσουν τὴν οὐσίαν ἑνὸς στοχασμοῦ ντυμένου ἕνα ντύμα τόσο ἐπιτηδευμένο, καὶ νὰ συλλάβουν τὴν εἰλικρίνεια καὶ τὴν ἀξίαν ποῦ ἐκρύβονταν κάτω ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἐπίπλαστο καὶ ρητορικὸν λόγον. Ἡ μαχητικὴ, ἐριστικὴ, διάθεσις, ὅχι μόνον δὲν ὠφέλησε, ἀλλὰ ἔβλαψε πολὺ τὸν φορέα της· οἱ γραμμὲς του ποῦ ἀκολουθοῦν ἄς γίνονιν ἀφορμὴ νὰ τὸν θυμηθοῦν οἱ νεώτεροί μας, καὶ νὰ περισώσουν ὅτι μορεῖ νὰ περισωθεῖ ἀπὸ τὸ ἔργον του: τὴν ἀκοίμητη ἀγάπην του γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

Κ. Θ. ΔΗΜΑΡΑΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ

Τί είναι, πώς είναι, τί φωνάζει ὅλη αὐτὴ ἡ κοσμικὴ ὕλη ; Πουθενὰ μαυρίλα, πουθενὰ θηριωδία, πουθενὰ πάλη, πουθενὰ μίσος, πουθενὰ κτηνωδία, πουθενὰ δξύτης, πουθενὰ χολή, πουθενὰ ἀπαισιοδοξία, πουθενὰ τεραστιότης, πουθενὰ ὄγκος, πουθενὰ κόμπος, πουθενὰ βάρος, πουθενὰ ἀνάμυξις, πουθενὰ σύγχυσις, πουθενὰ θεομηνία, πουθενὰ βαρυσοφία, πουθενὰ ἀπελπισία, πουθενὰ βαρυθυμία, πουθενὰ συλλογισμός, πουθενὰ καρηβαρία.

Παντοῦ φῶς, παντοῦ ἡμέρα, παντοῦ τερπνότης, παντοῦ ὀλιγότης, ἀνεσις, ἀραιότης· παντοῦ εὐταξία, συμμετρία, εὐρυθμία· παντοῦ εὐγραμμία, εὐστροφία Ὀδυσσέως, λιγυρότης παλληκαριου· παντοῦ ἡμερότης, χάρις, ἰαροότης· παντοῦ παίγνιον ἑλληνικῆς σοφίας, διαθέσις γελαστικὴ, εἰρωνεία Σωκρατικὴ· παντοῦ φιλανθρωπία, συμπάθεια, ἀγάπη· παντοῦ ἡμερος, πόθος ἄσματος, φιλήματος· παντοῦ πόθος ὕλης, ὕλης, ὕλης· παντοῦ ἡδονὴ Διονύσου, πόθος φωτομέθης, δίψα ὄραιότητος, λίκνισμα μακαριότητος.

Παντοῦ πέρασμα ἀέρος θουρίου, ἀέρος ὀρμῆς, ἀέρος ἀκτιμότητος, σφριγηλότητος καὶ παντοῦ μαζὺ πέρασμα ἀέρος μελαγχολίας καλλονῆς, λύτης καλλονῆς, θρήνου θνήσκοντος Ἀδώνιδος. Καὶ παντοῦ ἀῆρ φωτεινοῦ θουρίου δένων τὰ μέλη καὶ μαζὺ ἀῆρ φλογέρας λύων τὰ μέλη με ἡδυπάθειαν. Καὶ παντοῦ πέρασμα ἀέρος φέρον ὀλοφυρμούς Ἀφροδίτης καὶ μαζὺ δυνατὸν Σατυρικὸν δξύ.

Εἶναι μία μόνη γραμμὴ καμπύλη. Παντοῦ μία ἀπλουστάτη, μαλακωτάτη καμπύλη, ὕγρα καὶ φευγαλέα σὰν τὰς μεγάλας καὶ ἡρέμους ἀναπνοὰς τῆς θαλάσσης, σὰν τὰ μεγάλα ἡμερα κύματα, παράγουσα μίαν βαθυτάτην αἰσθητικὴν ἡδονήν. Μία καμπύλη γραμμὴ λόφου, μαλακὰ καμπυλωμένοι λαϊμοὶ γυναικός, εἶναι γραμμὴ γεννῶσα συμπάθειαν, πόθον θωπείας, ἔλκουσα τὸ φίλημα, εἶτε γυναικός εἶτε λόφου γραμμὴ εἶναι ἢ ἔλκουσα προφανῶς τὸ χέρι διὰ τὴν ἀπαλὴν θωπείαν, ζητητικὴ θωπείας. Καὶ εἶναι παραδοξότατον ὅτι θαυμάζεται τόσον ἡ ἰδέα τῶν καμπύλων τοῦ Παρθενῶνος, διότι εἶναι φανερόν ὅτι ἀληθῆς καλλιτέχνης ἔχων νὰ ὑψώσῃ γραμμὰς εἰς ἓνα λόφον τῆς Ἀττικῆς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ λάβῃ οὐδὲν ἄλλο ὀπ' ὀψιν παρὰ ν' ἀρμονίση τὰς γραμμιάς του πρὸς τὴν τριγύρω ἀρμονικὴν καμπύλην.

Μία λοιπὸν γραμμὴ καμπύλη σαφεστάτη, ἀπλουστάτη, ἡδονικωτάτη, ἀρμονικωτάτη, μουσικωτάτη, με μίαν αἰθεριωτάτην εὐγένειαν καὶ ἓνα μέθυ μελαγχολίας, παραλλάσσουσα εἰς κάθε βῆμα, ὁσον παραλλάσσει τὸ ἓν κύμα ἀπὸ τὸ ἄλλο.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ Στοά τοῦ Ἀττάλου

••

‘Ο ἔθνικός μας ποιητής
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ
(1798 – 1857)

••

••

‘Ο ἔθνικός μας ποιητής
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΛΑΜΑΣ
(1859 – 1943)

••

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΣ ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΟΥΣ

Μάγεμα ή φύσις κι ὄνειρο στήν ὁμορφιά καί χάρι
ἤ μαύρη πέτρα ὀλόχρυση καί τὸ ξερὸ χορτάρι·
Μὲ χίλιαις βρύσαις χύνεται, μὲ χίλιαις γλῶσσαις κραίνει·
"Ὅποιος πεθαίνει σήμερα χίλιαις φοραῖς πεθαίνει....
Τρέμ' ἡ ψυχὴ καί ξαστοχᾶ γλυκὰ τὸν ἑαυτὸ της.

.....

"Ἔστησ' ὁ "Ἐρωτας χορὸ μὲ τὸν ξανθὸν 'Απρίλη
κι' ἡ φύσις ἤϊρε τὴν καλὴ καί τὴν γλυκειὰ της ὥρα,
Καί μεσ' στή σκιά, πού φούντωσε καί κλεῖ ὄροισιές καί μόσχους
ἀνάκουστος κηλαϊδισμὸς καί λιποθυμισμένος.

Νερά καθάρια καί γλυκὰ, νερά χαριτωμένα,
χύνονται μὲς στήν ἄβυσσο τὴ μοσχοβολισμένη
καί παίρνουνε τὸ μόσχο της, κι' ἀφήνουν τὴ δροσιά τους
κι' οὔλα στὸν ἥλιο δείχνοντας τὰ πλούτια τῆς πηγῆς τους
τρέχουν ἐδῶ, τρέχουν ἐκεῖ, καί κάνουν σὰν ἀηδῶνια.

.....

'Αλαφροήσκιωτε καλέ, γιὰ πὲς ἀπόψε τί 'δες·
Νύχτα γιομάτη θαύματα, νύχτα σπαρμένη μάγια!
Χωρὶς ποσῶς γῆς, οὐρανὸς καί θάλασσα νὰ πνένε
Οὐδ' ὄσο καν' ἡ μέλισσα κοντὰ στὸ λουλουδάκι.
Γύρω σὲ κάτι ἀτάραχο, π' ἀσπρίζει μὲσ' τὴ λίμνη.
Μονάχο ἀνακατώθηκε τὸ στρογγυλὸ φεγγάρι.
Κι' ὁμορφὴ βγαίνει κορασιά ντυμένη μὲ τὸ φῶς του.

.....

Μητέρα μεγαλόψυχη στὸν πόνο καί στή δόξα,
κι' ἂν στὸ κρυφὸ μυστήριό ζοῦν πάντα τὰ παιδιὰ σου
μὲ λογισμό καί μ' ὄνειρο, τί χάρ' ἔχουν τὰ μάτια,
τὰ μάτια τοῦτα νὰ σέ ἴδουν μεσ' τὸ πανέρμο δάσος
πού ξάφνου σου τριγύρισε τ' ἀθάνατα ποδάρια
(κοίτα), μὲ φύλλα τῆς λαμπρῆς, μὲ φύλλα τῶν Βαΐωνε!
τὸ θεϊκό σου πάτημα, δὲν ἄκουσα δὲν εἶδα
ἀτάραχη σὰν οὐρανός, μ' ὄλα τὰ κάλλη πόχει
ποῦ μέρη τόσα φαίνονται καί μέρη 'ναι κρυμμένα·
ἀλλά, θεά, δὲν ἠμπορῶ ν' ἀκούσω τὴ φωνή σου
κι' εὐθύς ἐγὼ τ' ἑλληνικοῦ κόσμου νὰ τὴ χαρίσω
Δόξα, χ' ἡ μαύρη πέτρα του καί τὸ ξερὸ χορτάρι

Δ. Σ ο λ ω μ ὸ ς

(Ἐποσπάσματα ἀπὸ τοὺς «Ἐλεύθεροι Πολιορκημένοις»)

Ε Λ Λ Α Δ Α

Ἡ Ρούμελ' εἶναι μιὰ κορών' ἀπὸ ρουμπίνι
κι' εἶναι ὁ Μωριᾶς μιὰ σμαραγδένια λαμπυράδα,
κι' ἐγράδιπλο τὰ Ἐφτάνησα εἶναι μπουγαρίνι,
νεράϊδα εἶν' ἀφρογέννητη κάθε Κυκλάδα.

Κομματιασμένη κι ἡ Ἥπειρο γελάει καὶ κείνη,
κι ἡ Θεσσαλία σκορπίζει μιὰ ξανθὴ ὁμορφάδα
κρυμμένη στὴν πολυπαθὴ τὴ Ρωμιούσνη
σὰ νὰ ξανοίγω τὴ βασίλισσα Ἑλλάδα

Ἀκόμα τὸ ἔλατο τῆς λεβεντιάς φουντώνει,
κι' ἀπ' τῶν αἰώνων τοὺς καημοὺς κι' ἀπὸ τὰ πάθη
τοῦ Διγενῆ ἡ πνοή παντοῦ χυμένη πλάθει.

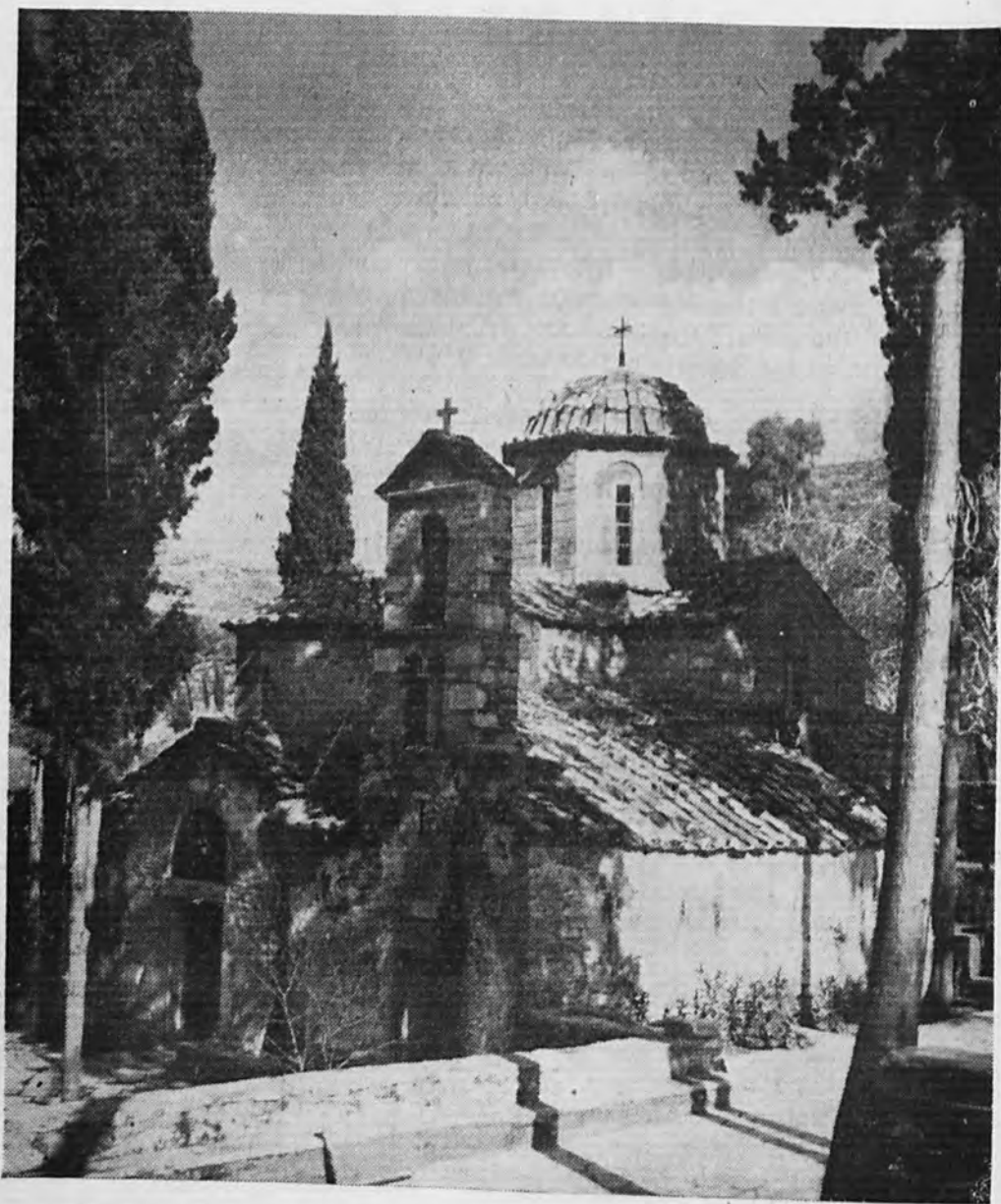
Κανάρη, Καραϊσκάκη καὶ Κολοκοτρῶν
καὶ μέσ' στῆς χρυσοπράσινης νυχτιάς τὰ βάρη
ἀκόμ' ἀργολαεῖ τοῦ Κολωνοῦ τ' ἀηδόνι

Ἀπὸ τὸ Δούναβι ὡς τὴν ἄκρη τοῦ Ταινάρου
κι' ἀπὸ τ' Ἀκροκεραύνια στὴ Χαλκηδῶνα
διαβαίνεις, πότε σὰν τῆς θάλασσας Γοργόνα
πότε σὰν ἄγλαμ' ἀπὸ μάρμαρα τῆς Πάρου

Πότε κρατᾶς τὴ δάφνη ἀπὸ τὸν Ἑλικῶνα
καὶ πότε ὀρμᾶς μὲ τὴ ρομφαία τοῦ βαρβάρου
καὶ μέσ' στὸ πλάτος τοῦ μεγάλου σου λαβάρου
βλέπω διπρόσωπη ζωγραφισμέν' εἰκόνα

Ἐδῶ ἱερός ὁ Βράχος φέγγει σὰν τοπάζι
κι' ὁ λευκοπάρθενος χορὸς τῶν κανηφόρων
προβαίνει καὶ τὸν πέπλο τῆς θεᾶς ταραίζει

καὶ περ' ἀστράφτουν τὰ ζαφείρια τῶν Βοσπόρων
κι' ἀπ' τὴ Χρυσόπορτα περνώντας ἀλαλάζει
ὁ θρίαμβος τῶν νικητῶν Αὐτοκρατόρων.

Τὸ μοναστήρι τοῦ Δαφνίου

(Ἀπὸ τὰς ἐκδρομὰς τῆς Σχολῆς)

ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ
ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΞΕΝΑΓΩΝ ΜΑΣ

Ἄρχὴ πολιτείας ἀπάσης
νέων τροφή.

Ἄριστοτέλης

ΟΜΙΛΙΑ Α΄ ΠΡΟΣ ΞΕΝΟΥΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἐξ ὀνόματος τῆς Σχολῆς μας, ἡ ὁποία φιλοδοθεῖ νὰ μορφώσῃ ἀνώτερα διοικητικὰ στελέχη τῆς οικονομικῆς ζωῆς καὶ ἰδιαίτε-
ρος τῆς Ἑλληνικῆς Βιομηχανίας, σᾶς εὐχαριστῶ δι' ὅσα ὑπὲρ τῆς
πολυαγαπημένης μας Πατρίδος εἶπατε.

Πράγματι, συνήθως οἱ ξένοι γνωρίζουν καλῶς τὴν ἀρχαίαν
Ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ δυστυχῶς ἀγνοοῦν παντάπασι τὴν ἱστορίαν
τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν καθηγίασαν ἀγῶνες καὶ θυ-
σίαι, αἷμα Μαρτύρων καὶ Ἡρώων.

Γνωρίζουν οἱ φίλοι μας ξένοι τὸν Μαραθῶνα καὶ τὴν Σαλα-
μῖνα, ἀλλὰ λησμονοῦν ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Λαὸς ἐπανελάβε τὴν ἱστορίαν
του καὶ τὸ ἔπος του μὲ τὸν ἀγῶνα του κατὰ τῶν βαρβάρων, κατὰ
τοῦ φασισμοῦ καὶ τοῦ ναζισμοῦ, κατὰ τοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ κάθε
μορφῆς.

Θαυμάζουν οἱ ξένοι μας τὰ ἀρχαῖα ἔργα Τέχνης, τὰ ὁποῖα
ἀποτελοῦν τὸ κορυφωμα τῆς ἀνωτάτης τοῦ ἀνθρώπου ἐκδηλώσεως,
ἀλλ' ἀγνοοῦν τὴν θαυμαστὴν καλλιτεχνικὴν ἐργασίαν τοῦ Ἑλληνι-
κοῦ Λαοῦ κατὰ τοὺς νέους χρόνους, λαμπροῦ συνεχιστοῦ τῆς ἀρ-
χαίας καλλιτεχνικῆς παραδόσεως.

Ἀπαγγέλλουν οἱ ξένοι μας στίχους τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ
δὲν γνωρίζουν κἀν τὴν ὑπαρξιν ἑνὸς Σολωμοῦ, ἑνὸς Παλαμᾶ, ἑνὸς
Σικελιανοῦ, ἑνὸς Καβάφη. Γνωρίζουν τοὺς «Πέρσας» τοῦ Αἰσχύ-
λου, ἀλλ' ἀγνοοῦν ὅτι τὸν νέον ἐπικὸν ἀγῶνα τοῦ ἔθνους διὰ τὴν
ἀπελευθέρωσιν ὑμνησε ὁ μέγας μας Σολωμὸς καὶ ὁ Βαλαωρίτης.

Ὁ μικρὸς αὐτὸς εἰς ἀριθμὸν Λαός, ἀλλὰ καὶ τόσον μέγας,
διετήρησε τὸν ἐθνισμόν του, τὴν γλῶσσαν του, τὰ πανανθρώπινα
ἰδανικά του, τὰς ἀρετὰς καὶ δυστυχῶς καὶ τὰ ἐλαττώματά του,
παρὰ τοὺς τόσους αἰῶνας δουλείας κάτω ἀπὸ βαρβάρους καὶ παρὰ
τὰ πλήγματα τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν. Ὅλη του ἡ ἱστορία ἀπὸ
τῆς ρωμαϊκῆς κατακτήσεως εἶναι ἱστορία ἀντιστάσεως, θυσῶν,
καταστροφῶν, αἵματος.

Δι' αὐτὸ ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς εἶναι ὑπερήφανος ὄχι μόνον διὰ
τὸ παρελθόν του, ὄχι μόνον διὰ τὴν ἀρχαίαν του δόξαν, ἀλλὰ καὶ
διὰ τὸ παρόν του καὶ διὰ τὴν σύγχρονον συμβολὴν του εἰς τὸν πολι-
τισμόν. Δὲν θὰ σᾶς ὁμιλήσω ὅμως σήμερα διὰ τοὺς ἀγῶνας μας,

τοὺς ἥρωάς μας, τοὺς μάρτυράς μας, διότι «μοῖρα τῶν Ἑλλήνων εἶναι, ὅπως λέγει ὁ Ποιητής, νὰ φυλάγουν τὶς Θερμοπίλες».

Θέλω ὁμως, μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐδῶ παρουσίας σας πρὸς ἐκτέλεσιν μιᾶς τόσον συγκινητικῶς ἀνθρωπιστικῆς ἀποστολῆς ὑπὲρ τῶν σεισμοπλήκτων, νὰ μεταδώσω τρία χαρακτηριστικὰ παραδείγματα τῆς «ἀνθρωπιᾶς» τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἀνθρωπιᾶς ποῦ εἶναι τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς.

Μετὰ τὴν φασιστικὴν ἐπίθεσιν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐκάλεσε τοὺς Καθηγητὰς νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν στρατιωτικὴν λογοκοσίαν. Ἦμῃν καὶ ἐγὼ μεταξὺ αὐτῶν ἐπὶ ὀλίγας ἡμέρας. Μεταξὺ τῶν πρώτων ἐπιστολῶν ἦτο καὶ μιᾶς ἀγραμμάτου χωρικῆς ἀπὸ ἐν μικρὸν χωρίον τῆς Ρούμελης, ἡ ὁποία ἔγραφε εἰς τὸν ἀναχωρήσαντα διὰ τὸ μέτωπον νιόν της «Πονῶ πολὺ καὶ φοβοῦμαι, ἀλλὰ παρηγοροῦμαι διότι γνωρίζω ὅτι ἀγωνίζεσαι διὰ τὴν Ἐλευθερίαν ὄχι μόνον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ὅλοκληρου τοῦ κόσμου».

Ἡ ἀρχαία Σπαρτιάτισσα ἦτανε βέβαια δειγμὰ ἥρωϊσμοῦ, ἀλλ' ἡ νεώτερη Ἑλληνίδα εἶναι γεμάτη ἀνθρωπιά, καὶ ἐγὼ ἐκτιμῶ καὶ θαυμάζω περισσότερο τὸ δεύτερο.

Πέρσι (1952) ἀντεπροσώπευσα τὴν Κυβέρνηση στὴν Ἐκδήση Αὐτοκινήτου τοῦ Τουρίνου. Ὁ Διευθυντὴς ποῦ μὲ συνάδευσε μοῦ ἔδειξε γεμάτος θαυμασμὸ μιὰ μηχανή «Ἄλφα-Ρομέο». «Εἶναι ἓνα θαῦμα τοῦ τεχνικοῦ μας πολιτισμοῦ», εἶπεν ὁ Διευθυντὴς τῆς Ἐκδήσεως. «Ναί, τοῦ ἀπῆντησα, ἀλλ' ὁ ἠθικὸς πολιτισμὸς ποῦ βρίσκεται στὸν καιρὸ μας;»

«Τὸ ἀπόγευμα, μοῦ ἀπάντησε, ποῦ θὰ ξαναλῆτε θὰ σᾶς ἀποδείξω πὼς ὑπάρχει». Τὸ ἀπόγευμα στὸ γραφεῖο του μοῦ ἔδειξε μὲ βαθύτατη συγκίνηση μιὰ φωτογραφία. Σ' ἓνα καμὸν Ἰταλοὶ ἀντιφασίστες ὀδηγοῦμενοι μετὰ τὴν ἦττα τῆς Ἰταλίας στὴν ἐξορία. Ἑλληνες γύρω, γέροι, νέοι, παιδιὰ τοὺς ἔδιναν τσιγάρα, κονσέρβες, νερὸ καὶ οἱ γερμανοὶ χτυποῦσαν ἀλύπητα Ἕλληνες καὶ Ἰταλοὺς μὲ τὰ ὄπλα τους, ἀφρίζαν ἀπὸ τὸ θυμὸ τους. Ἐνας ἀξιωματικὸς γερμανὸς κοίταξε ἐκπληκτὸς τὴ σκηνή, μὴ μπορῶντας φυσικὰ νὰ καταλάβῃ τὴν Ἀλήθεια, νὰ ὑψωθῇ εἰς τὸ νόημα τῆς σκηνῆς αὐτῆς, νὰ νιώσῃ τὴν ἀνθρωπιά τῶν Ἑλλήνων.

Ναί, μοῦ εἶπε, ποῦ βρίσκεται ὁ ἠθικὸς πολιτισμὸς. Βρίσκεται μέσα στὴν ἀφθαστὴ ἀνωτερότητα τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς, τῆς ψυχῆς τοῦ Λαοῦ ποῦ ἀυθόρμητα φανερώθηκε Λαὸς Ἀνωτέρων Ἀνθρώπων. Γιατὶ ν' ἀμφιβάλουμε γιὰ τὶς ἠθικὰς ἀξίες, γιὰ τὸν ἠθικὸν πολιτισμὸν, ἀφοῦ εἶδαμε στὸν πόλεμον καὶ στὴν κατοχὴ τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴ; Ποιὸς ἀραγε θὰ τραγουδήσῃ μιὰ μέρα ὄχι μόνον τοὺς ἥρωϊσμοὺς καὶ τὶς θυσίες, ὄχι μόνον τοὺς μάρτυρες καὶ τοὺς ἀγίους, ἀλλὰ προπαντὸς ποιὸς θὰ τραγουδήσῃ αὐτὴν τὴν ἀνώτερη ἐκδήλωσι πονεμένων ἀνθρώπων, ποῦ νικοῦν τὸν πόνον τους, ὑπερπηδοῦν τὴν ἐκδίκησίν τους, τὴν δίκαιη, κατὰ τῶν εἰσβολέων καὶ στέκονται δι-

πλα τους με κατανόηση και στοργή, δίπλα τους σαν άπλοϊ άνθρωποι, που βλέπουν να κακομεταχειρίζεται η Βία, όχι τους μέχρι χθές σκληρούς και άδικους έχθρούς, άλλ' άλλους ανθρώπους;

Μιά μέρα πηγαίναμε μ' ένα φίλο Έλληνα και την δλλανδέζα γυναίκα του στο Σούνιο. Το τοπίο μās θύμιζε ό,τι ξεγραφεν ό Περικλῆς Γιαννόπουλος για την άττική γῆ. «Παντού φῶς, παντού ἡμέρα, παντού τερπνότης, παντού λιτότης, συμμετρία και ευρυθμία, παντού πόθος φωτομέθης, δίψα ωραιότητος...». Σταματήσαμε από μια βλάβη του αυτοκινήτου δίπλα σ' ένα άμπέλι. Ένα πρόσχαρο κοριτσάκι δώδεκα χρονῶν ἔτρεξε κοντά μας. Μās χαιρέτησε και ἔπειτα ἔφερε στην κυρία λουλούδια του άγρου και σε λίγο σταφύλια από το κτήμα. Έβγαλε ἡ ξένη κυρία από την τσάντα της μερικά χρήματα και τὰ ἔδωσε στη μικρή. Κατάπληκτο και λυπημένο το κοριτσάκι ευγενικά άρνήθηκε τὰ χρήματα. Έπειδή ἡ κυρία ἔπεμεινε, το κοριτσάκι άρχισε να κλαίη. Τότε ἡ κυρία ἔνιωσε πῶς το μικρό αυτό κοριτσάκι ἔξέφραζε την ανθρωπιά των Ἑλλήνων — άποτέλεσμα χιλιάδων χρόνων που πέρασαν από τη Γῆ μας — τη φιλοξενία τους. Τότε ἔνιωσε γιατί ό Ζεὺς λεγόταν «Ξένιος».

Ἦρθατε, άγαπητοί φίλοι, από άλλες Χῶρες. Όταν θὰ γυρίσετε με το καλό σ' αὐτῆς να πῆτε στους συμπατριῶτες σας πῶς βοήκατε σ' αὐτόν τόν μικρό και τόσο ωραίο τόπο, τόν τόσο φωτεινό, όχι μόνο τὰ μνημεῖα να ιστοροῦν την άρχαία δόξα, αλλά ότι εἶδατε και νιώσατε τη ζῶσα, την άθάνατη ἑλληνική ψυχή με χαρακτηριστικά της, το φιλότιμο, την ανθρωπιά της.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ 23.3.1952*

Θέλω τώρα να σᾶς πῶ δυὸ λόγια, πρὶν κλείσω τὴν ὁμιλία μου αὐτή. Φοβάμαι μήπως κανένας νομίση πὼς εἶμαι γαλλόφιλος, ὅπως ἦταν καὶ εἶναι ἄλλοι ἀγγλόφιλοι, ἀμερικανόφιλοι, ρωσόφιλοι ἢ γερμανόφιλοι, καὶ ἀκόμη—τί ντροπὴ—βουλγαρόφιλοι. Ἡμῶν καὶ μένω ἀθεράπευτα ἑλληνόφιλος. Καὶ πιστεύω πὼς τὸ μεγάλο ἔγκλημα τῆς Ἱστορίας εἶναι πὼς, ἀπὸ τὰ παλιὰ τὰ χρόνια, οἱ Ἕλληνες μῆδιζαν ἢ μακεδόνιζαν ἢ ἦσαν φίλοι τῶν Ρωμαίων ἢ ἦσαν τουρκόφρονες ἢ λατινόφρονες. Καὶ αὐτὸς ὁ διχασμὸς κάθε τόσο συνέτριβε τὶς ζωτικές, μεγαλόπνοες καὶ δημιουργικὲς δυνάμεις τῆς Φυλῆς μας.

Τοῦτο δὲν μ' ἐμποδίζει νᾶχω ἀγάπη καὶ κατανόηση γιὰ κάθε ὥραϊο καὶ κάθε καλὸ πού βλέπω ταξιδεύοντας στὴν Εὐρώπη, πού εἶναι καὶ πρέπει νὰ μείνῃ ἕνας κοινὸς χώρος γιὰ ὅλους τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς Λαούς. Μὲ τὴν ἴδια ἀγάπη καὶ τὴν ἴδια κατανόηση θὰ μιλοῦσα καὶ γιὰ κάθε ἄλλο, μεγάλο σὲ ἔκταση καὶ πληθυσμὸ, σὰν τοὺς Ἀγγλους, μικρό, σὰν τοὺς Φλαμανδοὺς, Λαὸ τῆς Εὐρώπης. Γιατὶ ἦρθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἦλθε ἡ ὥρα νὰ οἰκοδομήσουμε τὴν Εὐρώπη καὶ νὰ ἐργασθοῦμε μέσα στὴν Εἰρήνη καὶ τῇ Δημοκρατίᾳ γιὰ νὰ ἀναπληρώσουμε ὅ,τι κατέστρεψε ἡ βία καὶ τὸ μίσος. Σήμερα κάθε ἰμπεριαλισμὸς εὐρωπαϊκοῦ κράτους ἐναντίον ἄλλου δὲν εἶναι μόνον ἀδύνατος, εἶναι καὶ κάτι παραπάνω, εἶναι ἀνόητος· εἶναι ἀκόμα, ἀκατανόητος.

Νιώθω πὼς εἶμαι Εὐρωπαῖος, γιατί προπαντὸς εἶμαι Ἕλληνας καὶ ξέρω πὼς ὅταν λέμε Εὐρώπη, ἐννοοῦμε προπαντὸς ἕνα σύνολο ἀξιών πού δημιουργήθηκαν μὲ πηγὴ τους τὴν Ἑλλάδα. Ὁ οὐμανισμὸς, πού εἶναι ἡ ἀνώτερη ἐκδήλωση τῆς εὐρωπαϊκῆς ψυχῆς καὶ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος, πηγάζει μέσα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Σὰν Ἕλληνας εἶμαι λοιπὸν Εὐρωπαῖος, καὶ γιατί εἶμαι Ἕλληνας καὶ σὰν Ἕλληνας ἔνωσα τὶς ὁμορφιὲς τῆς Γαλλίας, τὴν συμβολὴ της στὴν οἰκοδόμηση τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ ὑπολοίπου κόσμου, τὸ μεγαλεῖο της, τὴν ψυχὴ τοῦ Λαοῦ της.

Ὁ ἀρχαῖος Κάτων. Κυρίες καὶ Κύριοι, συνηθίζε νὰ τελειώνη κάθε ὁμιλία του μὲ τὸ «ντελέντα Καρτάγκο»: Πρέπει νὰ καταστραφῇ ἡ Καρχηδόνα. Ἔτσι κι' ἐγὼ συνηθίζω ἀπὸ τὸ 1944 νὰ λέω σ' ὅσους μοῦ κάνουν τὴν τιμὴ νὰ μὲ ἀκούνε:

* Ἀπὸ τῆ μελέτη τοῦ κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου «Σκέψεις—Ταξιδεύοντας στὴ Γαλλία».

Ἐπάρχει μιὰ ἀνθρωπότητα καὶ χρέος μας εἶναι νὰ τὴν ἀγαπᾶμε. Ἐπάρχει ἐπίσης μιὰ Εὐρώπη καὶ χρέος μας εἶναι νὰ ἐργασθούμε γιὰ τὴν ἐνότητά της, γιὰ τὴν ἀνασυγκρότησή της, γιὰ τὴ διάσωσή της. Ἐπάρχουν καὶ ἄλλοι λαοὶ καὶ πρέπει μὲ ἀγάπη καὶ κατανόηση νὰ στρέψουμε τὸ βλέμμα σ' αὐτούς. Ἐπέφεραν κι' αὐτοί, ὅπως κι' ἡμεῖς στὴ διαδρομὴ τῶν αἰώνων καὶ πρόσφεραν καὶ αὐτοὶ τὴ συμβολὴ τους στὴν οἰκοδόμησι τοῦ παγκόσμιου πολιτισμοῦ.

Μὰ πέρα ἀπ' τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν Εὐρώπη, ὑπάρχει μιὰ μόνο Πατρίδα, ἡ Ἑλλάδα, πολυβασιανισμένη καὶ μαρτυρική, ἡρωϊκὴ καὶ προδομένη, δοξασμένη καὶ χιλιοματωμένη καὶ ἔξω ἀπ' αὐτὴν δὲν ὑπάρχει ἄλλη πατρίδα, οὔτε ἐντεῦθεν οὔτε ἐκεῖθεν τοῦ παραπετάσματος.

Καὶ ἀκόμα συνηθίζω τόσα χρόνια νὰ λέω στοὺς ἀκροατάς μου πὼς νὰ μὴ λησμονοῦμε ποτὲ ὅτι πρωτεύουσα αὐτῆς τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδας εἶναι μόνο ἡ Ἀθήνα.

ἡ ζαφειρόπειρα στῆς γῆς τὸ δακτυλίδι

Ὅπως λέει σωστά ὁ Μεγάλος μας Ποιητὴς καὶ δὲν εἶναι—καὶ δὲν μπορεῖ καὶ δὲν πρέπει νὰ εἶναι καμιὰ ἄλλη πρωτεύουσα, οὔτε ἐντεῦθεν οὔτε ἐκεῖθεν τοῦ παραπετάσματος.

Ὁ πόλεμος καὶ ἡ κατοχὴ, ἡ ἀντίστασις τῶν λαῶν καὶ ὁ ἀγῶνας καὶ οἱ θυσίαι γιὰ τὴν Ἐλευθερίαν ἀπέδειξαν ἀκόμα μιὰ φορὰ, περισσότερο πάντως ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ, πόσο στείρος εἶναι ὁ κοσμοπολιτισμὸς καὶ πόση ἀνάτασις ψυχῆς καὶ πνεύματος προσφέρει ὁ ἐθνισμὸς, στήριγμα καὶ προϋπόθεσις τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπρεπείας καὶ ἐλευθερίας. Ὁ πόλεμος ἀπέδειξε πόσο ἐγκληματικὸς καὶ καταστροφικὸς εἶναι ὁ σωβινισμὸς καὶ ἡ προσπάθεια κυριαρχίας ἐνὸς εὐρωπαϊκοῦ ἔθνους πᾶνω σὲ ἄλλο καὶ πόσο ἀναγκαία εἶναι ἡ ἀποκατάστασις τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐνότητος. Καὶ ὁ πόλεμος, ἀκόμα, ἀπέδειξε πόσο ἡ διεθνὴς συνεργασία σ' ἓνα κόσμῳ τόσο μικρὸ. χάρις στὶς προόδους τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Τεχνικῆς, εἶναι ἀπαραίτητη καὶ γιὰ τὴν Εἰρήνην καὶ τὴν Εὐδαιμονίαν τῶν Λαῶν.

«Ὀλίγος πατριωτισμὸς μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν Ἀνθρωπότητα—ἔλεγε ὁ Ζὰν Ζωρὲς—ἐνῶ πολὺς πατριωτισμὸς μᾶς συνδέει περισσότερο μὲ τὴν Ἀνθρωπότητα». Αὐτὰ τὰ λόγια ἐνὸς ἀληθινοῦ πατριώτη καὶ συγχρόνως ἐνὸς πραγματικοῦ Εὐρωπαίου καὶ διεθνιστῆ—καὶ γι' αὐτὸ ἐνὸς μεγάλου ἀνθρωπιστῆ—ἀς γίνουιν χρυσοῦ ὑποθήκη γιὰ ὅλους, προπαντὸς γιὰ τοὺς Νέους, γιὰτὶ μόνο μέσα σ' αὐτὸ τὸ τρίπτυχο ἐνὸς δημιουργικοῦ πατριωτισμοῦ, ἐνὸς πλατιοῦ εὐρωπαϊσμοῦ καὶ ἐνὸς ἀληθινοῦ διεθνισμοῦ, δηλαδὴ ἐνὸς ἀνώτερου ἀνθρωπισμοῦ, μπορεῖς καλύτερα νὰ κλείσης μέσα στὴν ψυχὴ σου καὶ στὸ πνεῦμα σου, μέσα σ' ὄλο σου τὸ εἶναι, τὴν Ἑλλάδα...».

L'EMPLOI DU PASSÉ*

PAR CONSTANTIN COSTA

[Jeune philosophe Grec, Constantin Costa (Constantin Str. Papaioannou), s'est particulièrement distingué dans l'étude de l'évolution de la conception de l'histoire de l'antique Grèce à nos jours].

Présence de l'histoire**

La Grèce a une trop longue histoire pour qu'on puisse figurer son passé au singulier. Comme les ruines sont ici aussi abondantes que les pierres, les époques surgissent au moindre contact de l'esprit: ainsi le rayon lumineux se colore quand il rencontre la matière. Mais cet arc-en-ciel historique n'existe que pour l'éru-dit. Au niveau de la sensibilité populaire, le temps se dépouille de ses couleurs, — et

l'histoire prend sa forme la plus dense: le présent la contient comme un fruit. Participant à la vie quotidienne des hommes et des choses, épousant parfaitement la terre

* Αναδημοσίευσις γαλλιστί και άγγλιστί χάριν τών ξεναγών μας άπό τό ύπ' άριθ. 28 τοῦ Forum Way (έκδοσις 1959 γαλλική και άγγλική) τής Assemblée Mondiale de la Jeunesse τή συνεργασία μετά τής UNESCO, δεδομένου ότι δέν υπάρχει έλληνική μετάφρασις.

** Είχομεν τήν έλπίδα, δημοσιεύοντες τό άρθρον τοῦ κ. Κώστα Στρ. Παπαϊωάννου, ότι έν συνεχεία θά έδημοσιεύαμεν και τήν σχετικήν έναρκτήριον όμιλίαν τοῦ Καθηγητοῦ και Διευθυντοῦ τών Γραμμάτων και Θεάτρον κ. Κουρνούτου περί τής άξίας τής μελέτης τοῦ νεοελληνικοῦ

et la lumière, les vestiges rendent superficielles et superflues les distinctions entre l'hier et l'avant-hier : une pré-

Des géants bâtissent l' Acropole (ancien vase grec)

sence trop forte abolit les frontières que la conscience a tant bien que mal établies pour préserver la certitude

---

πολιτισμού ως συνεχιστού του μεσαιωνικού, βυζαντινού και αρχαίου. Δυστυχώς ή λαμπρά αυτή όμιλία δέν έδημοσιεύθη εις τό παρόν τεύχος, λόγω προσκλήσεως του κ. Κουρνούτου εις την 'Αμερικήν, θά περιληφθῆ όμως, πρὸς ολοκλήρωσιν του τόσοσν ενδιαφέροντος τούτου θέματος, εις τό προσεχές τεύχος τῶν «ΝΕΩΝ τῆς Α.Β.Σ.», μετά την εις την 'Ελλάδα επιστροφήν του κ. Καθηγητοῦ.

évanescence du présent de la troublante multiplicité du passé.

Toutes les eaux se mêlent : pour ce peuple de commerçants et d'immigrants, toujours avide du monde extérieur, toujours en quête d'une lointaine Amérique (telle était déjà la Sicile pour les Anciens), le présent n'est jamais lié à un lieu déterminé. Il est celui d'ici et d'ailleurs;

Transport des pierres à Santorin

de même sa conscience du passé ne se soucie pas outre mesure de localiser dans le temps les images si diverses qui dirigent l'énergie des souvenirs. Tant il est vrai que l'homme mû par une tradition ne se sent que trop peu tenté de posséder dans la distance du passé le milieu dans lequel il est pris. Tel était ce paysan crétois que nous avons rencontré dans les ruines de palais minoens d'Aghia Triada. Selon le rituel d'usage, il nous a soumis à un interrogatoire exhaustif. Parfaitement éclairé sur notre généalogie et nos projets, il nous a longuement parlé avec amour et fierté des transformations récentes de son paysage natal. La vie avait poussé ces dernières années entre les oliviers et la mer. Une culture d'ananas ne serait-elle pas possible dans le climat presque tropical

du Sud de la Crète? Mai ce quis le préoccupait pour le moment, c'était la perspective d'aller travailler comme mineur dans un pays hyperboréen. Bien sûr, il n'y avait là rien de particulièrement attachant, mais ce serait pour une année,—juste pour épargner une somme qu' il croyait fabuleuse et puis il verrait «du pays»... Finalement, il nous a demandé si nous avions visité les ruines de

Jeune fileuse (pyxis de l' antique Grèce)

Gortyne, à quelques kilomètres de là. Comme tant d' autres sites en Grèce, Gortyne est un petit inventaire d'histoire. Le temple d' Apollon Pythien (VIIe ou VIe siècle avant J.C.) voisine avec un Odéon romain où on a trouvé la fameuse loi de Gortyne, texte fondamental du droit grec à l'époque classique; les remaniements successifs de la résidence du gouverneur romain nous mènent des temps hellénistiques à l'époque byzantine. Mais le monument le plus important est sans doute une basilique du Ve siècle dédiée à St. Tite, l'apôtre des Crétois. Or, aux dires de notre ami, le continuateur de l'œuvre de St. Paul était lui-même «de la famille royale de Minos»...

Pourquoi Vénizélos ne le serait-il pas aussi? Car cette sorte d'histoire ne comporte plus de dates: elles suggèrent trop la métamorphose pour rendre compte du durable. Et c'est précisément le durable qui opère ici, unissant ce que les hommes ont diversifié, reliant ce que les

Une fileuse de Patmos

siècles ont éparpillé. Tel la «famille royale de Minos», celui-ci s'incarne dans les figures passagères de l'histoire: les paysage fait le reste.

Permanence de la Grèce

La «permanence de la Grèce», s'est d'abord le mystère de son paysage: chargé d'histoire, il n'est jamais sorti du mythe; gardante intacte sa pureté originelle, il est de part en part saturé de substance humaine. Il demeure ce qu'il fut—mais nulle part ailleurs le paysage n'est autant tributaire des hommes qui l'ont passionnément et patiemment interrogé, aimé, interprété, façonné. A aucun moment, ils ne l'ont considéré comme un décor ou un objet.

Les mythes, contre lesquels on butte à chaque pas, lui ont restitué sa voix et dévoilé ses aspects de la même manière que les blanches maisons insulaires ont poussé sur les rochers : la savante ordonnance de leurs volumes n'a jamais désigné une intrusion arbitraire de l'esprit dans la matière. Des espaces purs se révèlent ici qui ne connaissent ni le trouble ni les nuances des pénombres et des saisons — mais dans cette géométrie spéculative subsistent, pacifiées, les terreurs chtoniennes que cette terre à volcans recèle, en abondance.

Comme le temps, le paysage a dévoré et ennobli les pierres et les hommes. Mais sa vie a été plus forte que leur mort : salutaire, il a prêté sa propre éternité à ce que le temps a ruiné. La mer n'a pas englouti le temple d'Égine ; elle a donné à ses tufs la familiarité de l'éponge. Les lichens, qui dorent les colonnes du Parthénon, se sont substitués aux couleurs effacées par la pluie, tout comme les broussailles qui entourent la rotonde de Samothrace ne l'ont que plus profondément enracinée dans la terre. Astuce ou humilité des hommes, clémence ou toute-puissance de la nature : comme de tout temps l'oeuvre humaine — palais minoen ou maison paysanne, temple ou église, stade ou théâtre — a été faite ici pour recueillir et célébrer l'ordre et la mesure dans l'univers, le paysage l'a ruinée avec art, égards et précautions. La colonne redevenue arbre aussi naturellement que le marbre sculpté donnait autrefois corps à la lumière : n'est-ce pas là le signe le plus extrême de cet accord entre la nature et l'art que l'esprit grec a toujours réclamé ?

A de tels contacts, la mémoire se fortifie, le peuple reconnaît ses origines avec autrement plus de sûreté que dans la littérature « nationale » dont il reçoit quelques bribes à l'école. Cette mémoire est plus profonde que le simple souvenir des « grandes actions accomplies en commun dans le passé » par quoi on a voulu définir la conscience nationale. Car plus haut que l'agir est l'être, et c'est l'appartenance à une manière d'être qui définit les civilisations : la conscience, pour autant qu'elle se limite aux faits, n'aperçoit que le mouvement, non les substances ; elle voit des actes, non les hommes et leurs réserves secrètes et invisibles, celles que la nature et la culture ont façonnées en silence.

La terre, gardienne des mythes

C'est à cet axe silencieux du monde qu'il convient de penser en abordant Delphes. Tous les dieux de la Grèce demeurent assemblés ici. Non ceux qu'on aperçoit au musée, mais les formes pures des ordres nécessaires de la vie: celles qu'on reconnaît dans la paix des olivaiés, le golfe dont on pressent l'ouverture, les convulsions des roches abruptes et blùlantes, les gorges mortelles et les ruines enkystées dans le flanc de la montagne comme les incrustations qu'on voit aux reliquaires. L'Antiquité célèbre ici la victoire du Dieu musicien et législateur sur les puissances de la Terre obscure. Mais le prodige débordement des exhalaisons terrestres, des eaux souterraines et des crevasses, la rapidité des orages qui éclatent, l'imminence de ce qui est soudain, mystérieux, effrayant, font pour le moins douter de cette victoire sur le serpent prophétique. D'autant plus qu'au Dieu de la mesure et de la connaissance de soi s'adjoignit très tôt Dionysos, le Dieu de la démesure et du désordre, le Dieu des rites sauvages qu'on célébrait sur les hauts - plateaux qui surplombent les falaises de Delphes: c'est dans la proximité des créatures dionysiaques et paniques que la Grèce a paradoxalement vénéré le Dieu civilisateur.

Un des bergers que nous avons rencontré là-haut nous a donné la clé de cette énigme qui a si profondément troublé Hölderlin et Nietzsche (dont, bien entendu, ils n'avaient jamais entendu parler): si les Anciens, qui étaient infiniment sages, ont divinisé la sauvagerie, s'ils l'ont acceptée à l'horizon du domaine où règnent les lois, c'est qu'ils pensaient, peut-être, qu'une zone de non-civilisation est indispensable à l'existence de la civilisation, qu'elle est comme une ceinture qui aussi longtemps qu'elle ceint le corps de la société l'empêche de voler en états. D'ailleurs, a-t-il ajouté, c'est ce que nous faisons nous mêmes: nous laissons subsister les herbes sauvages à l'extérieur des jardins car autrement elles les envahiraient de l'intérieur...

Ce domaine qui précède toute histoire et rend possible les cultures, les Anciens l'ont situé en Arcadie. Là, à mi-chemin entre les temples d'Olympie et les églises de Mistra, se trouve la gorge de la Néda, l'une des plus sauvages de la Grèce. En s'accrochant aux rochers et aux arbustes, on peut atteindre le fond du ravin de la Néda, mugissante entre ses hautes falaises. Elle se perd

dans un gouffre où les Anciens voyaient l'entrée des enfers et que le peuple d'aujourd'hui appelle «la Bouche de la Vierge». Au dessus de l'entrée, comme pour marquer l'intrusion de la piété chrétienne au cœur de la patrie de Pan, une grotte creusée dans la falaise sert de chapelle à la Vierge. Mais ses icônes byzantines et les peintures naïves arrivent à peine à dissimuler le fait que c'est là l'autre sacré d'une déesse bien plus ancienne que la Vierge ou les divinités du Panthéon olympien : la Déméter noire, déesse à tête de cheval, s'était retirée dans cette grotte pour pleurer le rapt de sa fille ou, selon une autre tradition, pour cacher sa honte d'avoir été violée par Poseidon Hippios. Depuis le temps où les conquérants aryo-européens subjuguèrent le peuple inconnu qui adorait la déesse noire, bien des choses se passèrent en Grèce et dans le monde. Mais les vagues de l'histoire se brisèrent au seuil de cette grotte : la légende antique s'est simplement reportée sur la Mère du Christ, victime, d'après les paysans, des mêmes outrages que la Déesse à tête de cheval.

D'une telle substance, dont rien de temporel n'interrompt le mystère, la Grèce tire l'unité profonde de son visage. Sa destinée fut multiple: égéenne et mycénienne, doriennne et ionienne, orientale et occidentale, hellénistique et romaine, byzantine et néo-hellénique, finalement «moderne» la Grèce est le domaine par excellence de «l'harmonie cachée» qui est plus vénérable que l'harmonie «apparente». Elle semble perdue dans la multiplicité de ses apparences et la profusion des images que lui renvoie son passé. Mais depuis Homère, les mêmes mots désignent le ciel et le soleil, l'homme, la mesure et les choses. Pleine de sève, et pourtant étonnamment vieille, la langue de ce peuple est plus que la simple expression de son âme. Sa pérennité est celle des attitudes fondamentales envers les éléments. Dépositaire de sa mémoire riche en trésors, elle lui révèle la patrie première qui se maintient ferme au milieu des mutations des époques, stable comme l'espace. Mais c'est de là que l'ordre revient toujours à ce petit monde ballotté par les flots et se manifeste au fond de l'homme mouvant. Il abolit alors le temps rectiligne où se succèdent les choses terrestres.

GREECE AND THE USE OF THE PAST

BY CONSTANTIN COSTA *

[Constantin Costa (Constantine Str. Papaioannou) is a brilliant young Greek philosopher whose field of special interest is the evolution of the notion of history from ancient Greece to this day. He is therefore particularly qualified to speak of the sense of the past in his country].

The Presence of History

Greece has too long a history for its past to be spoken of in the singular. Here, where ruins are as plentiful as stones, the different ages are conjured up by the slightest mental effort, as light takes on colour at the contact of matter. But the rainbow of history exists only for the scholar. At the popular level, time sheds its colours — and history is condensed, contained in the present like a fruit. Sharing the daily life of men and events, harmonizing perfectly with the earth and the light, the ruins make any distinction between yesterday and the preceding days seem superficial and superfluous; an overwhelming presence abolishes the frontiers erected by the conscious mind to preserve the momentary certainty of the present from the disturbing variety of the past.

Waters mingle as they flow, and for a nation of traders and immigrants, ever hungry for the outside world, always seeking a distant America (Sicily served the purpose for the Ancient Greeks) the present has never been tied to any fixed locality. They belong here and elsewhere; nor does consciousness of the past make them bother unduly to place in any period of time the multiplicity of images which swarm in their memories. So true is it, that a man ruled by tradition is all too little tempted

---

* 'Αναδημοσίευσις ἀπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 28 τοῦ Forum Way.

to realise that the surroundings in which he finds himself are those of the distant past. Such a man was the Cretan peasant whom we met in the ruins of the Minoan palace of Hagia Triada. In accordance with the

Musician playing a zither (ancient Greek bowl)

usual ritual he subjected us to exhaustive questioning. Having learnt everything about our pedigrees and our

---

* The feature that distinguishes music from the other arts is that man, like many other living creatures, possesses a natural instrument with which he can form and produce a variety of sounds. It is an astonishing thought that we grudge the time devoted to music in the education of our children, the education which should give both the individual and the group their lasting characteristics and determine their destiny, when man possesses a natural instrument for the production of music.

plans; he talked at length and with loving pride of the recent developments between the olive trees and the sea. Would it not be possible to grow pineapples in the almost tropical climate of southern Crete? But what was

Thracian musician playing a gaida

preoccupying him for the moment was the prospect of working as a miner in a country in the far north. Of course there was nothing particularly attractive there, but it would only be for a year — long enough to save what he considered a fabulous sum of money, and then he would see «a bit of the world».

Finally, he asked us whether we had seen the ruins of Cortyn a few miles away. Like every other archaeological site in Greece, Cortyn is an historical panorama in itself. The temple of Apollo Pythia (7th or 6th century

B.C.) stands beside the Roman Odeum where the famous Code of Cortyn, basis of Greek law in the Classical Age, was found. A series of alterations to the Roman governor's house takes us from Hellenistic times to the Byzantine era, but the most important monument is undoubtedly a 6th century basilica dedicated to St. Titus, the apostle who worked in Crete. According to our friend, this man

Maidens dancing (ancient Greek crater)

who continued St. Paul's mission was himself «a member of the royal house of Minos».

Why should not Venizelos belong to it too? That kind of history has no dates; they are too suggestive of change to designate the imperishable. And here the imperishable holds sway, unifying what man has deversified, bringing together what the centuries have scattered. So it is with the «royal house of Minos»; it is embodied in the passing figures of history, and the landscape does the rest.

The Permanence of Greece

The «permanence of Greece» is first the mystery of its landscape; laden with history, it has never cast off the

myths. With its original purity untouched, it is saturated through and through with the substance of humanity. It remains what it always was; but nowhere is the landscape so dependent on men who have patiently and passionately consulted it, loved it, interpreted it and fashioned it. They have never regarded it as a background, an inanimate object. Through the myths one stumbles on at every step, it has regained its voice and revealed its

Cretan girls dancing

many aspects, in the same way that the white houses, islanded on the rocks, have grown there, so skillfully placed that they can never have been intended to intrude mind arbitrarily into matter. Here is pure space which knows not the ambiguous and manyshaded half-lights of the seasons, but in this thoughtful geometry survive the chthonian terrors which this volcanic land contains in abundance.

Like time, the landscape has absorbed and ennobled stones and men. But its life has been stronger than their death; in its beneficence it has lent its own eternity to the ruins of time. The sea has not submerged the people of the Aegean; it has made its stuff familiar as the sponge. The lichens that gild the Parthenon columns have replaced

its faded colours and the undergrowth around the rotunda of Samothrace has but rooted it more deeply in the earth.

Man's guile or his humility, nature's clemency or its omnipotence; here human handiwork — Minoan palace or peasant's cottage, temple or church, stadium or theatre— has from all time been an attempt to introduce order and measure into the universe, and to extoll them but the landscape, respectfully, carefully, and with artistry, has reduced it to ruins. A column becomes a tree again as naturally as in former times the sculptured marble gave body to the light; is that not the surest sign of the harmony between nature and art which the Greek spirit has always proclaimed?

Memory is strengthened by such influences, and a nation realises its origins much more surely than from so-called «national» literature, picked up in scraps at school. Memory, strengthened by such contacts, is deeper than the mere remembrance of «great deeds accomplished together in the past», which has been used as a definition of national feeling. For being is greater than doing, and civilisations are judged by their manner of being; consciousness, in so far as it confines itself to facts, only sees the movement, not the substance; it sees deeds, not men with their secret, invisible qualities fashioned in silence by nature and culture.

Earth, Guardian of Myths

As we approach Delphi we should reflect on that silent pivot of the world. All the Greek gods live assembled here, not the gods seen in museums but the purest forms of life's essential order. We see them in the peace of an olive grove, or in a bay which we know must open out before us, in the convulsive lines of the steep, burning rocks, in the dangerous gorges and the ruins encrusted in the mountain side like inlay on a reliquary. Here the Ancient Greeks celebrated the victory of God the music-maker and law-maker over the obscure powers of Earth. But the extraordinary vapours escaping from the earth, the underground streams and the fissures, the storms that burst so suddenly and the imminence of all that is mysterious and terrifying, and that one least expects, make one doubt one's victory over the serpent of prophecy, particularly as the god of measure and self-

knowledge was very soon joined by Dionysos, god of excess and disorder, of savage rites celebrated on the high places overhanging the cliffs at Delphi. Strangely enough, Greece worshipped the great god of civilisation side by side with the creatures of Dionysos and Pan. One of the shepherds whom we met up there gave us the key to this paradox, which deeply puzzled Hölderlin and Nietzsche — of whom, naturally, he had never heard; the Ancient Greeks in their infinite wisdom had deified savagery and accepted its presence on the borders of the realm where law ruled, perhaps, because they thought that an uncivilised area was essential to civilisation's existence. It was like a girdle encircling the body of society and preventing it from flying to pieces. Besides, he added, that is what we ourselves do; we let weeds grow outside our gardens, for otherwise they would come inside.

The legendary realm which made culture possible was situated by the Ancient Greeks in Arcadia. There, midway between the temples of Olympus and the churches of Mistra, lies the gorge of the Neda, one of the wildest in Greece. By clinging to rocks and bushes you can reach the bottom of the ravine, where the Neda roars between its towering walls, and then disappears into a chasm which the Ancient Greeks took to be the gate of hell and which people today call «The Virgin's Mouth». Above the entrance, as though to mark the intrusion of Christian piety into the heart of Pan's domain, a grotto hewn out of the rock serves as a chapel. But the Byzantine ikons and primitive paintings scarcely hide the fact that it is the sacred cave of a goddess much older than the Virgin or the gods of Olympus. This is the grotto to which Demeter the Black, the horseheaded goddess, retired to weep when her daughter had been carried off, or, according to another tradition, to hide her shame when she had been raped by Poseidon Hippios. Since the days when the Aryo-European conquerors subjugated the unknown worshippers of the black goddess, much has happened in Greece and in the world, but the waves of history break on the threshold of the grotto, and the ancient legend has simply been transferred to the Mother of Christ, a victim, according to the peasants, of the same outrage as the horse-headed goddess.

From such legends, whose mystery is undisturbed by considerations of time, Greece draws its profound unity.

Its history has had many phases—Aegean and Mycenaean, Doric and Ionian, Eastern and Western, and finally «modern»; Greece is pre-eminently the land of «hidden harmony» which is much more to be revered than «apparent» harmony.

It seems lost in the multiplicity of its aspects and the profusion of images recalled by its past, but since Homer the words for the sky and the sun, man, reason, and all things have not changed. Still full of vitality though astonishingly old, the language of the Greeks is more than a mere expression of their soul. It will endure as long as man's deep-rooted feeling towards the elements endures. Store-house of a memory rich in treasures, it reveals the original Greece standing firm through the changing centuries, as changeless as space. From there order always returns to this little world tossed by rude seas, and shows itself in the heart of restless mankind. Then it abolishes chronological time, by whose succession earthly events are bound.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΕΛΕΤΩΝ

διὰ τοὺς σπουδαστὰς τῆς Σχολῆς Ξεναγῶν τοῦ Ε.Ο.Τ.

ΘΕΜΑΤΑ :

1. Ἡ Κοινότης,
2. Ἡ τουριστικὴ περιοχὴ

[Πρέπει νὰ γνωρίσωμεν καὶ νὰ μελετήσωμεν τὸν τόπον μας, διὰ νὰ τὸν ἐκτιμήσωμεν περισσότερον, διὰ νὰ κατανοήσωμεν τὴν ἐπίπονον πορείαν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἔθνους μας. Πρέπει νὰ τὸν γνωρίσωμεν διὰ νὰ ἴδωμεν τὰ προσόντα του καὶ τὰς ἀρετὰς τοῦ λαοῦ μας, τὰ μειονεκτήματα καὶ ἐλαττώματά του. Οὕτω μόνον ὀπλισμένοι θὰ ἐργασθῶμεν καλλίτερον διὰ νὰ καταστήσωμεν εὐτυχεσιέραν τὴν Πατρίδα μας].

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

[Τὰ παρατιθέμενα Διαγράμματα εἶναι ἐνδεικτικά καὶ χρησιμεύουν πρὸς ὑποβοήθησιν καὶ καθοδήγησιν τοῦ σπουδαστοῦ, ὃ ὁποῖος εἶναι ἀπολύτως ἐλεύθερος νὰ ἐξετάσῃ τὸ ὅλον ἢ μέρος τῶν θεμάτων ἢ καὶ νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἐργασίαν του καὶ μὲ ἄλλα στοιχεῖα. Οἱ Καθηγηταὶ καὶ οἱ Συνεργάται τῆς Σχολῆς εἶναι πρόθυμοι νὰ συντρέξουν τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ἐπεξεργασθῶσιν ἐν τῶν κατωτέρω θεμάτων. Εἶναι εὐχαρίστησις καὶ ὑποχρέωσις των. Οἱ σπουδασταὶ δεόν ἐλευθέρως ν' ἀπευθύνωνται πρὸς αὐτούς, μὲ τὴν πλήρη βεβαιότητα ὅτι θὰ τοὺς εὔρωσι συμπαραστάτας εἰς τὸ ἔργον των. Ἡ Σχολὴ ἐξ ἄλλου συνιστᾷ τοὺς ἐνδιαφερομένους διὰ τὰς ἐν λόγῳ μελέτας εἰς τὰς ἀρμοδίας Δημοσίας Ὑπηρεσίας, τοὺς Ὄργανισμούς, τοὺς Δήμους καὶ Κοινότητας, τοὺς εἰδικοὺς ἐπιστήμονας καὶ τοὺς οἰκείους οἰκονομικοὺς παράγοντας. Τοιοῦτοιτρόπως οἱ σπουδασταὶ τῆς Σχολῆς θὰ εἶναι εἰς θέσιν, πολλαπλῶς βοηθούμενοι, νὰ συντάξουν μίαν ἀριάν ἐργασίαν ἐνῶ συνάμα θὰ ἔχουν τὴν εὐκαιρίαν, κατ' ἀνάγκην, πολὺν χρησίμων γνωριμιῶν. Ἐπομένως, ἡ ἐργασία τὴν ὁποίαν ἀναθέτει ἡ Σχολὴ εἰς τοὺς σπουδαστάς της ἔχει πολλαπλὴν χρησιμότητα καὶ σημασίαν. Τὸ Κέντρον Τουριστικῶν Μελετῶν θὰ ἀπονεύμῃ δωρ. χιλίας (1000) εἰς τὴν καλυτέραν μελέτην τὴν σχετικὴν μὲ τὴν περιγραφὴν Κοινότητος ἢ τουριστικῆς περιοχῆς].

ΕΞΕΤΑΣΙΣ ΜΙΑΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ἢ ΔΗΜΟΥ

1. Ὄνομα Κοινότητος, σημερινόν, παλαιόν, ἀρχαῖον. Ὄνομα τέως Δήμου εἰς ὃν ἡ Κοινότης ὑπήγετο ἄλλοτε. Ἐπαρχία καὶ νομὸς εἰς ὃν ὑπάγεται. Ποῦ ὑπάγεται δικαστικῶς; (πρωτοδικεῖον, ἐφετεῖον). Ποῦ ὑπάγεται ἐφοριακῶς καὶ ταμειακῶς;

Ἄν ὁ Δήμος ἢ ἡ Κοινότης ἀνεγνωρίσθη κατὰ τὴν πρώτην ἐφαρμογὴν τοῦ Νόμου περὶ Δήμων καὶ Κοινοτήτων εἰς τὴν οἰκειάν διοικητικὴν περιφέρειαν ἢ μεταγενεστέρως, ἐν τῇ δευτέρᾳ δὲ περιπτώσει, πότε καὶ πόθεν ἀπεσπλάσθη. Νὰ διασαφηνισθῇ ὅτι τὸ ἐρώτημα περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ πρώην Δήμου, εἰς ὃν ἡ Κοινότης ὑπήγετο ἄλλοτε, ἀφορᾷ τοὺς πρώην Δήμους τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος. Ἄν περιλαμβάνῃ ἓνα ἢ πολλοὺς συνοικισμοὺς καὶ πόσους.

2. Ὑψόμετρον. Ὅρος ἢ πεδιάς εἰς ἣν ἀνῆκει. Σύστασις ἐδάφους (ἄζωτουχον, καλιούχον κλπ.). Ὑδρογραφικὴ ἐξέτασις (ποταμός, χεῖμαρρος, λίμνη, λιμνοθάλασσα, ἔλη, ἰχθυοτροφεῖον). Βροχομετρικὴ κατάστασις. Κλίμα, μεγίστη καὶ ἐλαχίστη θερμοκρασία).

3. Ὅρια Κοινότητος, ἕκτασις αὐτῆς. Σημερινὸς πληθυσμὸς. Πυκνότης πληθυσμοῦ. Ἐξέλιξις αὐτοῦ κατὰ τὰς διαφόρους ἀπογραφὰς 1920, 1928, 1940, 1950. Γεννήσεις, θάνατοι, γάμοι κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν. Γλῶσσα, γλωσσικὰ ἰδιώματα. Κατανομὴ πληθυσμοῦ : α) ἄρρενες καὶ θῆλεις· β) κατ' ἐπαγγέλματα (γεωργοί, κτηνοτρόφοι, ἄλιεῖς, ναυτικοί, βιομήχανοι, βιοτέχναι, δημόσιοι υπάλληλοι, ἰδιωτικοί, ἐργάται, ἐλευθέρᾳ ἐπαγγέλματα, συνξιοῦχοι, ἄνευ ἐπαγγέλματος, σπουδασταί). Ὑπάρχει μόνιμος καὶ περιοδικὴ ἀνεργία, καὶ διατί;

4. Ἡ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1900 καὶ ἐντεῦθεν ἑτησίᾳ ἢ κατὰ πενταετίαν ἢ, ἔστω καὶ δεκαετίαν μετακινήσεις ἐκ τῆς Κοινότητός σας χωρικῶν πρὸς τὰ ἐντόπια ἀστικὰ κέντρα εἴτε καὶ ἔξω τῆς Ἑλλάδος· πόσοι ἐκ τῶν οὕτω ἀπὸ τοῦ ἔτους 1900 ἐξεληθόντων ἔχουν παλιννοστήσει καὶ οἰκογενειακῶς ἐνοικήσει ἐκ νέου εἰς τὴν γενέτειράν των.

5. Εἰδικότερον ἐκ τῶν γεννηθέντων εἰς τὴν Κοινότητά σας, πόσοι — τυχόν, ἐν τῷ μεταξύ, ἀπὸ τοῦ 1900 ἀποδημήσαντες — ἔχουν ἤδη ὀριστικῶς ἀποχωρήσει καὶ ἐγκατασταθῆ ἄλλαχού τῆς

Ἑλλάδος εἴτε καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν· ἐπίσης ἐὰν οὗτοι ἐν τῷ νέῳ τόπῳ τῆς ἐγκαταστάσεώς των εἶναι ἐπὶ τούτῳ, συμπατριωτικὰ κατὰ χωρία προελεύσεως, ὠργανωμένοι, ὡς π.χ. Σύλλογος τῶν ἐν Ἀθήναις Λαγγαδιανῶν, τῶν Ζαγοριανιτῶν κλπ., εἴτε καὶ κατὰ ἐπαρχίας καὶ εὐρύτερας περιοχὰς καταγωγῆς, ὅσος π.χ. ὁ Παναρκαδικὸς Σύνδεσμος τῶν ἐν Σικιάγῳ τῶν Η.Π.Α. μεταναστῶν. Ὡς καὶ ἂν, τέλος, ὑπάρξῃ ἐπαφή, συνεννόησις, συνοχὴ καὶ συνεργασία μεταξὺ τῶν οὕτω ὁμαδικὰ ὠργανωμένων ἀποδήμων καὶ τῶν ὑπολοίπων ἐν τῷ τόπῳ τῆς καταγωγῆς αὐτῶν ἐγκατοίκων, ὁποίας καὶ πόσας ὑπηρεσίας αἱ τοιαῦται ὀργανώσεις προσέφεραν εἰς αὐτόν, ὡς π.χ. ἐράνους καὶ συνεισφορὰς διὰ ἔργα κοινωφελῆ, ἀνεγερσιν σχολείων καὶ ναῶν, συγκοινωνιακὴν σύνδεσιν κλπ. Ἐκ παραλλήλου δὲ συγκέντρωσις πληροφοριῶν καὶ διὰ τὴν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ τυχόν κοινοτικὴν ὀργάνωσιν τῶν ἀποδήμων συμπατριωτῶν κατὰ παροικίας καὶ τὴν ἐκεῖ ἀντίστοιχον γενικωτέραν δρᾶσιν αὐτῶν, ἐκπαιδευτικὴν, ἐκκλησιαστικὴν, ἐθνικὴν κλπ.

6. Εἶναι Κοινότης ἢ Δῆμος, καὶ ἀπὸ πότε ; Ποσαμελὲς εἶναι τὸ Κοινοτικὸν ἢ Δημοτικὸν Συμβούλιον ; Προϋπολογισμὸς τελευταίου ἔτους κατὰ κεφάλαια ἐσόδων καὶ ἐξόδων. Ἡ Κοινότης ἔχει ἴδιαν περιουσίαν καὶ πόσην. Ὡς πρὸς τὴν περιουσίαν διακρίνατε τὸ εἶδος (ἀστικὴ, ἀγροτικὴ, βοσκή, δάσος κλπ.) καὶ τὸν τρόπον χρησιμοποίησεως αὐτῆς. Ὑπάρχει κοινοτικὸν κτίριον ; Δημοτικὴ ἐκπαίδευσις (ἀριθμὸς μαθητῶν 1929 - 30, 1939 - 40, 1949 - 50 καὶ τελευταίου ἔτους). Μέση ἐκπαίδευσις (ἀριθμὸς μαθητῶν 1939 - 40, 1949 - 50 καὶ τελευταίου ἔτους). Πόσαι ἐκκλησῖαι καὶ μοναὶ ὑπάρχουν ; Ἐχουν ἱστορικὴν ἢ καλλιτεχνικὴν ἀξίαν ; Ποῖων ἀρχῶν εἶναι ἔδρα ; Ὑπάρχουν προξενεῖα ;

7. Πόσαι οἰκίαι ὑπάρχουν ; Πῶς εἶναι τὸ πλεῖστον ἐκτισμέναι ; Ἐχουν ἰδιάζοντα ρυθμὸν ; Ἐχουν ἀποχωρητήρια ; Ὑπάρχει κοινοτικὸν ἀποχωρητήριο καὶ λυντήριο ; Εἰς ποίαν καταστασιν εἶναι ; Ὑπάρχει σχέδιον πόλεως ;

8. Ποῖον εἶναι τὸ ἐμπορικὸν κέντρον ἀπὸ τὸ ὁποῖον προμηθεύεται ἢ εἰς τὸ ὁποῖον πωλεῖ ἢ Κοινότης τὰ προϊόντα ; Πόσον ἀπέχει τῆς Κοινότητος ; Πῶς γίνεται ἡ ἐπικοινωνία ; Πόσον στοιχίζει ἢ μεταφορὰ κατὰ χιλγ. ; Γίνεται ἐτησίᾳ πανηγυρις καὶ πότε ; Ἐχει συσταθῆ διὰ Διατάγματος καὶ ποίου ; Εἶναι ἀξία λόγου ; Ποίου εἴδους, κυρίως, συναλλαγὰι γίνονται ; Ὑπάρχουν τοπικὰ μέτρα καὶ σταθμά ; Ἐχει ὄμοιον φυσικὸν ἢ τεχνητὸν λιμένα ; Ἐχουν νηολογητῆ εἰς αὐτὰ πλοῖα, καὶ πόσα ; Ἡ ὁδὸς ἢ συνδέουσα μὲ τὸ ἐμπορικὸν κέντρον εἶναι ἐπαρχιακὴ ἢ ἐθνικὴ ; Πόθεν εἰσάγονται τὰ κυριώτερα προϊόντα ; Ποῦ ἐξάγονται τὰ προϊόντα ; Ποῖαι αἱ τιμαὶ τῶν τὸ 1939 καὶ σήμερον ; Ποῖα ἢ παραγωγὴ 1939, 1946 καὶ σήμερον ; Ποῖα ἢ συσκευασία τῶν κυρίων ἐμποτίων προϊόντων ; Ἐχετε ἐπ' αὐτῶν παρατηρήσεις ; Δώσατε καὶ ἄλλας οἰκονομικῆς φύσεως πληροφορίας.

9. Ὑπάρχουν τοπικοὶ δημόσιοι ὀργανισμοί, καὶ ποῖοι ; Λειτουργεῖ παράρτημα τοῦ Ι.Κ.Α. ἢ ἄλλων ἀσφαλιστικῶν ὀργανισμῶν ; Πόσοι οἱ ἠσφαλισμένοι ; Ποῖαι αἱ ὑπὲρ αὐτῶν εἰσφοραὶ καὶ πόσαι αἱ παρ' αὐτῶν ἐπιδοτήσεις ; Ὑπάρχουν Συνεταιρισμοί ; Ὑπάρχουν Τράπεζαι (ὕποκαταστήματα ἢ πρακτορεῖα αὐτῶν) καὶ ποῖαι ;

10. Ὑπάρχει Ἐμπορικὸν ἢ Ἐπαγγελματικὸν Ἐπιμελητήριον, Ἐμπορικὸς Σύλλογος, Ὁργάνωσις Ἐπαγγελματιῶν, Ἐργατικὸν Κέντρον ; Πόσοι οἱ ἐγγεγραμμένοι ; Δώσατε πίνακα τῶν προέδρων καὶ τῶν διευθυντῶν.

11. Πόσα καφενεῖα καὶ ζαχαροπλαστεῖα ὑπάρχουν ; Ὑπάρχει κινηματογράφος, θέατρον ; Πόσα ραδιόφωνα λειτουργοῦν ; Ὑπάρχει βιβλιοθήκη ; Ὑπάρχει Φιλοδασικὴ Ἐνωσις καὶ Ἐξωραϊστικὸς Σύλλογος Φίλοπροόδων κλπ. ; Ὑπάρχει Μουσεῖον ; Ὑπάρχει ἰδιάζουσα λαϊκὴ τέχνη ; Ἐκδίδονται ἡμερησῖαι, ἑβδομαδιαῖαι) καὶ ποῖαι ; Ἐκδίδονται περιοδικά ; Ὑπάρχει τοπικὴ πνευματικὴ κίνησις ;

12. Ἔχει ἀξιοθέατα μέρη ἢ Κοινότης ; Ἔχει ἱαματικὰς πηγὰς καὶ θαλάσσια λουτρά ; Ποῖα ἢ τουριστικὴ κίνησις ; Δώσατε φωτογραφίας ἢ κάρτ - ποστὰλ τῶν ἀξιοθεάτων τῆς Κοινότητός σας. Ὑπάρχει τοπικὴ τουριστικὴ Ἐπιτροπὴ ; Ὑπάρχουν κατάλληλα ξενοδοχεῖα ;

13. Ἐγένοντο καταστροφαὶ εἰς τὴν Κοινότητά σας, ποῖαι καὶ παρὰ ποίων ; Ἐγένοντο ἔργα ἀνασυγκροτήσεως, ποῖα καὶ διὰ ποίων μέσων ; Ἄν ἐξετελέσθησαν εἴτε ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Κοινότητος εἴτε ἀπὸ τοῦ 1945 ἀξιόλογα ἀπὸ τοπικῆς ἀπόψεως ἔργα καὶ πῶς ; Ποῖα ἢ ἐξέλιξις τῆς κοινοτικῆς ὁδοποιίας καὶ ἢ κατὰστασις τῶν κοινοτικῶν ὁδῶν ;

14. Ποῖα γενικῶς ἢ πολιτιστικὴ κατάστασις τῆς Κοινότητός σας ;

15. Ἔχουν γραφῆ βιβλία εἰδικῶς διὰ τὴν Κοινότητά σας ; ποῖα ;

16. Δώσατε σύντομον ἱστορικὴν ἀνασκόπησιν τῆς Κοινότητός σας.

17. Τί ἔχετε ἀκόμη νὰ σημειώσετε καὶ νὰ ὑποδείξετε διὰ τὴν προόδον τῆς Κοινότητός σας ;

Β'.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ ΜΙΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

I

Ὄνομα τοῦ τόπου :

τῆς περιοχῆς ἢ σημείου (ἀρχαία ὀνομασία, σύγχρονος ὀνομασία).

1. Νὰ καθορισθῇ ἡ γεωγραφικὴ θέσις καὶ οἱ πλησιέστεροι οἰκισμοὶ ὡς καὶ ἡ εἰς ὥρας ἢ χιλιόμετρα ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ πλησιέστερου μεγάλου ἀστικοῦ κέντρου καὶ ποῖος ὁ πληθυσμὸς τοῦ ἀστικοῦ αὐτοῦ κέντρου.

2. Ἐὰν ὁ τόπος συνδέεται :

α) Μὲ τὴν μυθολογίαν (τοποθεσία, ὀνοματολογία κλπ.).

β) Μὲ γεγονότα τῆς ἀρχαίας ἱστορίας (τοποθεσία, μνημεῖα, περιγραφή καὶ κατάστασις αὐτῶν).

γ) Τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν (τοποθεσία, μνημεῖα). Νὰ ἀποδοθῇ ἰδιαιτέρα σημασία εἰς τὰ μοναστήρια, ἐκκλησίας καὶ κάστρα, περὶ ὧν νὰ ἀναγραφῶσιν ἡ χρονολογία ἀνεγέρσεως, τὸ ἱστορικὸν αὐτῶν, ἡ σύγχρονος χρησιμοποίησις καὶ κατάστασις καὶ πᾶσα ἄλλη σχετικὴ πληροφορία δυναμένη νὰ ἔχη ἐνδιαφέρον κλπ.

δ) Τὴν περίοδον τῆς ἐπαναστάσεως (τοποθεσία, μνημεῖα κλπ.).

ε) Τὴν νεωτέραν ἱστορίαν (τοποθεσία, μνημεῖα, κλπ.) μέχρι σήμερον.

II

Φυσικὴ περιγραφή τοῦ τόπου :

(ὄρεινὴ, πεδινὴ, παραθαλάσσιος· ἔχει ποταμούς, ρέοντα ὕδατα (πῶς καὶ πόθεν ὑδρεύεται ὁ τόπος). Φυτεῖται, γλωφίς καὶ πανὶς κλπ.). Ἐχει : α) φυσικὰ ἀξιοθέατα, φυσικὰς καλλονὰς (περιγραφή αὐτῶν).

β) Φυσικὰ ἀξιοπεριέργα (καταρράκται, κεφαλάρια, «ἠχώ», σπήλαια κλπ.). Ὡς πρὸς τὰ τελευταῖα ταῦτα καὶ ἄλλα τυχόν ἀξιοπεριέργα νὰ συλλεγῶσι πληροφορίες ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὀνομασίαν, τὴν ἀκριβῆ γεωγραφικὴν θέσιν αὐτῶν, τὸν τρόπον καὶ τὰ μέσα προσπελάσεως, ἐὰν συνδέονται μὲ αὐτὰ λαϊκαὶ παραδόσεις ἢ θρυλοὶ, εἰς τί χρησιμοποιοῦνται κλπ.

γ) Ἱαματικαὶ πηγαὶ ἢ πηγὰι μεταλλικοῦ ὕδατος (περιγραφή αὐτῶν καὶ τῶν ἰδιοτήτων των).

III

Κατασκευαί:

α) Δημόσια κτίρια εμφανίζοντα ιδιαίτερον ἐνδιαφέρον (Διοικητήριον, Νομαρχεῖον, Δημαρχεῖον, Ταχυδρομεῖον, Λιμεναρχεῖον Σιδηρ. Σταθμὸς κ.λ.π.). Περιγραφή αὐτῶν.

β) Ὑπάρχουν ἰδιωτικὰ κτίρια παρουσιάζοντα ιδιαίτερον ἐνδιαφέρον (Τράπεζαι, παλαιὰ ἀρχοντικά, οἰκίαι, ἐνθα ἐγεννήθησαν καὶ ἔζησαν ἱστορικὰ πρόσωπα, οἰκήματα ἰδιαζούσης ἀρχιτεκτονικῆς ἢ ἐμφανίσεως). Περιγραφή αὐτῶν μετὰ παροχῆς ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων στοιχείων.

γ) Ὑπάρχουν ἐκκλησῖαι (παλαιαὶ - νεώτεραι) ἢ οἰκοὶ λατρείας γενικώτερον, παρουσιάζοντα ιδιαίτερον ἐνδιαφέρον; (περιγραφή καὶ ἱστορικόν).

δ) Ὑπάρχουν μουσεῖα; (περιεχόμενον αὐτῶν).

ε) Ὑπάρχουν θέατρα, κινηματογράφοι, αἴθουσαι συναυλιῶν (ἐν λειτουργίᾳ ἢ μή).

στ) Ὑπάρχει βιβλιοθήκη; Κατὰ προσέγγισιν ἀριθμὸς βιβλίων, πῶς καὶ ποῦ στεγάζεται; Ποῖος περίπου ὁ ἀριθμὸς τῶν κατ' ἔτος μελετώντων τὰ ἐν αὐτῇ βιβλία καὶ ποῖον τὸ ποσοστὸν αὐτῶν ἐν συγκρίσει μὲ τὸν πληθυσμὸν τοῦ οἰκισμοῦ;

ζ) Ποῖα τὰ λοιπὰ μνημεῖα, ἀγάλματα, ἀνδριάντες, ἄτινα κοσμοῦσι πλατείας, ὁδοὺς κ.λ.π. (περιγραφή αὐτῶν καὶ ἱστορία).

η) Ἄλλα τεχνικὰ ἀξιοθέατα (γέφυρα, λιμὴν, μεγάλα ἐργοστάσια, γραφικοὶ δρόμοι κ.λ.π.).

IV

Ἀντικειμενικαὶ κατασκευαὶ καὶ μέσα ἐξυπηρετοῦντα τὸν τουρισμόν:

α) Ὑπάρχουν ξενοδοχεῖα (ποίας κατηγορίας, πόσων δωμάτων καὶ κλινῶν, τίνος βαθμοῦ) καὶ ποῖα μέσα διαθέτουν πρὸς ἐξασφάλισιν ἀνέσεων (τρεχούμενα νερὰ — κρύο, ζεστό — κεντρικὴ θέρμανσις), λουτρὰ (κοινὰ, ιδιαίτερα), ἐστιατόριον κ.λ.π., γκαράζ;

β) Πόσα δωμάτια οἰκημάτων εἶναι δυνατόν νὰ μετατραπῶσιν εἰς δωμάτια κατάλληλα πρὸς διαμονὴν παραθεριστῶν (ἢ ἐν γένει πρὸς τουριστικὸν σκοπόν);

γ) Ἐστιατόρια 1) ποίας κατηγορίας, 2) παρουσιάζοντα τοπικὴν τινα ἰδιορρυθμίαν κ.λ.π. (ταβέρναι), 3) κέντρα διασκεδάσεως, 4) καφενεῖα καὶ ζαχαροπλαστεῖα.

δ) Ἔχει καλὸν πόσιμον ὕδωρ; Πῶς καὶ πόθεν ὑδρεύεται;

Πρόκειται περί παραθαλάσσιου τόπου; (Ἐὰν ναί, ὑπάρχουν ἐγκαταστάσεις λουτρῶν, πλάζ);

ε) Ἐὰν ὑπάρχουν ἰαματικά πηγαί, πῶς γίνεται ἡ ἐκμετάλλευσ αὐτῶν; Ὑπάρχει λουτροθεραπευτήριον (περιγραφή αὐτοῦ καὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν λειτουργεῖ). Ἐγκατάστασις πόσεως μεταλλικοῦ ὕδατος (περιγραφή).

στ) Ὑπάρχει καζίνο, χορευτικὸν κέντρον διασκεδάσεως, νυκτερινὸν κέντρον διασκεδάσεως;

ζ) Ὑπάρχουν γήπεδα παιδιῶν καὶ ἀθλητικά (στάδιον, ποδόσφαιρον, τένις κ.λ.π.); Ὑπάρχουν τὰ δεδομένα διὰ θαλάσσια σπόρ, κολύμπι, ἰστιοπλοΐαν κ.λ.π., λέμβοι περιπάτου πρὸς μίσθωσιν, ψάρεμα, κυνήγι. (Ν' ἀναφερθῆ ἡ πανίς καὶ ὁ ἐνάλιος πλοῦτος τοῦ τόπου, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἐνδιαφέρουν τοὺς ἐρασιτέχνας κυνηγούς καὶ ἀλιεῖς ὡς καὶ προϋποθέσεις κυνηγίου καὶ ἀλιείας). Ἐκδρομαί, ποῖα τὰ πλησιέστερα ἀξιοθέατα καὶ τρόποι μεταβάσεως εἰς αὐτά, πλησιέστερα περίπτερα τουρισμοῦ ἢ ὄρεινὰ καταφύγια (ποιῶν καὶ μέσῳ τίνος ἐπιτρέπεται ἡ χρῆσις);

η) Ταξιδιωτικὰ καὶ τουριστικὰ γραφεῖα.

θ) Καταστήματα (κουρείον — ἀνδρῶν, γυναικῶν — καταστήματα ἐνθυμημάτων, φωτογραφικῶν εἰδῶν, περιοδικῶν, σιγαροπωλείον, φαρμακεῖον, καταστήματα ψιλικῶν, εἰδῶν σπόρ κ.λ.π.).

ι) Ὑπάρχουν δημόσια λουτρά, δημόσια ἀποχωρητήρια καὶ βεσπασιανὰ (κατάστασις αὐτῶν ἀπὸ ἀπόψεως καθαριότητος καὶ κατασκευῆς);

V

Π ρ ο σ π έ λ α σ ι ς :

A) Γενικά: Διὰ ποιῶν συγκοινωνιακῶν μέσων.

α) Χερσαίων. 1. — Σιδηρόδρομοι (ποιῶν δίκτυον, σχετικαὶ ἐγκαταστάσεις, σιδηροδρομικὸς σταθμὸς, ἀπόστασις σταθμοῦ ἀπὸ τὸν ὑπὸ ἐξέτασιν τόπον κ.λ.π.).

2. Αὐτοκίνητον (ὄδικὸν δίκτυον, πρὸς ποῖαν κατεύθυνσιν, κατάστασις ὁδοῦ). Ὑπάρχει τακτικὴ λεωφορειακὴ ἐξυπηρέτησις, τύποι λεωφορείων, ὑπάρχει εἰδικὸς σταθμὸς λεωφορείων, ἢ χρησιμοποιοῦνται πρὸς τοῦτο καφενεῖα, ἢ τὸ κατάστημα τοῦ πρακτορείου ἢ τὸ ὑπαιθρον; Ὑπάρχουν κοινόχρηστα αὐτοκινητοστάσια (γκαράζ), συνεργεῖον αὐτοκινήτων, πρατήρια βενζίνης; Ὑπάρχουν ἀγοραῖα ἐπιβατικὰ αὐτοκίνητα;

β) Θαλασσίων: Τί εἶδους πλοῖα χρησιμοποιοῦνται; (ἀτμόπλοια ἢ πετρελαιοκίνητα καΐκια;). Ποῖα ἢ δρομολογημένη γραμμή, ἢ πυκνότης τῆς συγκοινωνίας, ποῖαι αἱ εἰς τὰ πλοῖα αὐτὰ πα-

ρεχόμεναί ἀνέσεις; Ὑπάρχει λιμὴν; πλευρίζουν τὰ πλοῖα ἢ χρησιμοποιοῦνται λέμβοι ἢ ἄλλα μέσα;

γ) Ἀεροπορικά: Ὑπάρχει γραμμὴ ἐξυπηρετοῦσα τὸν τόπον, ἑλληνικὴ ἢ ξένη; Μὲ ποῖον δρομολόγιον; Ποίᾳς συχνότητος; Ὑπάρχει ἀεροδρόμιον (ἐν λειτουργίᾳ, ὑπὸ κατασκευὴν, ὑπὸ μελέτην). Ὑπάρχει βοηθητικὸν ἀεροδρόμιον (ἐν λειτουργίᾳ, ὑπὸ κατασκευὴν, ὑπὸ μελέτην);

Ποῦ καὶ ὑπὸ ποίων ἐκδίδονται τὰ εἰσιτήρια δι' ἅπαντα τὰ ὡς ἄνω μέσα μεταφορᾶς;

Β) Εἰδικώτερον: πρώτη ἐντύπωσις κατὰ τὴν προσέγγισιν δι' ἐνὸς ἐκάστου τῶν μεταφορικῶν μέσων (ἐὰν ὑπάρχουν περισσότερα). Ἐπικοινωνία τοῦ τόπου καὶ κατάστασις τῶν μέσων προσπελάσεως πρὸς γειτονικοὺς τουριστικοὺς ἢ μὴ τόπους.

VI

Π ρ ο ῖ ό ν τ α τ ο ῦ τ ό π ο υ :

α) Ποῖα τὰ κύρια προϊόντα (γεωργικά, βιομηχανικά, βιοτεχνικά, κτηνοτροφικά, ἐνάγια ἢ ἰχθυοτροφείου) τοῦ τόπου ἢ τῆς περιοχῆς.

β) Ὑπάρχει τοπικὴ λαϊκὴ τέχνη; Ποῖα τὰ χαρακτηριστικὰ τοπικὰ προϊόντα τῆς περιοχῆς; Ὑπάρχουν καταστήματα, πρατήρια κ.λ.π., ἐνθα εἶναι δυνατόν νὰ προμηθευθῇ τις ταῦτα; Διοργανοῦνται ἐκθέσεις, ἐμποροπανηγύρεις (ἡμερομηνία αὐτῶν, τακτικά, ἔκτακτοι), ἀντικείμενον αὐτῶν; Ἡ κατασκευὴ τῶν προϊόντων ἀποτελεῖ βιομηχανίαν, βιοτεχνίαν ἢ οἰκοτεχνίαν;

γ) Ὑπάρχουν τοπικὰ ἐδέσματα (σπεσιαλιτέ), εἰ δυνατόν περιγραφὴ περιεχομένου καὶ τρόπου παρασκευῆς των, ἢ καὶ συσκευασίας ἂν δύνανται νὰ μεταφερθῶσι τοῦτ' αὐτὸ καὶ διὰ τοπικὰ γλυκίσματα, οἶνους, πόσιμα μεταλλικά ἢ ἱαματικά ὕδατα (σχετικὰ ἐγκαταστάσεις).

δ) Ὑπάρχουν τοπικὰ ἐνδυμασίαι, περιστάσεις καθ' ἃς φοροῦνται αὐταί. Ἐργαστήρια ὅπου κατασκευάζονται καὶ καταστήματα ὅπου αὐταὶ πωλοῦνται.

VII

Ο ἱ ἄ ν θ ρ ω π ο ι :

Ὑφίστανται ἀκόμη τοπικὰ ἔθιμα; Ποῖα; Τελοῦνται τοπικαὶ ἑορταί, πανηγύρεις; Ποῖαι; Πότε τελοῦνται αὐταί;

Εἶναι ἀνεπτυγμένον τὸ αἶσθημα τῆς φιλοξενίας; Ὑπάρχουν ξενόγλωσσα ἄτομα; Ποῖος ὁ βαθμὸς τῆς ἀναπτύξεως τῆς του-

ριστικῆς συνειδήσεως (δηλ. τῆς ἀντιλήψεως ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ τουρισμοῦ ἐπιφέρει ἀγαθὰ οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα ;).

Λειτουργοῦν τοπικαὶ τουριστικαὶ ὀργανώσεις ; Καὶ ποῖον τὸ ἔργον αὐτῶν ; Ὑπάρχει τοπικὴ τουριστικὴ ἀστυνομία ; Ὑπάρχουν ὀργανώσεις ἐκδρομικαὶ, ἐξωραϊστικαὶ ; Τουριστικὰ Γραφεῖα ; Πνευματικαὶ ὀργανώσεις (φιλολογικοὶ, καλλιτεχνικοὶ σύλλογοι, φίλαρμονική) ; Ὑπάρχουν ξεναγοὶ ; Ποίας γλώσσας γνωρίζουν ;

Ὑπάρχει ἰατρός, ὀδοντοῖατρός καὶ ποῖα ἄλλα μέσα πρώτων βοηθειῶν ;

Ποία ἡ κατάστασις ἀπὸ πλευρᾶς τουριστικῆς διευθετήσεως τοῦ τόπου (καθαριότης, κῆποι, ἀσύλλια κ.λπ.), καταβάλλονται σχετικαὶ προσπάθειαι καὶ ὑπὸ ποίων ;

VIII

Διαφήμισις καὶ γνωστοποίησις τῶν ἄνω τουριστικῶν δεδομένων.

Ἐνεργεῖαι : α) διαφήμισις διὰ φυλλαδίων πρὸς χοῆσιν ταξιδιωτικῶν γραφείων, ξενοδοχείων καὶ συγκοινωνιακῶν μέσων ;

β) διαφήμισις διὰ λιθογραφημένων πινάκων πρὸς ἀνάρτησιν εἰς αἰθούσας ἀναμονῆς σιδηροδρομικῶν σταθμῶν, ὁχήματα, λεωφορεῖα καὶ ἄλλους πολυσυχνάστους χώρους ;

γ) γνωστοποιήσεις τοῦ τόπου, τοῦ ξενοδοχείου, τοῦ ἐστιατορίου, διὰ σχετικῆς πινακίδος (εὐπροσώπου καὶ συμφώνως πρὸς τοὺς κανονισμοὺς) εἰς τὰς ὁδοὺς προσπελάσεως ;

δ) διαφήμισις διὰ δελταρίων (ὁδηγῶν, διαφημιστικῶν ἐντύπων, ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν κ.λπ.) ;

ε) διατίθενται φωτογραφίαι, κάρτ ποστάλ, ὁδηγοὶ (εἰς ποίαν γλῶσσαν), λευκώματα ;

Συλλέξατε φωτογραφίας καὶ κάρτ ποστάλ.

IX

Ἔ π ο δ ε ἰ ξ α τ ε :

α) Τί φρονεῖτε ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ πρὸς ἐπίτευξιν βελτιώσεως, συμπληρώσεως, παύσεως ἀτόπων καὶ ἐν γένει διὰ τὴν μᾶλλον ἐπιτυχῆ ἐκμετάλλευσιν τοῦ τόπου.

β) Μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν διαφορῶν ὑφισταμένων δεδομένων τοῦ τόπου, τί θὰ μπορούσε νὰ κἀνῃ ἓνας ἔξυπνος τουριστικὸς ἐπιχειρηματίας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

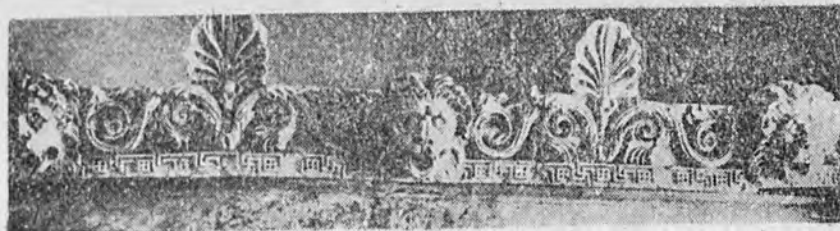
---

1. Κανονισμός Κ.Τ.Μ.
2. Διαγράμματα τουριστικών μελετών
3. 'Ο τουρισμός γενικώς και Ιδίαι έν 'Ελλάδι
ύπό τοϋ κ. Κ. Ζησιμοπούλου
4. Τò πορθμεϊον 'Ελλάδος 'Ιταλίας
(Δημοσία συζήτησις)
5. Τò χωρίον «'Επτάλοφος»
ύπό τοϋ κ. 'Αν. Κοφίνη
6. 'Η Κοινότης 'Ηρακλείας (Νομοϋ 'Ηλείας)
ύπό τοϋ κ. Δ. Καρυανοϋ
7. 'Η Τεγέα από τουριστικῆς απόψεως
ύπό τοϋ κ. Κωνσταντίνου Μπόττη
8. 'Η Κέρκυρα από τουριστικῆς απόψεως
ύπό τοϋ κ. Τάσου Σπ. Παπαναστασάτου
9. 'Ο Τουρισμός τῆς νήσου Λέσβου
ύπό τοϋ κ. Γεωργίου Α. Δουκάκη

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
Μηνιαία έκδοσις τοϋ Κ.Τ.Μ.

ΤΟ ΔΩΔΕΚΑΗΜΕΡΟΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

- α'. Αι Τουριστικά ὑπηρεσίαι καὶ ἡ Τουριστικὴ προσ-
πάθεια: Ρ. ΑΓΑΘΟΚΛΗ, τ. Προέδρου Δ.Σ. τοῦ Ε.Ο.Τ.
- β'. Τὸ Κράτος καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς Τουριστικῆς πολι-
τικῆς: Ν. ΦΩΚΑ, Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Ε.Ο.Τ.
- γ'. Ἡ Ἀστυνομία εἰς τὴν Ὑπηρεσίαν τοῦ Τουρισμοῦ:
Ν. ΝΕΡΗ, τ. Δ/ντοῦ Τουριστικῆς Ἀστυνομίας.
- δ'. Τελωνεῖα καὶ Τουρισμός: Ι. ΦΡΑΓΚΟΥ, Δ/ντοῦ Ὑπουρ-
γείου Οἰκονομικῶν, Καθηγητοῦ Ἄνωτ. Βιομηχανικῆς Σχολῆς.
- ε'. Τουριστικὰ ρεύματα: Π. ΠΑΠΑΧΕΛΑ, Δ/ντοῦ Ε.Ο.Τ.
- ς'. Τουριστικὴ Διαφήμισις: Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ, τ. Δ/ντοῦ Ε.Ο.Τ.
- ζ'. Ἡ προβολὴ τοῦ Τουρισμοῦ εἰς τὰς Ἐκθέσεις τοῦ
Ἐξωτερικοῦ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΜΩΡΕΤΤΗ, Ἀρχιτέκτονος.
- η'. Σιδηρόδρομοι καὶ Τουρισμός: ΧΡ. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
Δ/ντοῦ τῶν Σ.Ε.Κ. Καθηγητοῦ τῆς Α.Β.Σ.
- θ'. Θαλάσσιαι Τουριστικαὶ Μεταφοραί: Ν. ΣΤΑΜΠΟΛΗ
Ἀντιπλοιάρχου Λιμενικοῦ Σώματος.
- ι'. Ἀεροπορικαὶ Τουριστικαὶ Μεταφοραί: Π. ΠΟΛΙΤΗ
Δ/ντοῦ Κ.Λ.Μ.
- ια'. Ἀρχαιότητες καὶ Τουρισμός: Ι. ΜΗΛΙΑΔΗ, Δ/ντοῦ
Μουσείου Ἀκροπόλεως.
- ιβ'. Ξενοδοχειακὴ πολιτικὴ: Π. ΚΑΡΑΔΟΝΤΗ, τ. Μέλους Δ.Σ.
τοῦ Ε.Ο.Τ.
- ιγ'. Ξενοδοχειακὴ πίστις: Β. ΛΙΑΝΤΖΟΥΡΑ, Δ/ντοῦ τοῦ
Ὄργανισμοῦ Ξενοδοχειακῆς Πίστewος.
- ιδ'. Ξενοδοχειακὴ Νομοθεσία: ΣΠ. ΠΑΠΑΘΩΜΑ, Δ/ντοῦ
τοῦ περιοδικοῦ «Ξενία».
- ιε'. Τουριστικὴ ψυχολογία: Ν. ΑΙΓΙΝΗΤΗ.
- ισ'. Ἡ σημασία τῆς λεπτομερείας εἰς τὸν Τουρισμόν:
ΑΛ. ΣΟΛΟΜΟΥ, τ. Προέδρου «Ὑπαίθριου Ζωῆς».
- ιζ'. Ὁρειβάσις καὶ Τουρισμός: Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ, Γενικοῦ
Γραμματέως Ἑλληνικοῦ Ὁρειβατικοῦ Συνδέσμου.
- ιη'. Ἡ Ε.Λ.Π.Α. καὶ ὁ Τουρισμός: Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ, Γεν.
Γραμματέως τῆς Ε.Λ.Π.Α.
- ιθ'. Ἐσωτερικὸς Τουρισμός: Γ. ΜΗΛΑ, Προέδρου τῆς Ὁμο-
σπονδίας Ἐκδρομικῶν Σωματείων τῆς Ἑλλάδος.
- κ'. Ἡ Περιηγητικὴ Λέσχη καὶ ὁ Τουρισμός: Ι. ΚΟΥΤΣΟ-
ΓΙΑΝΝΗ, Προέδρου τοῦ Ε.Ο.Τ., Γεν. Γραμματέως τῆς Ε.Π.Λ.
- κα'. Τὰ Τεχνικὰ ἔργα τοῦ Ε.Ο.Τ.: Χ. ΣΦΑΕΛΛΟΥ, Δ/ντοῦ
Τεχνικῶν Ὑπηρεσιῶν τοῦ Ε.Ο.Τ.
- κβ'. Ἐθνικὴ Τουριστικὴ πολιτικὴ: Δ. ΠΑΠΑΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ,
τ. Γεν. Γραμματέως τοῦ Ε.Ο.Τ.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Τὸ Δ. Συμβούλιον καὶ αἱ Ὑπηρεσίαι τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁργανισμοῦ Τουρισμοῦ.	Σελ. 5
Ὁργάνωσις καὶ Λειτουργία τοῦ Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν καὶ τῆς Σχολῆς Ξεναγῶν Ε. Ο. Τ. τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς	7
Τὰ ἐγκαίρια τοῦ Κ. Τ. Ε.	8
Ὁμιλία τοῦ Προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Σχολῆς κ. Σταύρου Κωστοπούλου	11
Ὁμιλία τοῦ Ὑπουργοῦ Προεδρίας Κυβερνήσεως κ. Κωνστ. Τσάτσου	13
Ὁμιλία τοῦ κ. Κωνστ. Σημαντήρα, τέως Προέδρου τοῦ Κ. Τ. Μ.	17
Τὸ Κέντρον Τουριστικῶν Μελετῶν τῆς Α. Β. Σ.	22
Τὸ Κέντρον Τουριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως	27
Ἡ Σχολὴ Ξεναγῶν Ε. Ο. Τ.	31
Ὁμιλία τοῦ Προέδρου τοῦ Κ. Τ. Μ. Καθηγητοῦ κ. Κ. Κιτσίκη ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς Σχολῆς Ξεναγῶν	33
Τὸ ἱστορικόν τῆς ἰδρύσεως τῆς Σχολῆς Ξεναγῶν τοῦ κ. Ἀλ. Κορομηλᾶ Διευθυντοῦ τοῦ Ε. Ο. Τ.	36
Α' Διδακτικὴ Περίοδος (Προγράμματα μαθημάτων, καλλιτεχνικῶν ἐκδηλώσεων, ἐκπαιδευτικῶν περιπάτων καὶ ἐκδρομῶν)	42

Τὸ ἔργον τοῦ Ξεναγοῦ. Προσλαλιὰ τοῦ Κοσμήτορος τῆς Α. Β. Σ. κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου	48
Ἡ Α' Καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωσις τῆς Σχολῆς Ξεναγῶν	55
Πρόλογος τοῦ κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου ἐκ μέρους τοῦ Κ. Τ. Μ. τῆς Α. Β. Σ.	60
Ἑρνέστος Ρενὰν (προοιμιακὸ σημεῖωμα) τοῦ κ. Κλέω- νος Παράσχου	65
Prière sur l'Acropole Ern. Renan	67
Ἡ προσευχὴ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τοῦ Ἑρνέστου Ρενὰν (κατὰ λογοτεχνικὴν ἀπόδοσιν Κλ. Παράσχου)	73
Ἡ Ἀκρόπολις μέσα στὸ Ἀττικὸ τοπίο. Ὁμιλία τῆς κ. Ἀθηνᾶς Καλογεροπούλου	79
Κώστα Δημαρᾶ—Περικλῆς Γιαννόπουλος—Ὁ ἑλληνο- λάτρης ποιητῆς (σημεῖωμα)	84
Ἡ ἑλληνικὴ Γραμμὴ τοῦ Περικλῆ Γιαννόπουλου	86
Ἀπὸ τοὺς «Ἐλεύθεροις Πολιορκημένους» τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ	88
Ἑλλάδα (ποίημα) τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ	89
Μελετήματα πρὸς χρῆσιν τῶν Ξεναγῶν. Ἐθνικὴ Τουρι- στικὴ ἀγωγή (δύο ὀμιλίαι Στρ. Κ. Παπαϊωάννου)	92
L'emploi du passé par Constantin Costa	97
Greece and the use of the Past by Constantin Costa	105
Διαγράμματα Μελετῶν διὰ τοὺς σπουδαστὰς τῆς Σχο- λῆς Ξεναγῶν τοῦ Ε. Ο. Τ.	113
Ἐκδόσεις Κέντρου Τουριστικῶν Μελετῶν	123